

GRØN OMSTILLING MED BENSPÆND
PROJEKTEJERS OG
KOMMUNALFORVALTNINGENS STRATEGISKE
HÅNDTERING AF LOKAL MODSTAND MOD
BIOGASANLÆG

AALBORG UNIVERSITET

Titel: Grøn omstilling med benspænd: Projektejere og kommunalforvaltningens strategiske håndtering af lokal modstand mod biogasanlæg

Semester: 10. semester

Vejleder: Troels Fage Hedegaard

ECTS: 30

Uddannelse: Politik og Administration

Institution: Aalborg Universitet

Gruppemedlemmer:

Andreas Parulua Nielsen (20203972)

Gülnaz Yücel (20204342)

Linea Kjerstine Toftgaard (20203737)

Nanna Bach Thorgård (20206101)

Antal anslag: 291.500 anslag

Antal normalsider: 121 normalsider

AALBORG UNIVERSITET

Abstract

As climate change accelerates due to the continued emission of greenhouse gases, there is a growing need for a green transition, including in relation to the production of energy. An increase in renewable energy plants therefore plays a key role in achieving this, as well as achieving energy security and economic opportunity. Opposition from citizens to the placement of renewable energy plants in their local area poses therefore a substantial obstacle to achieving the needed green transition. While there already exists a substantial amount of research into local opposition to renewable energy plants and infrastructure, this master thesis highlights several gaps in the literature. Firstly, there is a notable lack of knowledge about the actions and considerations of key actors when faced with local opposition to RE-projects. Secondly, this knowledge gap is especially evident when applied to cases concerning biogas plants. Therefore, this thesis seeks to examine the strategic decisions, considerations and perceptions of project owners and the municipal administration when met with local opposition to the placement or expansion of biogas plants.

The theoretical framework of this thesis is based on J. M. Jaspers Strategic Interaction Perspective (SIP) which theorizes how players strategically interact with one another to realize their goals. SIP theorizes several aspects of the interaction, including a player's goals, capacities, as well as the arenas for the interaction and the strategic dilemmas that players face during such interaction. The thesis utilizes qualitative content analysis of interview data to empirically examine the strategic actions and consideration of eight players across four Danish cases. Each case is examined through interviews with two informants, each representing the project owner and the municipality, respectively.

The findings show that opposition is managed across multiple arenas ranging from formal public meetings to informal platforms such as social media, each differing in participants and strategic significance. Arena selection is influenced by potential impact, such as the presence of political actors or by considerations of legitimacy.

Opponents to the players are mainly citizens employing strategies from dialogue to confrontation. Project owners engage more strategically with citizens, motivated by risks of financial and time loss. The analysis suggests that their voluntary engagement contrasts with the administration's formalized and expertise-driven procedures. Furthermore, the analysis elucidates that the municipal administration primarily follows professional procedures but shows indirect responsiveness to citizen complaints through these processes. On the other hand, project owners, rather than opposing local

opposition, often seek to avoid conflict by explicitly considering their opponents' goals, mostly by being inclusive of these in their own aspirations. The analysis concludes that both project owners and the municipal administrations show some inclusion of opponents' goals, mainly as a tactical response to opposition.

In terms of the players' own goals, the analysis found that project owners are primarily profit-driven, although still somewhat concerned with the project's positive effect on GHG emissions, while municipal administrations are guided by goals of influence in relation to the green transition goals. Moreover, both players' strategic decisions are shaped by internal capacities, where project owners leverage consultants to mitigate opposition, while administrations rely more on internal expertise and coordination.

Additionally, the analysis revealed that the municipal administration did not engage very actively in using communication strategies and mainly communicated information about the case management. In the case of the project owners, there was a more active and intentional use of communication as a strategic response to local opposition.

Among the three identified threats, reputational threats are most prominent. These come primarily from citizens and target both project owners and municipal administrations. Responses often involve delegitimizing opponents as uninformed or unreasonable. The strain from threats such as complaints and confrontations is mainly felt by administrative staff. Both actor types also experience the threat of incapacity, project owners mostly from municipal oversight, and administrations from political interference.

Deklaration for anvendelse af AI

I overensstemmelse med Aalborg Universitets retningslinjer for brug af generativ AI, beskriver følgende afsnit, hvordan denne teknologi er blevet anvendt i specialet.

I dette speciale er der anvendt AI-funktionen, ChatGPT (ChatGPT GPT-4o Mini samt GPT-4.1 Mini efter 14. maj 2025). Brugen af ChatGPT er begrænset til allerede udarbejdet skriftlig materiale. Det vil sige, at ChatGPT er blevet anvendt til korrekturlæsning, herunder kommasætning, synonym forslag og ordvalg, samt hjælp til sproglig omformulering af tekstpassager skrevet af specialegruppen. Alt indhold, som ChatGPT har bearbejdet eller behandlet, er i dette tilfælde skrevet af specialegruppen på forhånd. Det vil sige, at inputtet er kendt på forhånd. ChatGPT har i denne henseende ikke bidraget med ny viden eller indhold, som ikke først er udarbejdet af specialegruppen selv. Det vil sige, at ChatGPT's output ift. selve substansen er kendt på forhånd.

ChatGPT er i enkelte tilfælde anvendt som støtteværktøj til oversættelse af fagbegreber og særligt komplekse afsnit i engelsksproget litteratur.

ChatGPT er også anvendt som sparringsværktøj ifm. litteratursøgning hvad angår hvilken litteratur, som kan være relevant for specialet. I forbindelse med litteratursøgningen, har ChatGPT været anvendt på lige fod med andre forskningsdatabaser og søgemaskiner såsom Scopus, Google Scholar, ScienceDirect og Aalborg Universitetsbiblioteks Primo.

Ydermere har specialet anvendt transskriberingstjenesten Good Tape. Brug af Good Tape har været ifm. med transskribering af specialets interviews. Good Tapes transskriberinger er anvendt som et groft udkast, som er blevet kontrolleret og rettet af specialegruppen for at sikre overensstemmelse mellem Good Tapes transskribering og selve optagelserne af interviewene.

Indholdsfortegnelse

1. Problemfelt	8
1.1 Nødvendigheden af den grønne omstilling.....	8
1.2 Danmark og grøn omstilling: fra det internationale til det nationale	8
1.3 Lokal modstand: Hvad er problemet?	9
1.4 Planprocessen ifm. VE-anlæg	9
1.5 Biogas i Danmark gennem tiden	10
1.6 Biogas i dag	11
1.7 Biogas som energitype.....	11
1.8 Hvem er bag biogasanlæggene?	12
1.9 Specialets problemstilling	12
1.10 Afgrænsning og definitionsafklaring	13
2. Litteraturreview	14
2.1 Lokal modstand og social accept: Det fremherskende borgerperspektiv	14
2.2 Et underbelyst aktørsyn.....	15
2.3 Strategisk interaktion i forskningen	17
2.4 Videnshul om biogas	18
3. Teori	18
3.1 Introduktion	19
3.2 Valget om at engagere sig i strategisk interaktion.....	19
3.2.1 Risiko.....	19
3.2.2 Fordele.....	20
3.2.3 Ulemper.....	20
3.2.4 At kende terrænet.....	21
3.3 Trusler	21
3.3.1 Typer af trusler	21
3.3.2 Reaktioner på trusler	22
3.4 Spillere, modstandere, allierede og tilskuere	23
3.4.1 Simple og sammensatte spillere.....	23
3.4.2 Modstandere, tilskuere og allierede	24
3.5 Spilleres målsætninger.....	25
3.5.1 Typer af målsætninger	25
3.6 Typer af kapaciteter.....	26
3.6.1 Evner afledt af intelligens-ressourcen.....	27
3.6.2 Omdømme som en ressource	28
3.6.3 Betydningen af kapaciteter	28
3.7 Arenaer	28
3.7.1 Arenaers dimensioner	29
3.7.2 At skifte mellem arenaer	29
3.8. Jaspers teoretisering af strategiske dilemmaer	30
4. Metode	31

4.1. Videnskabsteori og kvalitativ metode.....	31
4.2 Forskningsdesign.....	32
4.2.1 Forskningskriterier og caselogik.....	34
4.3 Caseudvælgelse	35
4.3.1 Udvalgelse af cases og informanter.....	35
4.3.2 Udvalgelse af informanter	38
4.3.3 Introduktion af specialets cases.....	40
4.3.4 Måtningspunkt	42
4.4 Interviewmetoden	43
4.4.1 Semistruktureret interview.....	43
4.4.2 Individuelle interviews	44
4.4.3 Transskribering af interviews	45
4.4.4 GDPR	45
4.5 Operationalisering	45
4.6 Analysestrategi	59
4.6.1 Kvalitativ indholdsanalyse.....	59
4.6.2 Kodning.....	60
4.6.3 Analysens struktur	61
5. Analyse.....	61
5.1 Arenaer	61
5.1.1 Forskellige arenaer.....	61
5.1.2 The Basket Dilemma - Prioritering af arenaer	63
5.1.3 Arena-relevante ressourcer.....	64
5.1.4 Udvidelse af arena, reduktion af arena og arenaskift	66
5.2 Spillere.....	66
5.3 Opfattelse af borgere.....	69
5.3.1 The Engagement Dilemma	69
5.3.2 The Risk Dilemma	71
5.3.3 The Paranoid Dilemma	72
5.3.4 The Titan's Hubris	73
5.4 Overraskelsesmoment	75
5.5 Forvaltningens autoritet	77
5.6 Hensyn til borgere.....	79
5.6.1 Anbefalinger til politikerne.....	79
5.6.2 Naughty or Nice?.....	80
5.6.3 The Commitment Dilemma	82
5.6.4 The Home-Turf Dilemma.....	83
5.6.5 Whose Goals?.....	84
5.7 Måltyper.....	85
5.8 Valg af mål og vilje til at fortsætte	88
5.8.1 The Sorcerer's Apprentice	89
5.8.2 The Bad Money Dilemma	90
5.9 Kapaciteter.....	92
5.9.1 Fysiske ressourcer - Penge.....	92
5.9.2 Intelligens ressourcer - Ekspert intelligens	93
5.9.3 Intelligens ressourcer - Organiserende intelligens.....	94
5.9.4 Afledte evner - Empati	95
5.9.5 Omdømme som en ressource	96
5.10 Go-Sanjo's Dilemma	97

5.11 Realisering og inddragelse	99
5.12 Kommunikation.....	101
5.12.1 The Articulation Dilemma	101
5.12.2 The Audience-Segregation Dilemma.....	103
5.12.3 The Charm Dilemma.....	103
5.12.4 The Sincerity Dilemma	106
5.13 Trusler	107
5.13.1 Fornærmelser	107
5.13.2 Afsavn	112
5.13.3 Handlingsbegrænsning	113
6. Diskussion.....	115
6.1 Betragtninger vedrørende specialets teori.....	116
6.2 Empirisk afdækning af teorien via forskningsinterview.....	117
6.3 Observationer af NIMBY-fænomenet i empirien	118
7. Konklusion	119
8. Litteraturliste	122

1. Problemfelt

1.1 Nødvendigheden af den grønne omstilling

I takt med at klimaforandringerne accelererer, bliver overgangen til grøn energi stadig mere presserende. Klimaforandringerne skyldes primært den menneskeskabte udledning af drivhusgasser, hvoraf en stor del stammer fra afbrænding af fossile brændstoffer til energiproduktion (Consilium, 2024). Ifølge Det Europæiske Råd stammer 75 pct. af EU's samlede drivhusgasudledning fra energisektoren, herunder energiforbrug og produktion (Consilium, 2024), hvorfor behovet for omstilling til vedvarende energikilder bliver tydelig.

FN fremhæver, at vedvarende energi spiller en afgørende rolle i at reducere afhængigheden af fossile brændstoffer og modarbejde klimaforandringer, men understreger også, at det samtidig vil sikre en mere sikker energiforsyning, skabe økonomiske muligheder, såsom flere arbejdspladser og billigere energi, samt forbedre energisikkerheden på globalt plan (Forenede Nationer, s.d.). Det er derfor ikke bare nødvendigt at investere i vedvarende energi for at modarbejde klimaforandringer, men også en mulighed for at fremme økonomisk vækst og sikre energiforsyningskæden.

1.2 Danmark og grøn omstilling: fra det internationale til det nationale

Danmark deltager i flere klima- og energiaftaler, der understøtter den grønne omstilling. På den internationale scene er Danmark en del af Parisaftalen fra 2015, der forpligter underskriverne af aftalen til at begrænse den globale temperaturstigning til under 2 °C (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, s.d.[a]). Hertil vil arbejdet med vedvarende energi spille en central rolle i opfyldelsen af målet på under 2 °C. Endvidere vil arbejdet med vedvarende energi også bidrage til opfyldelsen af særligt verdensmål 7, 9, 12 og 13, som Danmark også har forpligtet sig til at arbejde hen imod (FN's verdensmål for bæredygtig udvikling, s.d.). Derudover deltager Danmark via EU også i flere aftaler med fokus på grøn omstilling, såsom Fit for 55, samt i Nordsøsamarbejdet med flere europæiske lande og EU-Kommissionen for at fremme vedvarende energi og udvikle det europæiske energimarked (Consilium, 2025; Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2023). I en national kontekst har regeringen og Folketinget forpligtet sig til et klimamål om at reducere drivhusgasudledningerne med 70 pct. inden 2030 ift. 1990-niveauet, samt klimaneutralitet inden 2050 (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, s.d.[b]). Loven forpligter regeringen til løbende at fremlægge klimaplaner, der sikrer, at Danmark når de nødvendige reduktioner og til sidst klimaneutralitet (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, s.d.[b]). Den grønne omstilling af energisektoren spiller en central rolle i at efterleve Danmarks reduktionsmål og overholdelse af Danmarks internationale forpligtelser.

1.3 Lokal modstand: Hvad er problemet?

I takt med et stigende fokus på grøn omstilling og forøgelse i antallet af infrastrukturprojekter i form af vedvarende energianlæg (VE-anlæg), opstår der oftest lokal modstand blandt borgere. Det er blevet foreslået, at mellem 10-15 pct. af danske VE-projekter i dag stopper pga. lokal modstand og Mette Marie Vad Karsten, antropolog og Ph.d. ved DBI, argumenterer, at for at lykkes med den grønne omstilling, er det nødvendigt at have styr på, hvordan VE-projekter spiller sammen med de mennesker, der er en del af dem (DBI, 2023). Her referere Vad Karsten til borgerne, men udsagnet giver alligevel anledning til, at der bør være en forståelse for alle de aktører, der har betydning for VE-projekter og for den lokale modstand. Også Tænk tanken Demokratisk Erhverv anslår, at op mod hvert femte VE-projekt bremses af lokal modstand, og argumenterer, at dette er en betydelig hindring for grøn omstilling (Tænk tanken Demokratisk Erhverv, 2025). Ligeledes argumenterer Devine-Wright (2009) også, at modstand fører til forsinkelser eller helt nedlægning af VE-projekter (s. 430). Den lokale modstand er også med til at påvirke kommunernes arbejde med den grønne omstilling. I 2015 havde 14 ud af 56 kommuner helt opgivet at lave temaplaner for vindmøller i kommunerne pga. den lokale modstand mod sådanne projekter (CONCITO, 2018, s. 12). Rådet for Grøn Omstilling stemmer også i, og fortæller, at mange projekter oplever så meget modstand, at de opgives (Rådet for Grøn Omstilling, s.d., s. 4). Dette taler til, at lokal modstand er et udpræget problem i Danmark, og at dette kan være med til at udfordre den grønne omstilling i Danmark, som ellers er nødvendig for at opnå ikke bare danske klimamål, men også sikre Danmarks efterlevelse af internationale aftaler.

Den lokale modstand til VE-projekter er ofte blevet beskrevet med begrebet NIMBY (Not In My Backyard), som refererer til modstand mod uønskede lokale infrastrukturprojekter. Mere konkret ses NIMBYisme i denne kontekst, som en forklaringsramme for lokal modstand, nemlig som en beskyttende adfærd hos borgere, der modsætter sig uønskede VE-projekter i lokalområderne. Fænomenet skal derfor forstås som direkte relateret til den fysiske afstand mellem individets bopæl og projektets placering (Devine-Wright, 2009, s. 431). Dog har denne mere traditionelle NIMBY-logik mødt meget kritik blandt forskere, jf. afsnit 2, hvorfor denne ikke menes at kunne forklare lokal modstand fuldkommen.

1.4 Planprocessen ifm. VE-anlæg

Placeringen af VE-anlæg på land følger en proces, der kan beskrives i generelle termer på tværs af VE-type. Processen starter med, at kommunalbestyrelsen godkender projektejers ansøgning om et nyt VE-anlæg (Landdistrikternes Fællesråd, 2024, s. 8-9). Dette starter planlægningsprocessen, hvor der

sikres et gyldigt plangrundlag, enten via et kommuneplantillæg eller via udarbejdelsen af en lokalplan (Landdistrikternes Fællesråd, 2024, s. 8-9; Energistyrelsen, 2024). Kommuneplantillægget og lokalplaner udarbejdes af kommunen, imens projekter ofte udarbejder en miljøkonsekvensrapport, sideløbende med kommunens arbejde (Landdistrikternes Fællesråd, 2024, s. 8-9). Undervejs i processen kan kommunen afholde en idéhøring om områdets anvendelse, om end dette ikke længere er et lovkrav (Landdistrikternes Fællesråd, 2024, s. 8-9). Denne offentlige idéhøring kan tage form af et borgermøde. Derudover har offentligheden sammen med berørte myndigheder mulighed for at give input til, hvad miljøkonsekvensrapporten skal undersøge (Landdistrikternes Fællesråd, 2024, s. 8-9).

Forslag til kommuneplantillæg og lokalplaner samt miljøkonsekvensrapporten offentliggøres og sendes i høring af minimum otte ugers varighed (Landdistrikternes Fællesråd, 2024, s. 10-11). Ifm. høringsperioden skal kommunen indkalde til et borgermøde, hvor projektet og dertilhørende kommuneplantillæg, lokalplaner og miljøkonsekvensrapport præsenteres. På baggrund af det samlede materiale, og af de indsendte høringssvar, træffer kommunalbestyrelsen afgørelse om at give eller nægte projektet tilladelse. Efter klageperioden finder en tilladelsesproces sted, hvor projekter indhenter relevante og nødvendige tilladelser og godkendelser fra de relevante myndigheder, såsom kommunen og Energistyrelsen (Landdistrikternes Fællesråd, 2024, s. 10-11; Energistyrelsen, 2024). Dette indbefatter f.eks. tilladelse efter miljøvurderingsloven, byggetilladelse og etableringstilladelse. Efter bl.a. indgåelse af en nettilslutningsaftale, der fastsætter de juridiske og tekniske detaljer af tilslutningen til energinettet, kan VE-anlægget tages i brug (Energistyrelsen, 2024).

1.5 Biogas i Danmark gennem tiden

Et af de typer VE-anlæg, som projektere kan ansøge om at placere, er biogasanlæg. Biogasproduktionen i Danmark har en lang historie og startede allerede efter oliekrisen i 1973 for at diversificere energiproduktionen i Danmark. Etableringen startede først med små gårdbaserede anlæg, men skiftede i 1980'erne fokus til centraliserede anlæg, og mellem 1984 og 1998 blev 21 sådanne anlæg etableret som en del af den danske biogasaktionsplan (Nielsen, 2022, s. 1). I slutningen af 1990'erne stagnerede udviklingen dog pga. bl.a. usikker økonomisk støtte. Dette blev der rettet op på, da der mellem 2008 og 2012 kom en række nye politiske tiltag for at sætte gang i biogasproduktionen på ny. Energiaftalen i 2008 og senere Grøn Vækst-aftalen i 2009 satte ambitiøse mål for andelen af husdyrgødning, som skulle udnyttes af biogasanlæg på hhv. 30 og 50 pct. Disse mål blev støttet af investeringsordninger og en ændring af planloven, så kommunerne nu skulle udpege velegnede lokationer til biogasanlæg. I 2012 blev støtten forbedret yderligere, med bl.a. en biogas-taskforce, der

skulle støtte projekterne, samt økonomisk støtte til transport, opgradering og lignende (Nielsen, 2022, s. 1-2). I 2018 besluttede Folketinget, at støtteordningen skulle ændres, sådan at efter 2020 skulle nye projekter konkurrere om støtte via udbud. En ændring i 2019 gav dog visse projekter mulighed for fortsat støtte, hvis de allerede havde investeret i projektet og senest var i drift i 2022 (Nielsen, 2022, s. 2).

1.6 Biogas i dag

Fra de første anlæg i 70'erne til nutidens biogasproduktion, er området i dag en vigtig brik i den grønne omstilling (Energistyrelsen, s.d.). I 2021 lancerede Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet en grøngas strategi, der udpensler bl.a. biogas og biometans rolle i den grønne omstilling. I strategien beskrives det først og fremmest, at erstatningen af fossile brændsler med grøn gas er nødvendigt for den grønne omstilling og at det danske gassystem skal være et aktiv i regeringens reduktionsmål på 70 pct. per 2030 (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2021, s. 2). I strategien beskrives det også, at der frem mod 2040 forventes et fald i det danske gasforbrug. Hertil argumenteres det, at biogas er en vigtig brik i at fortrænge naturgas fra gassystemet, således at andelen af grøn gas bliver højere (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2021, s. 12; 23). Strategien kortlægger ni pejlemærker for regeringens politiske målsætninger på gasområdet, og inkluderer bl.a. mål om borgerinddragelse, infrastruktur, bæredygtig produktion og industriens rolle (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2021, s. 22-37). Målet er 100 pct. grøn gas inden 2035 (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2021, s. 38).

En kort status på den danske biogasproduktion Danmark, viser at der er omkring 150 biogasanlæg som producerer ca. 40 pct. af gassen i det danske gassystem (Energistyrelsen, s.d.). I en fremskrivning fra energistyrelsen, findes det, at pr. 2030, vil 100 pct. af det danske gasforbrug bestå af biometan, hvilket vil gøre det danske gasforbrug til det grønneste i Europa (Energistyrelsen, s.d.).

1.7 Biogas som energitype

Biogas produceres ved at mikroorganismer nedbryder organisk materiale såsom husdyrgødning, madaffald og spildevand under iltfrie forhold. Gassen består primært af metan og kan bruges til både el- og varmeproduktion eller opgraderes til biometan og sendes ud i gasnettet (Energistyrelsen, s.d.). Restproduktet fra biogasproduktionen kan afgasses og anvendes på marker som gødning, hvorfor biogas også kan anses som cirkulært (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2021, s. 32). Verdensnaturfonden (WWF) beskriver, at biogas er et bedre og mere bæredygtigt alternativ til naturgas, og ikke påvirker økosystemer lige så meget som udvinding af olie (Juliani & Pearson, 2020). Biogas

udnytter eksisterende affald, som ellers vil gå til spilde, og reducerer samtidig udledning af metan fra gylletanke og lossepladser, som ellers ville være undsluppet til atmosfæren som drivhusgas (Juliani & Pearson, 2020). Dog argumenterer WWF samtidig, at biogas ikke er fuldstændigt klimaneutralt, da forbrændingen frigiver CO₂ og derfor stadig påvirker klimaet, hvorfor det ikke er hensigtsmæssigt at lægge vægt på denne løsning ift. håndteringen af klimaforandringer. Af den grund bør biogas ses som en overgangsløsning og på sigt bør vi skifte helt til nul-emissions løsninger som sol og vind. Imidlertid finder Bakkaoglu & Hawkes (2024), at biogas og biometan i gennemsnit kan opnå en reduktion i drivhusgasudledninger på op til hhv. 70 pct. og 65 pct. sammenlignet med naturgas (s. 1482). Samtidig betragter f.eks. Energistyrelsen biogas som en grøn energikilde (Energistyrelsen, s.d.), mens Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet beskriver biogas og biometan som grøn og klimaneutral energikilde (Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, 2021, s. 10), hvorfor der findes at være nogen forskel i opfattelsen af biogas som energitype i den grønne omstilling.

1.8 Hvem er bag biogasanlæggene?

Placeringen af VE-anlæg, såsom biogasanlæg, kan involvere en bred skare af forskellige typer aktører. En teoretisk konceptualisering af de forskellige typer, er begrebet RET-aktør (Renewable Energy Technologies), der indbefatter aktører, som spiller en implementerings- eller støtterolle i gennemførelsen af vedvarende energi (Walker, et al., 2011, s. 4-5). Disse roller kan bl.a. bestå af projektere, investorer, marketingsvirksomheder, konsulenter, brancheforeninger og teknologiproducenter (Walker, et al., 2011, s. 5). Andre anvendelser af begrebet inkluderer folkevalgte og offentlige myndigheder såsom politikere, regeringer, kommuner og regioner (van de Grift & Cuppen, 2022, s. 2). Inden for en dansk kontekst, og med udgangspunkt i biogasanlæg, er det værd at fremhæve to centrale aktører, hvor den ene er kommunalforvaltningen. Dette er primært i kraft af deres rolle ifm. myndighedsarbejdet, f.eks. udarbejdelse af kommunetillæg og lokalplan, behandling af ansøgninger om tilladelser mv. (Energistyrelsen, 2024). Biogasselskaber er en særlig central aktør i denne sammenhæng, fordi de ikke blot er de tekniske og økonomiske drivkræfter bag biogasprojekterne, men også skal navigere i krydspresset mellem lokale interesser, myndighedskrav og deres egen virksomhed.

1.9 Specialets problemstilling

Specialet bidrager med samfundsmæssig relevant forskning, da det undersøger en af de mest centrale udfordringer for den grønne omstilling: lokal modstand. Nærmere bestemt hvordan både projektere og kommunalforvaltninger håndterer strategiske dilemmaer, ifm. lokal modstand mod placering og

udvidelse af biogasanlæg. Grøn omstilling er afgørende for at håndtere klimaforandringerne og sikre energiforsyning. Ifm. dette speciale argumenteres det, at biogas er en del af løsningen i den grønne omstilling. Biogas spiller en særlig rolle i dette, da det har potentiale til at reducere drivhusgasudledninger med op til 70 pct. sammenlignet med naturgas (Bakkaoglu & Hawkes, 2024, s. 1482) og forventes at udgøre 100 pct. af det danske gasforbrug inden 2030 (Energistyrelsen, s.d.). Trods denne klimamæssige nødvendighed bliver biogasprojekter ofte mødt af lokal modstand, som kan forsinke eller forhindre implementeringen (Devine-Wright, 2009, s. 430). Når planlægningsprocesser bremses af konflikter, står vi derfor overfor både et demokratisk og energipolitisk spørgsmål.

Specialet har fremhævet to aktører som særligt interessante at undersøge. Kommunalforvaltninger fremhæves, fordi via deres førnævnte myndighedsrolle på området, bliver deres tilgang til lokal modstand afgørende i den grønne omstilling. Ved at analysere, hvordan forvaltningerne balancerer mellem tekniske, politiske og sociale hensyn, kan også dette bidrage med viden om vejen til implementering, hvilket kan styrke fremtidige projekter. Imens har biogasselskabers beslutninger stor betydning for, om og hvordan projekterne bliver til virkelighed. At undersøge deres strategier og overvejelser giver derfor vigtig indsigt i, hvordan der navigeres mellem egne og lokale interesser i praksis.

Ved at analysere, hvordan både biogasselskaber og kommunalforvaltninger balancerer mellem tekniske, økonomiske, politiske og sociale hensyn, bidrager specialet med viden, der kan styrke fremtidige projekter, sikre mere effektiv borgerinddragelse og fremme en retfærdig grøn omstilling.

Ud fra disse betragtninger og argumenter, formuleres følgende problemformulering:

Hvordan træffer projektere og kommunalforvaltninger valg i de strategiske dilemmaer, som de møder ifm. med lokal modstand til etablering eller udvidelse af biogasanlæg?

1.10 Afgrænsning og definitionsafklaring

Projektere forstås i denne sammenhæng som private biogasselskaber, som står for udvikling, finansiering, etablering og drift af biogasanlæg, samt håndtering af lokal modstand ifm. med etableringen eller udvidelsen. Kommunalforvaltningen omfatter de afdelinger i kommunerne, der behandler ansøgninger om etablering eller udvidelse af biogas, herunder ift. kommuneplantillæg, lokalplanlægning, miljøtilladelser, byggetilladelser mv., samt høring af borgere og håndtering af lokal modstand, herunder klager og indberetninger. Kommunale og nationale politikere, samt regionale og nationale myndigheder, f.eks. Energistyrelsen, falder uden for undersøgelsens fokus, selv om de kan

spille en rolle i godkendelsen. Lokal modstand skal forstås som den modstand, som private borgere udtrykker og skaber imod et biogasprojekt, enten etableringen af et nyt anlæg eller udvidelsen af et eksisterende. Modstand fra politikere, virksomheder, foreninger mv. indgår kun i det omfang, at de inddrages af borgere i casene. Der fokuseres udelukkende på handlinger og overvejelser i ansøgnings-, beslutnings- og planlægningsfaserne. Derudover begrænses undersøgelsen til biogasprojekter i danske kommuner. Der indsamles data for projekter, hvis planproces har fundet sted inden for de seneste 10 år.

2. Litteraturreview

Følgende afsnit har til formål at argumentere for specialets empiriske relevans, hvilket gøres ved en gennemgang af den eksisterende litteratur på de relevante områder indenfor biogasanlæg og lokal modstand. I dette litteraturreview vil der ske en systematisk udforskning af den eksisterende forskning angående lokal modstand, herunder social accept, aktører og deres handlinger og slutteligt om specialets teorigrundlag: strategisk interaktion. Der er skrevet meget litteratur, som undersøger faktorer for lokal modstand og social accept, har dette speciale et fokus på aktørsynet, hvorfor dette vil have den primære interesse i dette litteraturreview. Litteraturreviewet identificerer tre videnshuller: 1) Hvordan RET-aktører handler, samt deres bagvedliggende motivation og rationaler for at handle på bestemte måder, 2) Anvendelse af strategisk interaktion som teoretisk ramme i både en dansk kontekst og i kontekst af konflikter ifm. VE-anlæg og 3) viden om aktørers handlinger ifm. specifikt konflikter omkring biogasanlæg. Specialet vil søge at bidrage til afdækningen af disse tre videnshuller.

2.1 Lokal modstand og social accept: Det fremherskende borgerperspektiv

En stor del af forskningen understreger de betydelige konsekvenser, som lokal modstand kan have for implementeringen af VE-anlæg. Hoberg (2019) undersøger, hvorvidt og i hvilket omfang lokal modstand påvirker sådanne VE-anlægsprojekter vha. to cases (s. 11-12). Selvom modstanden var markant, blev projekterne alligevel gennemført, men ikke uden væsentlige ændringer i projektets design pga. den lokale modstand (s. 13). Hoberg (2019) understreger, at social accept fra borgere og organisationer er afgørende, da lokal modstand kan ændre eller i nogle tilfælde helt forhindre vedvarende energi initiativer.

En række studier identificerer faktorer for lokal accept, og finder bl.a. at placering, ejerskabsforhold, visuel påvirkning og økonomiske incitamenter har stor betydning for lokal accept (Jobert et al., 2007; Enserink et al., 2022; le Maitre, 2024; Yildiz, 2014; Wu et al., 2024). Flere studier fremhæver også

gennemsigtighed og borgerinddragelse som afgørende faktorer for lokal accept (Zoellner et al., 2008; Segreto et al., 2020; Horsbøl et al., 2021; Pellizzone et al., 2017). Dette er med til at understrege, at det fremherskende perspektiv inden for forskning på lokal modstand er borgerperspektivet og undersøger faktorer for den lokale modstand.

I litteraturen beskrives lokal modstand ofte som konfliktfyldt. Magnani (2021) undersøger civilsamfundets rolle i konflikter relateret til vedvarende energi, og studiet finder, at NIMBY-fænomenet alene ikke er tilstrækkeligt til at forklare modstanden. Foruden Magnani findes det, at størstedelen af studier indenfor konflikt ved anlægsprojekter afviser NIMBY eller anerkender begrebets begrænsninger (Jobert et al., 2007; O'Neil, 2021; Papazu, 2017; Borch et al., 2023; Devine-Wright, 2009; Aitken, 2010; Wolsink, 2006; Walker et al., 2011). Frem for NIMBYisme finder Magnani (2021), at konflikterne i højere grad skyldes bekymringer om bl.a. miljøretfærdighed, deltagelse og lokal identitet (s. 27). I tråd med Magnani, kategoriserer Borch et al. (2023) fire typer af bekymringer, der kan føre til konflikt, og fremhæver, at særligt immaterielle bekymringer, såsom følelsesmæssig tilknytning til et område eller bekymringer relateret til livskvalitet, udgør en udfordring for danske kommuner, da det er sværere at imødekomme, hvilket kan føre til konfliktoptrapning (s. 7; 13). På baggrund af disse studier, er det tydeligt, at der er et stort omfang af studier, der allerede dækker borgerperspektivet ift. konflikter ifm. VE-anlæg.

2.2 Et underbelyst aktørsyn

Litteraturen om VE-anlægs konflikter er præget af en overvægt af studier, der undersøger borgerperspektiver, og flere studier argumenterer, at aktører ikke har modtaget samme opmærksomhed fra forskningen (van de Grift & Cuppen, 2022; Landeta-Manzano et al., 2018, s. 314; Kluskens et al., 2024, s. 833). RET-aktører defineres som en bred kategori af personer i organisationer med roller i at støtte eller implementere udviklingen af vedvarende energiteknologi (van de Grift & Cuppen, 2022, s. 1). Van de Grift & Cuppen (2022) undersøger 89 forskningsartikler i et litteraturreview, og finder at den eksisterende litteratur vedrørende RET-aktører kan inddeles i to kategorier: 1) forskning vedrørende RET-aktørers opfattelser af offentlig modstand, og 2) RET-aktørernes reaktioner på offentlig modstand. Van de Grift & Cuppen bemærker dog, at der stadig findes betydelige videnshuller på området, og at forskningen vedrørende RET-aktører er ufuldkommen. Bl.a. fremhæver de, at det meste litteratur er deskriptiv ift. RET-aktørers handlinger, og derfor ikke formår at skabe forståelse for, hvilke motivationer og rationaler, der ligger bag specifikke handlinger. De påpeger desuden, at megen forskning ikke formår at skelne mellem forskellige aktører tilstrækkeligt, hvilket ofte resulterer i at

aktørerne forbliver underbelyste eller behandlet overfladisk (van de Grift & Cuppen, 2022, s. 8). Et eksempel på dette kunne være Kluskens et al. (2024), der undersøger lokalsamfundets accept af vedvarende energiteknologier og de forskellige aktørers roller i og respons til konflikt. De finder, at lokal accept bliver til ved interaktion mellem flere forskellige aktører, og at flere aktører bør være engagerede i at opnå accept (Kluskens et al., 2024, s. 831; 839). Det findes, at artiklen har et udpræget fokus på borgere, samt deres interaktion med lokale myndigheder, til trods for, at flere aktører inddrages i studiet. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at de fleste af undersøgelsens resultater om f.eks. udviklere præsenteres ud fra beboernes perspektiv (Kluskens et al., 2024, s. 838), hvilket kan medføre en skævvridning i vurderingen af aktørernes holdninger, handlinger og rationale. Også Bourdin et al. (2020) undersøger flere af biogasproduktionens stakeholders. Det kan dog argumenteres, at artiklen har en overfladisk behandling af RET-aktører, da aktørerne behandles som en gruppe, frem for individuelt.

Landeta-Manzano et al., (2018) finder ligesom andre, at der mangler viden om hvordan RET-aktører håndterer lokal konflikt og at dette er særligt tydeligt for udviklere og producenter af RE-teknologierne (s. 314; 315). Mens Landeta-Manzano et al. (2018) udelukkende undersøger RET-producenterne, og søger at udfylde videnshullet om deres handlinger og praksis, er artiklen alligevel blevet kritiseret for ikke at opnå en dybdegående nok forståelse for RET-aktørers rationaler og motivation (van de Grift & Cuppen, 2022, s. 8-9).

I et dansk studie af Nielsen et al. (2022) argumenteres det, at der er behov for mere viden om, hvordan projektejere af biogasanlæg kan navigere udfordringer, såsom lokal modstand (s. 3). Dette perspektiv stemmer overens med van de Grift & Cuppen (2022) forståelse for manglen på viden om RET-aktører. Dette videnshul udfylder Nielsen et al. til dels ved at identificere 30 succesfaktorer for etablering af biogasanlæg (s. 18). Det kan dog argumenteres, at der fortsat er behov for at udvide den eksisterende litteratur med viden om, hvordan projektejere rationaliserer og motiveres for specifikke handlinger. Nielsen et al. (2022) og flere andre studier identificerer koordinering mellem flere aktører som en faktor for succesfuld etablering af VE-anlæg og understreger, at dette bør udbygges mere i litteraturen (Nielsen et al, 2022; Bourdin et al., 2020; Niang et al. 2022; Karlsson et al., 2017). Andre studier undersøger også RET-aktører såsom politikere (Christidis et al., 2017), entreprenører (Hoogstraaten et al. 2020) og offentlige myndigheder såsom kommuner (Lybæk & Kjær, 2015; Borch et al., 2023).

2.3 Strategisk interaktion i forskningen

I litteraturen om RET-aktører er det blevet fremført, at interaktion mellem flere forskellige aktører er helt centralt for accepten af VE-anlæg (Landeta-Manzano et al., 2018, s. 316; Kluskens et al., 2024, s. 832). Kluskens et al. (2024) påpeger bl.a., at det er gennem social interaktion i diskurser og processer, at aktører kan forme VE-anlæg og accepten af VE-anlæg (s. 833). Denne forståelse af, at interaktioner mellem interessenter har stor betydning for udformningen af VE-anlæg og accepten heraf, giver anledning til en forskningsmæssig interesse. En måde at bygge bro mellem denne interesse og ovennævnte videnshuller ift. specifikke RET-aktørers handlinger og praksis ifm. modstand, har givet anledning til at se nærmere på strategisk interaktion.

Et studie fra King & Jasper (2022) anvender Strategic Interaction Perspective (SIP) til at forklare hvilke strategiske handlinger aktører kan foretage, samt hvilke faktorer, der ligger til grund for deres beslutninger. SIP kan derfor adressere dette manglende perspektiv i forskningen vedrørende, hvordan RET-aktører aktivt håndterer konflikter og lokal modstand. King & Jasper (2022) forklarer, at fordelene med SIP er den brede forståelse af strategi, som ikke udelukkende fokuserer på konkurrence, men også på andre typer af interaktion, herunder konflikt (s. 810). Desuden finder de, at konflikt opstår, når aktører har fundamentalt forskellige visioner for fremtiden (s. 817). SIP er derfor relevant for dette speciale, da teorien kan bidrage til en dybere forståelse af, hvordan RET-aktører agerer i mødet med lokal modstand.

Når man kigger på, hvordan strategisk interaktion er blevet brugt i litteraturen om konflikter, er der flere artikler, der gør brug af denne teoretiske ramme (Gheyle & Rone, 2023; Verhoeven, 2021; Verhoeven et al., 2022). Det drejer sig bl.a. om Puecker & Steger (2023), der undersøger en konflikt ifm. et hydro-energi anlæg ved Vjosa floden i Albanien. Dette giver anledning til at strategisk interaktion kan anvendes ifm. konflikter om VE-anlæg.

Ydermere kan det argumenteres, at SIP ikke er blevet undersøgt tilstrækkeligt i dansk forskningslitteratur. Ved en søgning på Scopus på "strategic interaction", hvor søgningen begrænses til litteratur udgivet ved danske universiteter, findes det, at der på tværs af alle fagområder kun er 43 resultater for søgningen. Desuden bør det nævnes, at ingen af forskningsartiklerne, som blev fundet ved denne søgning, anvender teorien ifm. konflikter ved VE-anlæg. Artiklerne omhandler bl.a. energiprissætelse og CO₂-skat (Zhang, 2024) og internationale miljøaftaler (Borsky & Raschky, 2015). Mens Scopus ikke kan garantere en fuldkommen samling af samtlige danske artikler, giver dette alligevel anledning til at argumentere, at SIP bør undersøges i en dansk kontekst, samt er det nærliggende at

den teoretiske ramme endnu ikke er blevet brugt ifm. konflikt ved VE-anlæg i Danmark. Dette er således også et af de videnshuller, som dette speciale vil søge at bidrage til at udfylde.

2.4 Videnshul om biogas

Som belyst kan der identificeres et videnshul ift. hvordan RET-aktører handler ifm. lokal modstand til VE-anlæg, hvilket ligger til grund for dette speciales interesse. I forlængelse af dette kan der dog identificeres et yderligere videnshul, som denne undersøgelse søger at udfylde. Nærmere bestemt er der tale om, at biogas generelt ikke er tilstrækkeligt undersøgt indenfor lokal modstand og RET-aktører. Van de Grift & Cuppen (2022) finder i deres litteraturreview, at kun fire ud af 89 artikler på området for RET-aktører behandler bioenergi, herunder biogas (s. 4). Derudover finder de, at litteraturen på området for RET-aktører ikke reflekterer diversiteten, der er inden for forskellige typer af vedvarende energi (s. 10). I forlængelse heraf finder Niang et al. (2022), at til trods for, at der er en bred forskningslitteratur på området omkring social accept af vindturbiner, er der ganske få studier, der undersøger social accept ifm. biogasproduktion (Bourdin et al., 2020, s. 3). Dette stemmer overens med Dobers (2019), som ligeledes finder, at det kun er få studier, der undersøger lokal modstand ifm. biogasanlæg (s. 2). Hvor biogas også bliver særligt interessant ift. andre typer af VE-anlæg, er ifm., at der medfølger nogle specifikke negative eksternaliteter til biogas. Disse særlige eksternaliteter drejer sig om lugt, trafik ifm. transport af biomasse, støj, herunder også fra transport og konkurrence om arealanvendelse, ift. afgrøder til mad eller biomasse. Endvidere identificeres andre negative eksternaliteter, som også ville kunne findes ifm. andre typer af VE-anlæg, hvilket drejer sig om negative effekter på landskabet og turismen, samt en reduktion i boligpriserne. Både de biogas specifikke og generelle negative eksternaliteter understøttes på tværs af flere studier i forskningslitteraturen og beskrives som nogle af de mest væsentlige årsager til modstand (Dobers, 2019, s. 2; Devine-Wright, 2009, s. 434; Soland et al., 2013, s. 803; Zemo, et al., 1121). Borgernes skepticisme til biogasanlæg findes desuden at være årsagen til at godkendelsesprocesserne er tidskrævende og normalt tager mellem 5-10 år (Nørgaard og Tybirk, 2014). Også Lybæk (2014) finder, at offentlig modstand til biogasanlæg er en af de største barrierer ifm. dets etablering (s. 29).

3. Teori

I dette afsnit gennemgås specialets teoriapparat, som er det strategiske interaktionsperspektiv udviklet af J. M. Jasper. Afsnittet gennemgår teoriens kernebegreber og koncepter ang. starten på en strategisk,

trusler imod spillere og deres reaktioner på disse, de forskellige typer spillere, deres målsætninger, deres kapaciteter, samt de arenaer, som den strategiske interaktion finder sted i. Undervejs i gennemgangen eksemplificeres der med tænkte eksempler inden for projektets emne. Efterfølgende gennemgås konceptet strategiske dilemmaer, hvortil en oversigt over de anvendte dilemmaer kan findes i **Bilag 1**. Indledningsvist redegøres der dog først kort for det teoretiske felt, som teorien indfinder sig i, samt hvordan begrebet strategi forstås af teorien.

3.1 Introduktion

Det strategiske interaktionsperspektiv er et sociologisk perspektiv, oprindeligt anvendt til analyse af sociale bevægelser i samfundet (King & Jasper, 2022, s. 810). Teorien er dels et modsvar på strukturperspektivet inden for sociologien og antropologien, og dels et modsvar på den økonomisk funderede spilteori (Jasper, 2006, s. XI-VII; 3-4). Kernebegrebet i perspektivet er strategi, der skal forstås som det en aktør, en spiller, anvender for at få andre til at gøre, hvad vedkommende ønsker (Jasper, 2006, s. 5). En spiller, som handler strategisk, har målsætninger, som vedkommende anvender konkrete midler til at realisere (Jasper, 2006, s. 5). Der er som minimum altid risiko for modstand fra andre spillere, som har sine egne målsætninger og midler (Jasper, 2006, s. 5). Heraf søger spilleren via strategi at frembringe en handlen eller tro hos modstanderne, eller hos eventuelle allierede eller tredjeparter, for at kunne realisere sine mål. Det er denne dimension, som giver strategi sit sociale og interaktive element.

3.2 Valget om at engagere sig i strategisk interaktion

Det er sjældent, at en spiller initierer strategiske interaktioner; i stedet er det allerede indlejret i vaner og rutiner, som følger love, normer og bureaukratiske regler. Oftest vil en spiller blive trukket ind i en strategisk interaktion af andre spillere eller blot reagere på andre spilleres strategiske handlinger (Jasper, 2006, s. 16). Det sker dog, at nogle spillere initierer strategiske interaktioner mere end andre, hvor personlighed, sociale roller og stillinger har stor betydning for, hvorvidt en spiller vælger at initiere en strategisk interaktion (Jasper, 2006, s. 16). For eksempel vil strategiske interaktioner være et krav i politiske omgivelser, da f.eks. politikerens eller interesseorganisationens mission vil være at påvirke politiske beslutninger ved at fremsætte forslag, som udløser strategiske interaktioner mellem forskellige interessenter.

3.2.1 Risiko

Mens strategisk engagement kan have sin fordel, er det en risikofyldt proces, da en spiller ikke kan kontrollere hvordan andre spillere responderer, om de befinder sig i en bedre position eller hvordan

interaktionen udvikler sig (Jasper, 2006, s. 18). Risikoen og potentialet for et bedre udfald ved ikke at interagere ligger derfor ofte til grund for modvilligheden til at indlede en strategisk interaktion (Jasper, 2006, s. 19-20). En anden grund til, at det at indlede strategiske interaktioner er sjældent, er skrøbeligheden ved vedvarende handlinger. Projekter er nemmere at forhindre eller forsinke end at starte og fortsætte, da de er omkostningsfyldte i form af ressourcer, tid, opmærksomhed og koordinering (Jasper, 2006, s. 20). Dertil afholder usikkerhed om uforudsete begivenheder, såsom hvem de andre spillere i arenaen er, også spillere fra at indlede strategiske interaktioner (Jasper, 2006, s. 21). Det er derfor vigtigt at koordinere og planlægge, før en spiller starter en strategisk interaktion (Jasper, 2006, s. 22).

3.2.2 Fordele

Ved at foretage det første træk og acceptere konflikten, vil en spiller kunne overraske andre, hvilket kan begrænse eller forsinke den anden parts modsvar, og kan derfor være med til at imødekomme eventuel modstand (Jasper, 2006, s. 22). Ved overraskelse er det også muligt at finde potentielle allierede og fjendtliggøre ens modstandere overfor disse potentielle allierede inden de andre spillere når at reagere. Overraskelsen gør også at man tidligt viser modstandere og allierede ens styrke, da man viser selvsikkerhed i ens egen handlekraft (Jasper, 2006, s. 23). Der kan dog også være en fordel ved at fremstå som en initiator uden mange ressourcer, da modstandere ofte vil foretage en undervurdering, hvorfor protestgrupper ofte er magtfulde i de tidlige stadier af en konflikt. Den sidste fordel handler om manipulation, da det kan ske at modstandere ikke opdager ens intention og derfor heller ikke formår at reagere på ens strategiske handling (Jasper, 2006, s. 24).

3.2.3 Ulemper

De fleste fordele forsvinder, hvis ens modstander har gennemskuet, at man handler strategisk, da det vil være muligt at forberede sig (Jasper, 2006, s. 24). Desuden kan det blive socialt acceptabelt for ens modstandere at foretage modhandling, da de kan blive opfattet som ofre, der forsvarer dem selv. Af den grund vil spillere også ofte nægte at være initiativtager (Jasper, 2006, s. 25). Harme over en modstanders handling er magtfuld for at mobilisere folk, og spillere bruger det ofte til at transformere tilskuere til støtter eller i det mindste sympatisører, hvorfor strategiske spillere prøver at definere handlinger som enten defensive eller offensive, for egen vinding (Jasper, 2006, s. 25). Derudover kan dem der initierer strategiske handlinger også sende en trussel for at forsøge at dæmpe andres harme (Jasper, 2006, s. 25). Dog giver det modstandere i sådanne situationer muligheden for at forberede sig.

3.2.4 At kende terrænet

Når man kender sit terræn, eller arena, vil det ofte være nemmere at handle strategisk uden at blive opfattet som en aggressor (Jasper, 2006, s. 27-28). Tilskuere og andre der dømmes den strategiske interaktion, vil lettere kunne se en spillers tilknytning til området, og antage dette som en del af den samlede vurdering af interaktionen. Ved at kende terrænet i form af lokale regler, hvilke farer man kan forvente og hvilke ressourcer man kan medtage for at passe bedre ind, vil en spiller kunne have mere succes med deres strategiske handling (Jasper, 2006, s. 29).

3.3 Trusler

Når en spiller føler sig truet, om det er en reel eller opfattet trussel, vil det ofte lede spilleren til at reagere med en strategisk handling og påtage sig de omkostninger, som der er ved at handle (Jasper, 2006, s. 36). Som nævnt vil spillere ofte påbegynde strategiske interaktioner modvilligt, da personer foretrækker trygheden ved status quo, frem for usikkerheden skabt ved at handle og derfor indgå i konflikt (Jasper, 2006, s. 36). Usikkerhed forstærker frygt, og mennesker arbejder hårdt på at forstå og kontrollere trusler. Negative følelser og trusler motiverer handling stærkere end positive udsigter (Jasper, 2006, s. 38). I den forbindelse identificerer Jasper tre trusler, som spillere kan møde, herunder fornærmelser, afsavn og handlingsbegrænsning, samt to reaktioner til at opleve sådanne trusler, herunder moralske chok og beskyldninger.

3.3.1 Typer af trusler

3.3.1.1 Fornærmelser

Fornærmelser af ens eget eller ens gruppes omdømme, kan anses som en strategisk interaktion og kan forekomme som afsløringer af konkret information. Hvis man har skadende information om ens modstander, kan det derfor hjælpe med at "lamme" dem, hvilket medfører at de vil have svært ved at finde fodfæste igen (Jasper, 2006, s. 41-42). Det kan også handle om information, som generelt bliver anskuet som moralsk forkert, hvorfor de normer, som er i det specifikke samfund, har en betydning for vurderingen af moral. Dette kan lede til følelsen af skam, som i modsætning til skyld gør at individer føler sig som dårlige mennesker (Jasper, 2006, s. 42). Specielt mindre fornærmelser eller udskamninger, som anvendes som strategiske interaktioner, føles som angreb og dermed medfører yderligere aggressioner fra den fornærmede eller udskammede part (Jasper, 2006, s. 42). Måden hvorpå en spiller kan afværge disse trusler er ved at modarbejde modstanderen eller tilpasse sig truslen, men truslen vil stadig være ødelæggende i den strategiske interaktion (Jasper, 2006, s. 43). F.eks. hvis det kommer frem i medierne, at en projektudvikler bag et biogasanlæg ikke har overholdt tidligere aftaler med

kommunen ift. miljøhensyn, eller at borgere bruger fornærmelser til at angribe projektejer eller kommunalforvaltningens omdømme i forløbet med biogasprojekterne.

3.3.1.2 Afsavn

En anden trussel omhandler personers sikkerhed, helbred og velvære (Jasper, 2006, s. 43). Denne form for trussel kan gøre folk handlingslammede og dermed påvirke måden de håndterer deres strategiske interaktioner. Afsavn kan dog også føre til hurtig handling, hvis det er påkrævet. Spilleren kan dermed stå i mellem at være handlingslammet, som kan forsinke en strategisk interaktion, eller at foretage en hurtig reaktion, der ikke er velovervejet (Jasper, 2006, s. 43-44). For eksempel kunne måden, hvorpå borgere gør modstand, være skadende for helbredet hos ansatte ved projektejer eller kommunalforvaltningen, f.eks. pga. den forøgede arbejdsbyrde.

3.3.1.3 Handlingsbegrænsning

Udover ens omdømme og fysiske eksistens er der også tilfredsstillelse i ens mulighed for at have indflydelse på verden. De fleste mål kræver handling i verdenen omkring os og det at se produktet af vores handlinger, vores effekt, er dybt tilfredsstillende (Jasper, 2006, s. 45). Dette kan også ses som en spillers mulighed for at udføre deres arbejde og skabe et produkt de er stolte af (Jasper, 2006, s. 44). Derfor vil en spiller forsøge at værne om deres evne til at handle og en trussel, der begrænser ens handling kan føre til en strategisk respons (Jasper, 2006, s. 45). Når en virksomhed bliver pålagt restriktioner, f.eks. reduktioner i udledningen af emissioner, kan det betyde at de ikke har mulighed for at udføre deres arbejde og dermed vil opleve at de bliver begrænsede i deres handlinger. Handlingsbegrænsning skal derfor forstås som handlinger gjort mod kommunalforvaltningen eller projektejer, som begrænser deres mulighed for at handle, og dermed trues deres opnåelse af tilfredsstillelse ifm. at udøve faglighed og indflydelse.

3.3.2 Reaktioner på trusler

3.3.2.1 Moralske chok

Moralske chok er en stærk følelsesmæssig reaktion, som en spiller kan have på en trussel eller afsløring, der ryster personers grundlæggende antagelser om verden. Disse chok skaber en følelse af forargelse og kan fremkalde en kraftfuld trang til handling. De fungerer som initierende eller udløsende begivenheder, der kan ryste daglige rutiner og få et bestemt mål eller moralsk princip til at dominere. Chokket består ofte af en følelse af forræderi, hvor man opdager, at ens forståelse af verden har været forkert. Dette skaber en blanding af vrede, skam og selvbebrejdelse over, at man har været naiv (Jasper, 2006, s. 45). F.eks. kan en kommunalforvaltning opleve et moralsk chok over måden,

hvorpå borgere udtrykker modstand mod et biogasprojekt, hvis den bliver udtrykt på en meget grov og aggressiv måde.

3.3.2.2 Beskyldning

Beskyldning er en anden reaktion, som en spiller kan have, når spilleren trues. Her vil spilleren søge en skyldig part for truslen, da dette muliggør en strategisk respons, ansvarsplaceringen legitimerer et potentielt modsvar (Jasper, 2006, s. 48). Altså vil spillere ofte forsøge at beskyjde individer eller organisationer for en given hændelse, og de søger at skifte denne skyld ved hjælp af strategiske interaktioner (Jasper, 2006, s. 48; 50). Derfor skal beskyldning forstås som en reaktion på en trussel, af hvilken spilleren kan søge at bruge framing strategisk til at henlede ansvar på andre spillere. Spillerne har en interesse i at frame trusler og hændelser som enten sociale eller naturskabte; Hvis en økonomisk krise f.eks. fremstilles som et resultat af bevidste valg, kan der placeres skyld og kræves ansvar. Men hvis den forklares som et uundgåeligt resultat af globalisering, virker modstand formålsløs. Derfor forsøger virksomheder og politikere ofte at præsentere sociale problemer som naturlige for at undgå kritik og modstand (Jasper, 2006, s. 48-49). En del af konceptet om skyld handler også om ansvar. Aktører kan have ansvaret for at forårsage trusler og kan have ansvaret for at fikse det, men det er ikke altid de samme aktører, der har ansvaret for begge dele (Jasper, 2006, s. 50). F.eks. vil en kommune have ansvaret for at handle, hvis et biogasanlæg bryder vilkårene i en miljøgodkendelse, selvom det er virksomheden, der har skylden og ikke kommunen.

3.4 Spillere, modstandere, allierede og tilskuer

Følgende afsnit afdækker de forskellige aktører, der kan være en del af en strategisk interaktion og som besidder forskellige roller i interaktionen. Afsnittet afdækker derfor spillere, herunder simple og sammensatte spillere, samt modstandere, allierede og tilskuere.

3.4.1 Simple og sammensatte spillere

Spillere er dem som udfører de strategiske interaktioner og vil typisk have forskellige roller i de strategiske interaktioner. Spillerbegrebet kan inddeles i to: simple og sammensatte spillere. En simpel spiller er enkelte individer med egne holdninger og egne strategiske aktioner, mens en sammensat spiller udgøres af simple spillere, eller individer, som altid har muligheden for at falde fra (Jasper, 2006, s. 121). Med andre ord, vil en organisation, såsom en kommune og en privat virksomhed, være en sammensat spiller med mål for organisationen, men samtidig består den af individer med individuelle mål. De simple spillere inden for den sammensatte spiller falder dog udenfor dette speciales

interesse, hvorfor informanterne anses som repræsentanter for den sammensatte spiller, selvom også disse er simple spillere.

3.4.2 Modstandere, tilskuer og allierede

Ifølge Jaspers teori skal spillere altid forholde sig til forskellige typer af publikum i den arena, hvor deres beslutninger og handlinger udspiller sig (Jasper, 2006, s. 121). I denne sammenhæng vil det være projektejer og kommunalforvaltningen, der definerer, hvem der er spillere, modstandere, allierede og tilskuer, da specialet tager udgangspunkt i informanternes perspektiv.

Tilskuere, som defineres som dem, der observerer uden direkte at deltage, har ifølge Jasper stadig betydning. Deres tilstedeværelse kan nemlig påvirke hvordan andre aktører handler i arenaen (Jasper, 2006, s. 123). Eksempelvis til borgermøder kan man opleve, at projektejer og kommunalforvaltningen tydeligt mærker modstand fra nogle deltagere, men andre borgere endnu ikke virker til have taget stilling. Af den grund er det interessant at undersøge, om tilstedeværelsen af tilskuere har betydning for, hvordan projektejer og kommunalforvaltningen handler. Allierede skal forstås som en gruppe af spillere som er enige om at samarbejde om et specifikt mål, men kan også ofte opfattes som spillere, hvis mål blot er på linje med hinanden (Jasper, 2006, s. 135). Interessant er det, at for en projektejer kunne kommunalforvaltningen eksempelvis fungere som en allieret, der samarbejder med projektet og understøtter dets gennemførelse, men kan i andre sammenhænge fremstå som modstander, hvis forvaltningen af hensyn til lovgivning eller politikeres ønsker må afvise ansøgninger eller stille krav til projektejer. Modsat allierede, er modstandere andre spillere, hvis mål ikke er på linje med spillerens mål, og som ved at forfølge deres mål også aktivt modarbejder spillerens mål (Jasper, 2006, s. 5).

Jasper understreger, at enhver aktør kan vælge at træde ind i arenaen som tilskuer, allieret eller modstander, hvis vedkommende føler sig personligt berørt, oplever forargelse eller ser konflikten som en del af sin rolle (Jasper, 2006, s. 122-123). Tilskuere er således ikke nødvendigvis passive, de kan nemlig når som helst vælge at engagere sig, hvis de vurderer, at deres interesser er i spil, eller føler sig kaldet til handling. Ifm. håndteringen af lokal modstand kunne en gruppe borgere under normale omstændigheder være tilskuere, men kunne vælge at træde ind i arenaen og handle strategisk, f.eks. hvis der foreslås en lokation for et biogasanlæg i deres lokalområde. Deres indgriben påvirker arenaens dynamik, for hvordan projektejer og kommunalforvaltninger agerer efterfølgende. Set ift. specialets emne, vil det sige, at fordi borgere øver modstand imod biogasprojekter, i form af klager,

protester eller andet, vil dette påvirke projekter og kommunalforvaltningens handlinger efterfølgende. Borgere anses heraf som modstandere.

3.5 Spilleres målsætninger

Spilleres strategiske handlinger og interaktion sker ud fra de forskellige målsætninger, som de har og søger at realisere til en tilfredsstillende grad (Jasper, 2015, s. 10; Jasper, 2006, s. 59-60). Spillere har flere målsætninger, som i varierende grad kan være klart definerede og italesatte overfor dem selv og/eller andre (Jasper, 2015, s. 10). Det vil sige, at målsætninger findes på et spektrum, hvor de kan tage form af officielle missioner, hemmelige aspirationer, samt personligt ubevidste og uklare motivationer.

3.5.1 Typer af målsætninger

Jasper formulerer fire typer af målsætninger, defineret ud fra indholdet af målsætningen, hvoraf tre af dem er relevante for specialet: omdømme, indflydelse og viden.

Omdømme indbefatter de målsætninger, som omhandler ens omdømme i det nære eller fjerne miljø; enten ens egen opfattelse eller andres opfattelse (Jasper, 2006, s. 62-63). Det er indenfor denne kategori at ord som status, stolthed, skam, respekt og opmærksomhed er relevante begreber (Jasper, 2006, s. 63-64). I kontekst af specialets emne kunne et eksempel være en kommune hvis mål er at blive en grøn foregangskommune, da det kan give status.

Indflydelse er målsætninger, som omhandler påvirkning af verden omkring en (Jasper, 2006, s. 67). Dette omhandler følelsen af at have handlekraft, selvbevidsthed og formål (Jasper, 2006, s. 68). F.eks. kunne en udvikler via lobbyisme hos kommunalpolitikere søge at øge den samlede mængde af areal inden for kommunen, som er øremærket VE-anlæg. Dette ville forbedre udviklerens rammevilkår. Foruden at være et mål i sig selv, kan indflydelse også være middel til at forbedre ens omdømme (Jasper, 2006, s. 67).

Endelig er viden, der kan forstås som mål relateret til viden, tro og intellektuel aktivitet (Jasper, 2006, s. 69). Denne type af mål kan siges at være drevet af ens nysgerrighed.

3.5.1.1 Profit som en måltype

Endvidere identificerer Jasper måltypen sanselighed, som for specialets vedkommende vurderes til at være mindre oplagt at anvende i en undersøgelse med fokus på sammensatte spillere, da den i høj grad knytter sig til individets kropslige behov og nydelse, hvorfor begrebet blev fravalgt i specialet. Specialet fandt det derfor nødvendigt at supplere teorien med et eksplicit profitmotiv. Mens Jasper

dækker flere kategorier af målsætninger og udpensler disse med konkrete eksempler, er der alligevel et bemærkelsesværdigt fravær profitmotivets, som bør forstås som at have forøgelse eller sikring af ens økonomiske overskud som mål. Dels kan dette skyldes at han i højere grad tager hensyn til spillere på individniveau. F.eks. argumenterer han, at mens mål og delmål er relative, vil monetær værdi ofte være et delmål, der skal bidrage til at opfylde noget andet, såsom at køre i en bedre bil eller spise bedre mad (Jasper, 2006, s. 69). Dette illustrerer en opfattelse af profitmotivets, der tager udgangspunkt i et individperspektiv frem for et organisatorisk perspektiv som ved virksomheder. Til trods for dette anerkender Jasper ved flere lejligheder, at profitmotivets også kan være et mål, dog uden at gå i dybden med det (Jasper, 2006, s. 61; 80). Bl.a. ved skriver han, at virksomheder er den eneste spiller, som kan anerkendes som værende primært og retmæssigt fokuseret på at opnå profit (Jasper, 2006, s. 72). Desuden er der et tilbagevendende tema om overlevelse (Jasper, 2006, s. 80; 77; 72). Jasper argumenterer, at mens overlevelse ofte vil være en stor prioritet ift. mål, vil dette ikke altid være tilfældet (Jasper, 2006, s. 59-60). I Jasper udtalelse findes en underliggende antagelse om, at profitmotivets kunne gøre sig gældende og være højt prioriteret for organisationer og virksomheder, da dette er en nødvendighed for deres fortsatte eksistens, eller overlevelse.

I kraft af at Jasper anerkender profitmotivets i fremstillingen af sin teori, anses det som oplagt at tillægge denne type af mål en større betydning i specialets teoriapparat af hensyn til specialets fokus på sammensatte spillere frem for simple spillere.

3.6 Typer af kapaciteter

Der findes to typer af kapaciteter, som en spiller kan anvende i sin strategiske interaktion: fysiske ressourcer og intelligens (Jasper, 2006, s. 88-89). En spiller kan allerede inden starten på en strategisk interaktion besidde disse kapaciteter, eller de kan anskaffe sig dem løbet af den strategiske interaktion (Jasper, 2006, s. 90).

Fysiske ressourcer indbefatter værktøjer og råmaterialer, samt penge, som kan bruges til at købe andre ressourcer (Jasper, 2006, s. 91). Dertil kan man inkludere mandskab, forstået som en fysisk kapacitet, der kan foretage de handlinger, som de bliver bedt om eller beordret til (Jasper, 2006, s. 92). Fysiske ressourcer kan både bruges til at foretage strategiske handlinger, og de kan bruges til at få andre til at gøre, hvad man ønsker (Jasper, 2006, s. 96). En projektejer med en høj kapital kan for eksempel kompensere borgere i lokalområdet økonomisk, så de opgiver deres modstand mod projektet. Fysiske ressourcer kan for så vidt kompensere, til en vis grad, for mangler i intelligens-ressourcer ved f.eks.

at ansætte en ny medarbejder (Jasper, 2006, s. 91). Omvendt kan intelligens-ressourcer bidrage til akkumuleringen af fysiske ressourcer (Jasper, 2006, s. 91).

Intelligens er et begreb med forskellige dimensioner. Strategisk intelligens omhandler at kunne foretage vindende træk, overraske modstandere, samt overbevise tredjeparter om at støtte en (Jasper, 2006, s. 98). En projektejer kunne for eksempel overbevise en borgerforening om at støtte deres projekt om et biogasanlæg med argumenter om, at det vil skabe flere lokale arbejdspladser. Ekspert intelligens defineres som at have viden om verden baseret på videnskabelige observationer (Jasper, 2006, s. 98). Teknik- og Miljøforvaltningen i en kommune besidder eksempelvis denne type intelligens i kraft af fagligheden hos sine embedsmænd. Denne type ressource kan desuden typisk købes med den fysiske ressource penge (Jasper, 2006, s. 98). For eksempel kan en kommune hyre en ekstern konsulent til at facilitere en borgerinddragelsesproces. Foruden viden baseret på videnskabelige observationer, kunne det tænkes, at viden baseret på praksis og erfaring kunne høre under denne type intelligens. En tredje form for intelligens er evnen til at udtrykke ens følelser og at være empatisk, hvilket er givende i en strategisk interaktion, f.eks. ift. at overbevise andre (Jasper, 2006, s. 98). Specialet vil omtale denne type intelligens som følelsesmæssig intelligens. For eksempel en projektejer, som via empati for borgernes bekymring, beroliger dem ift. et biogasprojekt. Sammenlagt skaber disse tre dimensioner en fjerde form for intelligens kaldet organiserende intelligens, hvilket omhandler en spillers evne til at kunne udnytte ressourcer effektivt, så man får et større udbytte sammenlignet med, hvad andre kunne få med samme ressourcer (Jasper, 2006, s. 98).

3.6.1 Evner afledt af intelligens-ressourcen

En række evner er afledt af disse forskellige dimensioner af intelligens. Som allerede nævnt bidrager empati til at kunne overbevise andre, samt forudsige deres fremtidige træk (Jasper, 2006, s. 98; 103). I kraft af at empati indgår i definitionen på følelsesmæssig intelligens, vil eksempler på empati også pr. definition være eksempler på følelsesmæssig intelligens. Bearbejdning af information i forskellige former og fra forskellige kilder er også en evne afledt af intelligens-ressourcen, som sammen med empati bidrager til, at en spiller ikke begår fejl (Jasper, 2006, s. 98). Kreativitet bidrager til at tænke udenfor boksen, både ift. at foretage uforudsigelige træk og ift. at udnytte ens ressourcer mere effektivt (Jasper, 2006, s. 98). Afledt af empati, informationsbearbejdning og kreativitet er der endeligt retorik.

3.6.2 Omdømme som en ressource

Foruden at være et mål i sig selv, kan omdømme også være et strategisk brugbart værktøj (Jasper, 2006, s. 105). Et omdømme kan være strategisk brugbart for en spiller, uanset om det er positivt eller negativt (Jasper, 2006, s. 106). Et godt omdømme, såsom at være ærlig og troværdig, skaber f.eks. bedre muligheder for tillid, hvilket gør det nemmere at finde allierede, mens et negativt omdømme f.eks. gør det nemmere at være intimiderende. En projektejer, der har et omdømme for at tage hensyn til lokale bekymringer og engagere sig med borgere for at finde løsninger og kompromisser, kunne tænkes at møde større velvilje og tillid fra lokale, når den lover at vil forholde sig til lokale bekymringer til et nyt biogasanlæg.

Strategisk handlen indbefatter bl.a. at skabe forskellige omdømmer hos forskellige spillere, særligt mellem modstandere eller allierede (Jasper, 2006, s. 107). PR er generelt vigtigt ift. en spillers omdømme, og særligt hvis spilleren mødes af modstand, krise og angreb på deres omdømme (Jasper, 2006, s. 107). En projektejer, der angribes for at se bort fra borgeres bekymringer, vil tænkes at modarbejde dette med en mediekampagne. Omdømmer er sårbare, da en fejltagelse kan ødelægge en spillers omdømme for altid, særligt hvis ens modstandere vil udnytte dette for at skade en (Jasper, 2006, s. 106). En projektejer, der allerede er blevet taget i at bryde en miljøgodkendelse, ville nok have svært ved at overbevise andre om, at de vil leve op til kommunens krav.

3.6.3 Betydningen af kapaciteter

De kapaciteter som en spiller har tilgængelige bestemmer, hvilke strategiske handlinger vedkommende kan foretage sig, og hvordan de foretages (Jasper, 2006, s. 90). En Klima- og Miljøforvaltning med begrænsede midler ville for eksempel ikke kunne facilitere en længere proces med borgerinddragelse. Omvendt giver en stor mængde ressourcer et større rum for en spiller til at kunne tage chancer, da vedkommende ville kunne absorbere tabet af en fejlslået handling (Jasper, 2006, s. 90). F.eks. vil en projektejer med mange økonomiske ressourcer være mindre påvirket af fejlslagen PR-strategi end en projektejer med begrænsede midler.

3.7 Arenaer

Konflikter mellem spillere over opnåelse af målsætninger udspiller sig oftest på tværs af flere forskellige arenaer (Jasper, 2006, s. 141). Arenaer skal forstås som samlinger af regler og ressourcer, der muliggør eller tilskynder bestemte typer af interaktioner (Jasper, 2015, s. 14). Et borgermøde, hvor lokale borgere (naboer, jordejere såsom landmænd mv.), repræsentanter fra kommunen og projektejer kunne eksempelvis være en arena. Der er tale om et bredt begreb, der kan indbefatte mange

forskellige slags arenaer; fra arenaer defineret af juridiske og formelle regler, til arenaer defineret af normer og vaner (Jasper, 2006, s. 141). Endvidere kan arenaer indeholde subarenaer, f.eks. hvis byrådet i en kommune er en arena, så er By- og Landskabsudvalget en subarena til denne (Jasper, 2006, s. 151). Alle arenaer har dertil tilskuere, som er en del af arenaen, men separat fra de spillere, som er i konflikt med hinanden inden for arenaen (Jasper, 2006, s. 142).

3.7.1 Arenaers dimensioner

Arenaer kan variere på flere dimensioner, bl.a. størrelse forstået som dens fysiske størrelse og antallet af spillere (Jasper, 2006, s. 142). I forlængelse af dette kan andre fysiske karakteristika, såsom hvor længe en interaktion i arenaen er og formatet for interaktionen, også variere (Jasper, 2006, s. 142-143). Arenaer kan variere ift. graden af regler, hvor nogle arenaer er mere bureaukratiserede eller formaliserede end andre (Jasper, 2006, s. 143). Ligeledes kan normer for acceptabel eller forventet adfærd variere fra arena til arena, og være en kilde til konflikt mellem aktører (Jasper, 2006, s. 144). En arena kan også variere ift. hvilke spillere der er tilknyttet eller associeret med arenaen, (Jasper, 2006, s. 144). Endelig varierer det også, hvilke krav arenaer stiller til spillere ift. at besidde bestemte ressourcer og/eller evner, dels for at kunne deltage overhovedet, og dels for at kunne opnå succes i arenaen (Jasper, 2006, s. 144-145).

Særlig interessant er det, at spillere ofte har muligheden for at udvide eller reducere arenaen/konflikten (Jasper, 2006, s. 142). F.eks. vil sandsynligheden for succes af en gruppes modstand stige jo mere arenaen udvides, eksempelvis ved at inddrage en regional miljøgruppe (Jasper, 2006, s. 156-157). Dette fordi ens målsætning fremstår mere almennyttigt frem for funderet i egen interesse. Omvendt risikerer man, at ens målsætninger udvandes efterhånden som andre spillere inddrages i arenaen, og medlemmer af gruppen kan falde fra, da de ikke længere kan se sig selv i gruppen og dens interesser.

3.7.2 At skifte mellem arenaer

En spiller kan have forskellige positioner inden for forskellige arenaer, som giver spilleren en mere magtfuld position relativt til andre spillere (Jasper, 2006, s. 159-160). Dette kan være formelle positioner, fordi de har et personligt netværk, eller fordi de besidder specifikke kapaciteter, som er knyttet til en given arena. Deraf kan det give mening for en spiller at skifte konfliktens arena, da man herigennem for eksempel kan aktivere nye og mere magtfulde aktører, som kan hjælpe en (Jasper, 2006, s. 155). Alternativt kan det gøre andre kapaciteter, som man selv besidder, relevante, eller det kan inddrage nye tilskuere i konflikten (Jasper, 2006, s. 154). Den sidste er særligt relevant, da spillere, via arenaskift, og dertilhørende skifte i involverede aktører, kan privatisere eller publicere en konflikt

ved hhv. at udelukke eller inkludere (nye) grupper af tilskuere (Jasper, 2006, 155-156). Det kunne for eksempel være en udvikler, der ville søge at privatisere konflikten, og minimere interesse fra medier og ikke-relevante parter, så borgerne ikke ville få udefrakommende støtte.

3.8. Jaspers teoretisering af strategiske dilemmaer

I forlængelse af ovenstående afsnit vil følgende afsnit introducere konceptet strategiske dilemmaer. Jasper beskriver en række strategiske muligheder, som spillere kan foretage sig. Dog argumentere han også for, at valget om, hvornår, hvorfor og hvordan man skal foretage disse valg, ikke altid er ligetil, hvorfor han sideløbende også pointerer dilemmaer, som spillere forholder sig til, når de foretager deres strategiske valg (Jasper, 2006, s. 171). Jasper beskriver dilemmaer som situationer, hvor valget kan være vanskeligt (Jasper, 2006, s. 171-172). Han beskriver, at disse dilemmaer skal hjælpe eller endda opfordre spillere til at overveje fordele og ulemper mellem valgmuligheder, samt overveje en mulig kombination af begge (Jasper, 2006, s. 172). Han nævner ligeledes, at dilemmaerne har forskellige fundamenter, såsom at nogen i højere grad omhandler at tage risiko, f.eks. The Risk, Fodder, Engagement og Basket-dilemmaet, hvorimod andre handler om det mere sociale aspekt af, hvis interesser, der skal prioriteres, såsom Go-Sanjo-dilemmaet (Jasper, 2006, s. 173). På baggrund af dette, har specialet taget højde for flere af Jaspers strategiske dilemmaer for i højere grad at indfange overvejelserne bag de handlinger, som projektejer eller kommunalforvaltningen foretager eller ikke foretager sig ifm. håndtering af lokal modstand.

Fra Jaspers indledende kapitel til teorien operationaliseres dilemmaerne: The Risk Dilemma, The Engagement-dilemmaet og The Home-Turf-dilemmaet. Fra Jaspers kapitel om mål operationaliseres dilemmaerne: The Bad-Money Dilemma, Whose Goals?, The Dilemma of Shifting Goals og The Articulation-dilemmaet. Fra Jaspers kapitel om kapaciteter: The Fodder Dilemma, The Sorcerer's Apprentice-dilemmaet, The Sincerity-dilemmaet, The Charm-dilemmaet, The Paranoid-dilemmaet, Naughty or Nice?, The Titan's Hubris og Go-Sanjo-dilemmaet. Fra Jaspers kapitel om spillere som publikum: The Bystander-dilemmaet og The Audience-Segregation-dilemmaet. Slutteligt fra Jaspers sidste kapitel om Arenaer: The Basket-dilemmaet. Definitionerne af dilemmaer og det forventede resultat af operationalisering af dilemmaerne står beskrevet i Bilag 1. Fordi dilemmaerne afspejler Jaspers teoriapparat som afdækket i afsnit 3.2-3.7 findes det relevant at disse vedlægges som bilag frem for at disse fremføres som selvstændige teoretiseringer.

4. Metode

I dette afsnit vil der redegøres for de metodiske overvejelser for specialets metode, dataindsamling og analyse. Indledningsvist redegøres der for valget af kvalitativ metode, samt specialets videnskabs-teoretiske tilgang, som er idealismen. Dernæst introduceres specialets forskningsdesign i form af multipelt casedesign, hvorefter caseudvælgelse samt udvælgelsesstrategi gennemgås. Derefter gennemgås interviewmetoden i form af semistrukturerede forskningsinterviews, samt transskribering og GDPR, efterfulgt af operationaliseringen af specialets teori. Slutteligt vil specialets analysestrategi, herunder indholdsanalyse, kodning og selve analysens struktur beskrives.

4.1. Videnskabsteori og kvalitativ metode

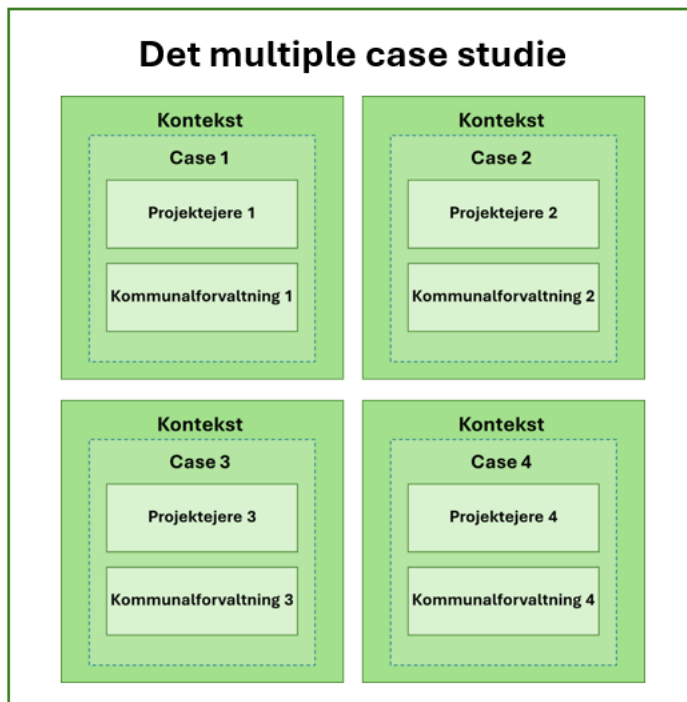
Specialets genstandsfelt omhandler aktørers interaktioner med hinanden, deres opfattelser af hinanden og deres overvejelser om de valg, som de foretager sig i denne interaktion, og dermed de forståelser, der kommer på baggrund af de opfattelser og overvejelser. For at forstå disse opfattelser og overvejelser, arbejder specialet ud fra en ontologi om, at samfundet består af subjekter, som har en mening funderet i deres forestillinger og ideer, der kan fortolkes (Ingemann et al., 2018, s. 38-40). Dette leder til, at specialet har en idealistisk videnskabsteoretisk position, der anskuer menneskets ageren og reaktioner ud fra deres individuelle forestillingsverden, som består af idéer om dem selv og deres omverden, hvor det er ud fra disse idéer, at deres handlinger skal forstås (Ingemann et al., 2018, s. 38-39). Derfor forsøger specialet heller ikke at opnå en absolut sandhed om håndteringen af lokal modstand, men i stedet en forståelse, på baggrund af aktørernes opfattelser, som kan være med til at skabe ny viden (Ingemann et al., 2018, s. 40). Samtidig betyder det også, at specialet epistemologisk forsøger at afdække den mening, som ligger til grund for håndteringen af lokal modstand, hvilket metodologisk tilvejebringes ved at fortolke aktørernes ytringer via en fortolkningsramme i form af det valgte teoriapparat SIP.

På baggrund af dette benyttes der derfor den kvalitative metode, da denne tilgang vurderes som den mest hensigtsmæssige ift. det førnævnte genstandsfelt, som omhandler hvordan projektere og kommunalforvaltninger træffer valg ifm. lokal modstand under etableringen eller udvidelsen af biogasanlæg. Dette fordi problemstillingens komplekse natur kræver en forklarende og dybdegående analyse (Hansen et al., 2020, s. 43). Den kvalitative metode er derfor valgt med henblik på at opnå en dybere forståelse for, hvorfor og hvordan projektere og kommunalforvaltninger handler i mødet med de strategiske dilemmaer, som den lokale modstand kan afføde.

4.2 Forskningsdesign

I følgende afsnit præsenteres specialets casedesign, samt argumentationen for det valgte design. Specialets overordnede formål er at afdække, hvordan og hvorfor projektejer og kommunalforvaltning handler, som de gør i mødet med lokal modstand. Formuleringen af forskningsspørgsmålet giver anledning til at anvende et casestudie, idet “hvordan”- og “hvorfor”-spørgsmål egner sig særligt godt til denne type design (Yin, 2018, s. 27). Mere specifikt anvendes et deduktivt, multiple casestudie-design, da dette design muliggør dybdegående, intensiv analyse af flere cases i henhold til specialets teori SIP. Dette design er velegnet til at belyse komplekse fænomener i deres kontekst og samtidig give mulighed for sammenligninger på tværs af flere cases (Clark et al., 2021, s. 62-63; Andersen et al., 2020a, s. 71). Flyvbjerg (2020) definerer cases som en intensiv analyse af en individuel enhed (s. 621). Ved multipelt casestudie er der tale om, at flere cases behandles i samme undersøgelse (Clark et al., 2021, s. 63; Yin, 2018, s. 29). Yin (2018) argumenterer, at det multiple casestudie blot er en variant af single casestudiet, hvorfor der gøres brug af begge designs, når det multiple casestudie anvendes. Dette ved først at behandle hver case som et single casestudie før man drager konklusioner på tværs af de individuelle cases (s. 54). Af denne grund vil resultaterne fra de enkelte cases sammenfattes for at få et indblik i, hvordan kommunalforvaltninger og projektejere overordnet set handler i mødet med modstand på tværs af specialets cases (s. 57). Specialets multiple casedesign består af fire cases, hvor en etablering eller udvidelse af et biogasanlæg har mødt lokal modstand, jf. afsnit 4.2. Yderligere indeholder hver case to underenheder, bestående af projektejere og kommunalforvaltningen, hvor sagsbehandlingen har fundet sted. Dette ses illustreret i figur 4.1.

Figur 4.1 Illustration af specialets cases

Figur 4.1: Yin (2018, s. 48)

Single casestudier er generelt blevet kritiseret for, at resultaterne ikke kan generaliseres (Clark et al., 2021, s. 61-62; Yin, 2018, s. 61). Valget af det multiple casestudie har til hensigt at opnå mere robuste konklusioner, da et større antal af enheder bidrager til en højnet generaliserbarhed (Yin, 2018, s. 54). Samtidig muliggør det multiple casestudie også en dybdegående undersøgelse ligesom single case-studiet gør. En væsentlig fordel ved det multiple casestudie er derfor dets potentiale for at styrke teoriudvikling, da designet giver et godt grundlag for at identificere mønstre og variationer i teoriens anvendelse på tværs af forskellige cases (Clark et al., 2021, s. 63). For specialets vedkommende vil en potentiel udvikling af teorien om strategiske dilemmaer hovedsageligt tage form af empiriske betragtninger og resultater, der nuancerer eller kvalificerer de forskellige elementer af teorien ift. f.eks. betydning af kontekst. Omvendt indebærer designet også visse metodiske udfordringer. Når man sammenligner flere cases, risikerer man at miste konteksten omkring og særprægetheden ved de enkelte cases, da man, ved at arbejde med flere cases, ikke i samme grad kan fokusere på den enkelte case ligesom ved single casestudiet (Clark et al., 2021, s. 65).

4.2.1 Forskningskriterier og caselogik

Yin (2018) argumenterer, at faktisk replikation på tværs af et multipelt casestudies individuelle cases underbygger resultater og konklusioner, samt giver anledning til, at konklusioner er robuste (s. 56-57; 61). Faktisk replikation skal forstås som, hvorvidt der kan observeres de samme resultater på tværs af de individuelle cases (s. 55). Undersøgelsen vil derfor opgøre resultaterne for hver case individuelt, for derefter at drage konklusioner på tværs af casene. Logikken er derfor, at jo mere ensartede resultater, der kan observeres på tværs af de tre cases, desto højere er undersøgelsens generaliserbarhed. På baggrund af de semistrukturerede interviews foretages der således en deskriptiv sammenligning på tværs af casene, hvorfor der ikke vil være tale om et egentligt komparativt design.

Specialets generaliserbarhed tager form af analytisk generaliserbarhed. Der findes flere definitioner af og tilgange til analytisk generaliserbarhed. Den ene definition fokuserer på den anvendte teori som en måde at generalisere resultater fra et lille antal cases ved netop at drage konklusioner om denne teori, enten ang. dets anvendelighed i andre kontekster eller ang. elementer af teorien, der kan videreudvikles (Yin, 2018, s. 38; Clark et al., 2021, 62). Det vil sige, at afhængig af, hvordan SIP finder anvendelse i specialets cases, opnår specialet generaliserbarhed ved at kunne udvide og nuancere anvendelsen af SIP med de observationer, som specialets empiri frembringer. Dette indebærer, at de empiriske fund vurderes ud fra deres evne til at belyse og nuancere den eksisterende forståelse af SIP da det vil kunne kvalificere og styrke teoriens anvendelighed i kontekster med lokal modstand til biogasanlæg (Yin, 2018, s. 38-39).

Den anden definition af analytisk generaliserbarhed fokuserer på overførbarheden af resultaterne fra de undersøgte cases til andre cases (Andersen et al., 2020b, s. 114; Clark et al., 2021, s. 387). Her lægges der vægt på forskelle og ligheder imellem det undersøgte og det, som man ønsker at generalisere til. Specialets konklusioner vil ud fra denne definition være generaliserbare til andre cases ud fra en argumentation om, at det disse er sammenlignelige med specialets cases på relevante parametre, herunder f.eks. typen af VE-anlæg. Det vil sige, at det bl.a. skal være biogasanlæg, som man sammenligner til.

Mens der eksisterer to opfattelser af den analytiske generaliserbarhed, findes det, at disse ikke er gensidigt udelukkende. Af denne grund anvendes begge disse former for analytisk generaliserbarhed ifm. undersøgelsens konklusioner og forståelse for konklusionens implikationer.

4.3 Caseudvælgelse

I følgende afsnit præsenteres specialets overvejelser ang. udvælgelsen af cases. Afsnittet vil redegøre for den anvendte udvælgelsesstrategi og de tilhørende kriterier, introducere de valgte cases, samt reflektere over mætningspunkt. Med afsæt i problemfeltet har specialet til formål at undersøge, hvordan projektejere og kommunalforvaltninger håndterer lokal modstand, som opstår ifm. udvidelse eller etablering af biogasanlæg.

4.3.1 Udvalgelse af cases og informanter

I specialet gøres der brug af purposive sampling-tilgangen, hvorfor både cases og informanter udvælges ud fra strategiske hensyn, for at sikre deres relevans for besvarelse af problemformuleringen (Clark et al., 2021, s. 378). Udvalgelsen af cases har derfor været baseret på en række kriterier. Det første kriterie er, at casen omhandler lokal modstand til et biogasanlæg; enten ift. placeringen af et nyt biogasanlæg eller udvidelsen af et eksisterende anlæg og at denne modstand vurderes som substantiel. Der er en undtagelse i form af et kombineret biogas- og pyrolyseanlæg. Det andet kriterie er, at dette projekt har været igangsat inden for de sidste 10 år, da det søges at finde cases inden for sammenlignelig kontekst ift. f.eks. nationale tendenser i folkestemningen ang. biogasanlæg. Den relativt brede tidsperiode på 10 år, er dog også en erkendelse af, at sådanne projektforsøg kan forløbe over lang tid. Dette valg informeres desuden af Nørgaard og Tybirk (2014) studie, der finder at godkendelsen af et biogasanlæg normalt tager mellem 5-10 år. Det bør dog bemærkes, at modstanden til samtlige af specialets cases har fundet sted indenfor de sidste seks år.

Som en del af caseudvælgelsen, indgår mediedækningen af lokal modstand til biogasprojekter som et værktøj til udvælgelsen. I dette speciale omhandler de udvalgte cases nemlig etablering eller udvidelse af biogasanlæg, hvor der har været dokumenteret lokal modstand. Dokumentation af modstanden kan ses i tabel 4.1, som viser antallet af artikler og debatindlæg, der er tilknyttet 20 biogasanlæg og som er bragt af medier, hvis primære fokus er nyhedsformidling. Alle 20 biogasanlæg, som fremgår af tabellen, har mødt modstand indenfor de seneste 10 år, i henhold til udvælgelseskriteriet herom. Artiklerne er fundet via en almen søgning på Google, hvor søgeordene “modstand”, “kritik”, “konflikt” og “protest” er blevet brugt i kombination med navnet på biogasanlæggene, f.eks. “[Bynavn] biogasanlæg modstand” og “[Bynavn] biogasanlæg protest”. I denne sammenhæng hentes bynavnet for biogasanlægget fra en liste fra Energistyrelsen, hvorfra samtlige danske biogasanlæg fremgår (Liste over biogasanlæg i Danmark, 2024). Herfra er der hentet et sample på 20 cases, hvor der dokumenteres modstand via mediedækning, hvorfor det bør forstås, at der

har været undersøgt biogasanlæg fra listen, som der ikke kunne findes tydelig modstand til. Endvidere fremgår der tre cases af tabellen, som er fundet via snowballsampling under søgningen på de andre cases. Disse biogasanlæg er enten blevet opgivet eller er endnu ikke blevet etableret, hvorfor disse ikke fremgår af listen fra Energistyrelsen. Disse er markeret med tyk skrift i tabellen. Desuden er artiklerne alene hentet fra de to første sider i Google søgningen, da der ved en stikprøve blev vurderet, at i langt størstedelen af søgningerne stoppede der med at komme relevante artikler efter de to første sider. Dette særligt efter de første to søgninger ved hvert biogasanlæg, da mange artikler gik igen på tværs af søgninger. Endvidere bør det bemærkes, at hvis der var tvivl om præcis hvilket biogasanlæg en artikel henviste til, blev disse heller ikke medtaget. Det samme gælder for artikler, der mere generelt beskriver lokal modstand og som alene bruger specifikke eksempler fra et specifikt biogasanlæg til at italesætte den lokale modstand. For at være kvalificeret til at indgå i tabellen, skal artiklen, eller debatindlægget, som minimum nævne, at der var lokal modstand i en eller anden form.

Tabel 4.1 Mediedækning baseret på antal kilder per case i samplet

Case	Antal artikler
Nordjysk biogasanlæg A	19
Fravalgt1	17
Fravalgt2	14
Fravalgt3	13
Syddansk biogasanlæg A	13
Fravalgt4	12
Fravalgt5	12
Fravalgt6	12
Fravalgt7	11
Nordjysk biogasanlæg B	11
Syddansk biogasanlæg B	11
Fravalgt8	10
Fravalgt9	9
Fravalgt10	9
Fravalgt11	8

Fravalgt12	8
Fravalgt13	6
Fravalgt14	6
Fravalgt15	5
Fravalgt16	4

Det fremgår af tabel 4.1, at tre af de udvalgte cases er repræsentative for biogasprojekter med lokal modstand. For det første, pga. at omfanget af mediedækningen for de tre cases placerer sig på eller omkring medianen, som ligger på 11 artikler eller debatindlæg. Desuden befinder disse tre cases sig også relativt tæt på gennemsnittet for de 20, som er 10,5. Endvidere er substansen i modstanden for de tre cases typisk, da denne omhandler de gener, der, ifølge litteraturreviewet i afsnit 2, ofte forbindes med biogasanlæg, herunder gener såsom lugt, støj, trafik og påvirkning af ejendomsværdi. Dette baseret på indholdet af de artikler, som indgår i tabel 1.

Derudover viser tabellen, at en af de udvalgte cases afviger markant både i omfanget af mediedækningen og karakteren af modstanden. Det fremgår af tabellen, at den pågældende case har den største mediedækning med 19 artikler, og divergerer derfor både fra gennemsnit og median med en forskel på hhv. 8,5 og 8 artikler. Mht. karakteren af modstanden kan der ved læsning af artiklerne ses, at casen omhandler et anlæg, der kombinerer både biogas og pyrolyse, som er en sjælden kombination i Danmark. Hertil vurderes modstanden at være meget omfattende, og indeholder foruden de typiske kritikpunkter fra borgere ifm. lokal modstand, også bekymringer vedrørende sundhedsfare. Dette giver denne case en særlig karakter, som kan have givet anledning til den øgede mediedækning, hvorfor denne case dermed kan ses som en unik case.

Endelig har det været en forudsætning for den endelige udvælgelse af cases, at både kommunalforvaltningen og projektere fra samme case ville deltage i undersøgelsen, da både kommunalforvaltninger og projektere ofte er i interaktion med modstandere i form af borgere, og derfor sandsynligvis vil opleve at befinde sig i strategiske interaktioner med disse. Cases, hvor kommunale aktører ikke ønskede medvirke, er derfor blevet fravalgt.

Vurderingen af, hvornår der er tale om en substantiel nok modstand til at kunne skabe de omstændigheder, der fører til, at projekter og kommunalforvaltning indgår i strategiske interaktioner, beror på hovedsageligt en kvalitativ vurdering fra specialegruppens medlemmer, bl.a. baseret på indholdet af de fremsøgte artikler og debatindlæg i tabel 4.1. Endvidere baseres denne vurdering også på den

mediedækning, der fremstilles i tabel 4.1, da mediedækningen i nogen omfang kan være en indikator på, hvor meget offentlig bevågenhed sagen har fået. Af den grund kontaktes alene de cases med over otte artikler ud af den oprindeligt undersøgte gruppe på 20 cases. Heraf er udvælgelsen af cases sårbar overfor, at mediedækning kan være arbitrær ift. hvilke sager, der tiltrækker en (substantiel) mediedækning, og subjektiv ift. hvilke informationer i sagerne, der har nyhedsværdi. Heraf kan der være cases, som specialet ikke er blevet bekendt med, og som kunne have været relevante, fordi der af uspecificerede årsager ikke har været en (substantiel) mediedækning.

I praksis har udvælgelsen været at skrive til alle cases med over otte artikler tilknyttet, hvilket drejer sig om 14 cases, da dette indikerer en substantiel nok modstand til, at projektere og kommunalforvaltning kan have befundet sig i strategisk interaktion. Tilgangen til kontakt har først bestået i at kontakte projekterne fra gruppen af cases, hvoraf otte har udtrykt interesse for at deltage i interviews. Efterfølgende blev de tilsvarende kommunalforvaltninger, der har behandlet sagerne for disse anlæg, kontaktet, og fire af dem er vendt tilbage med interesse i at deltage i et interview. Disse fire udvalgte cases, som stemmer overens med specialets udvælgelseskriterier, og hvor det har været muligt at interviewe informanter fra både kommunalforvaltningen og projekter, udgør projektets fire cases.

4.3.2 Udvalgelse af informanter

Ift. udvælgelsen af informanter har det eneste kriterium været, at disse informanter i et signifikant omfang har haft med håndteringen af modstanden at gøre ift. det specifikke projekt. Informanterne udvælges via snowballsampling, da udvælgelsen sker ved at kontakte virksomhederne og kommunalforvaltningen og bede dem om at sætte specialegruppen i kontakt med de specifikke informanter. Dette betyder at specialegruppen sætter en vis lid til, at kontaktpersonerne har viden om, hvem der kunne være relevante at interviewe, hvilket også betyder, at der er en forholdsvis bred vifte af informanter ift. hvilken stilling de besidder hos de enkelte organisationer. Dog vægter specialet også at respektere organisationernes valg af, hvem de vurderer som den mest passende, ift. viden eller mulighed, at henvise til specialets undersøgelse. Specialegruppen vurderer, at det i sidste ende er organisationen selv, som bedst kan vurdere, hvem der kan besvare specialets spørgsmål mest fyldestgørende.

Specialet vægter, at informanten har været en del af håndteringen af modstanden, for at det dermed besidder de nødvendige perspektiver og erfaringer, som der vil undersøges i specialet. Da der ikke

bliver bedt om en specifik type af informanter, såsom deres stillinger, kan det skabe variation i udvælgelsen af informanterne. Denne variation kan have haft betydning for empiriens ensartethed. Som følge af specialets omfattende teoriapparat, kunne det tænkes, at bestemte elementer af teorien ville blive mere ensartet belyst, hvis alle informanter havde samme stilling. Dog kunne der have været en risiko for, at hvis gruppen havde søgt en ensartethed i informanternes stillinger, at de potentielt ikke havde noget med de specifikke cases at gøre. Heraf kan beslutningen om at vælge de informanter, som samlet set har den bedste indsigt i den konkrete case, siges at være den rigtige. Dette underbygges af, at alle informanter har bidraget med brugbar viden, da de alle har haft berøring med centrale processer i håndteringen af den lokale modstand, såsom borgermøder, informationsmøder og samarbejde med eksperter, hvilket har skabt fællesnævner på tværs af deres forskellige baggrunde. Det erkendes, at informanterne, i kraft af at have forskellige stillinger, belyser deres case på lidt forskellige måder relativt til hinanden.

Specialegruppen har henvendt sig til flere potentielle informanter. Dette er konkret sket gennem den samme mail til alle cases, hvilket er tilsendt individuelt jf. bilag 2, hvor gruppen bl.a. præsenterer formålet med specialet som en undersøgelse af lokal modstand mod placering af biogasanlæg, med et særligt fokus på informanternes, kommunalforvaltningen og projektejers, egne perspektiver. I mailen understreges det, at gruppen gerne vil høre om de udfordringer, som de har mødt i arbejdet med lokal modstand. Dog kan det i bagklogskabens lys diskuteres, om mailen i tilstrækkelig grad har formidlet det mere specifikke fokus, som specialet har haft på strategiske overvejelser, samt handlinger og mødte dilemmaer. I interviewene er det tydeligt, at flere informanter i højere grad har koncentreret sig om omfanget af modstanden og konkrete modstanders handlinger, frem for deres egne refleksioner og handlinger. Selvom dette også er relevant og er blevet inddraget i kodningen og analysen, har det til tider besværliggjort interviewforløbene, da samtalen ofte bevægede sig væk fra det ønskede fokus.

Det er dog vigtigt at bemærke, at selv hvis informanterne potentielt havde en anden forventning til interviewets indhold, har både hovedinterviewer og medinterviewer formået at styre samtalen tilbage til det centrale emne. Informanterne har uden modstand besvaret spørgsmålene, hvilket også afspejles i, at alt indsamlet empiri har kunnet anvendes i kodnings- og analysearbejdet. Det har dog medført, at emner som modstandens omfang, deres definition af modstandere og modstanders handlinger fyldte mere end oprindelig forventet.

4.3.3 Introduktion af specialets cases

I dette afsnit præsenteres en gennemgang af specialets cases med henblik på at illustrere deres sammenlignelighed både internt og senere ift. andre biogasprojekter. I beskrivelsen indgår både, hvem der er interviewet, hvilken type anlæg der er tale om, samt hvorvidt projektet blev realiseret eller aflyst. Casene er anonymiserede og omtales derfor ikke med specifikke oplysninger om kommune, by, virksomhed eller navn. Af hensyn til anonymiseringen fremgår der heller ikke kildehenvisninger til hvor den relevante information for de enkelte cases er hentet. Processen for indsamling af information til case-præsentationerne har været en gennemgang af artikler, samt biogasanlæggenes hjemmesider.

Case 1: Nordjysk biogasanlæg A

Projektet indbefatter en udvidelse af et eksisterende anlæg. Denne case adskiller sig fra de øvrige, da den inkluderer både et biogasanlæg og et pyrolyseanlæg og fungerer derfor som specialets unikke case. Informanterne i denne case består af den konstituerede direktør i den forvaltning, hvori sagsbehandlingen har fundet sted, samt den administrerende direktør for det pågældende anlæg. Biogasanlægget er et større fællesbiogasanlæg (Experimentarium, 2010).

Projektet mødte betydelig modstand og allerede i fordebatten kunne modstanden ses ved bl.a. etableringen af en borgergruppe imod anlægget, indsendte høringsvar, samt store mængder underskrifter. Kritikken fokuserede på bekymringer relateret til lugtgener, anlæggets visuelle fremtoning, trafikbelastning samt potentielt fald i ejendomsværdier. Projektet blev på baggrund af denne modstand stoppet; først sat i bero af projektejer og derefter endegyldigt stoppet af kommunalbestyrelsen.

Case 2: Nordjysk biogasanlæg B

Denne case er repræsentativ og omhandler alene et biogasanlæg. Informanterne består af en landspektør, der også arbejder som byplanlægger i den kommunale forvaltning, samt direktøren for biogasselskabet. Biogasanlægget er et mindre centraliseret biogasanlæg (Experimentarium, 2010).

Også her blev projektet mødt af betydelig lokal modstand i de indledende faser. Reaktionerne omfattede modstandsgrupper, høringsvar og underskriftsindsamlinger. Indvendingerne relaterede sig til lugtgener, visuel forurening, øget trafik samt negative konsekvenser for boligpriserne. Projektet er i skrivende stund stoppet på ubestemt tid.

Case 3: Syddansk biogasanlæg A

Denne case er ligeledes repræsentativ og omfatter alene et biogasanlæg. De interviewede aktører er en miljøsagsbehandler fra kommunalforvaltningen og en driftsleder fra det pågældende anlæg. Biogasanlægget er et større centraliseret biogasanlæg (Experimentarium, 2010).

Modstanden kom primært til udtryk i høringsprocessen og omfattede både borgere, interessegrupper samt offentlige myndigheder såsom regioner og styrelser. Kritikken blev formuleret gennem høringsvar, borgergrupper og læserbreve, som bl.a. fremhævede manglende byggetilladelser og utilstrækkelig offentlig inddragelse. De væsentligste klagepunkter vedrørende lugt- og støjgener, påvirkning på boligpriser og helbred, bekymringer for miljøet, samt mangelfuld kontrol og tilsyn. Dette projekt blev, trods modstanden, gennemført.

Case 4: Syddansk biogasanlæg B

Denne case er ligeledes repræsentativ og omfatter alene et biogasanlæg. De interviewede aktører er Miljøsagsbehandler fra kommunalforvaltningen og en driftsleder fra det pågældende anlæg. Biogasanlægget er et større centraliseret biogasanlæg (Experimentarium, 2010).

Modstanden kom primært til udtryk gennem høringer og klager fra borgere samt flere underskriftsindsamlinger. Kritikken blev formuleret gennem høringssvar, borgergrupper, underskrifter og læserbreve, som bl.a. fremhævede borgernes frygt for, at udvidelsen vil medføre mere støj, trafik og øgede lugtgener.

Tabel 4.2 Oversigt over alle casene.

Case	Informanter (Forvaltning/Udvikler)	Type	Projekt-status	Graden af modstand
Nordjysk biogasanlæg A	Direktør for miljø- og teknikforvaltningen og Adm. direktør for anlæg	Biogas + Pyrolyse (unik case)	Stoppet	Høj: Modstandsgrupper, høringssvar, underskrifter, klager Kritik: lugt, udseende, trafik, boligpriser, sundhedsfare
Nordjysk biogasanlæg B	Landinspektør og byplanlægger /Direktør for Anlæg	Biogasanlæg	Stoppet	Høj: Modstandsgrupper, høringssvar, underskrifter, klager

		(Repræsentativ case)		Kritik: lugt, udseende, trafik, boligpriser
Syddansk biogasanlæg A	Miljøsagsbehandler /Drift- leder	Biogasanlæg (Repræsentativ)	Realiseret	Høj: Høringssvar fra borgere og myndigheder, klager Kritik: lugt, støj, boligpriser, miljø, tilsyn
Syddansk biogasanlæg B	Miljøsagsbehandler /Drift- leder	Biogasanlæg (Repræsentativ)	Realiseret	Høj: Høringssvar fra borgere, klager, underskriftsindsamling fra borgere. Kritik: lugt, støj og trafikale problemer

4.3.4 Mætningspunkt

I forlængelse af de ovenstående afsnit er det relevant at inddrage overvejelser ift. mætningspunktet. Mætningspunktet betegner det tidspunkt i empiriindsamlingen, hvor yderligere dataindsamling ikke længere tilfører ny viden eller nye nuancer til analysen (Harrits et al., 2020, s. 203). Det vurderes, at specialet ikke har opnået et egentligt mætningspunkt, da det sidste interview bidrog med relevante empiriske eksempler og nuancer, som kvalificerede teoriens begreber. Dette indikerer, at yderligere interviews potentielt kunne have bidraget med større indsigt i dilemmaerne og de dertilhørende begreber. Den begrænsede tidsramme og adgangen til informanter har dog givet en naturlig, praktisk begrænsning for empiriindsamlingen. Som nævnt tidligere, var der forsøgt at kontakte flere informanter, der kunne belyse flere cases, men hvor det desværre ikke har været muligt at foretage flere interviews. Fraværet af mætningspunktet betyder dog ikke, at resultaterne er ugyldige, men at de skal tolkes med forbehold for den mulige kompleksitet, der ikke er blevet fuldt afdækket.

Omvendt viser analysen en høj grad af overensstemmelse mellem informanternes svar inden for de enkelte elementer af teoriapparatet, såsom overraskelsesmomentet, The Charm-dilemmaet og måltyper. Dette kan indikere, at der i nogen grad er opnået et mætningspunkt. Selvom der er visse variationer i informanternes svar, hvilket sandsynligvis skyldes situationsspecifikke eller kontaktafhængige faktorer. Ift. overraskelsesmomentet ses eksempelvis en vis usikkerhed blandt informanterne, hvor nogle be- eller afkræfter det forholdsvis vilkårligt. Alligevel peger alle udsagn

på, at overraskelsesmomentet ikke har været en bevidst del af deres strategiske overvejelser, hvorfor der ikke spores nogen tydelig intentionalitet i deres svar. Lignende mønstre kan findes i flere af de øvrige temaer. Det er derfor nærliggende at overveje, at mens yderligere data kunne have ført til flere nuancerede udsagn, er det tænkeligt, at dette ikke nødvendigvis ville have tilføjet nye, væsentlige perspektiver. Det kan dog ikke vurderes med fuld sikkerhed.

På trods af disse begrænsninger vurderes det, at de udvalgte cases og informanter samlet set giver et solidt indblik i et relativt uudforsket område. Specialets empiriske grundlag kan derfor ses som et værdifuldt bidrag til forskningsfeltet, selvom der ikke nødvendigvis er opnået fuld teoretisk mætning.

4.4 Interviewmetoden

Specialet anvender forskningsinterview til indsamling af empiri, da fokus for undersøgelsen er strategiske handlinger ifm. lokal modstand, hvilket metoden er særligt fordelagtigt for, grundet dennes fokus på at forstå handlinger, opfattelser og betydning (Harrits, 2020, s. 181). Derudover findes denne metode også særligt relevant ift. specialets genstandsfelt og ontologi jf. afsnit 4.1 Til interviewene vil der være en hovedinterviewer og en medinterviewer. Hovedintervieweren har til opgave at stille spørgsmålene i interviewguiden og generelt styre samtalen med informanten. Imens har medintervieweren til opgave at tage noter og kontrollere, at alle spørgsmål stilles, samt at følge op på udtalelser, som bør uddybes eller udforskes nærmere.

6 ud af 8 interviews foretages fysisk på informanternes arbejdspladser eller i deres private hjem efter informantens eget ønske. Fordelen ved fysiske interviews er, at det er nemmere at have en dialog med informanten, og det er nemmere for interviewerne at aflæse informantens fysiske træk og nonverbale kommunikation (Ingemann et al., 2018, s. 154). I to tilfælde har en informant ønsket, at interviewet afvikles online, ud fra personlig præference, hvilket specialegruppen har respekteret. Ved online interviews ses der mere fleksibilitet ift. planlægning og transport for både informanter og interviewer (Clark et al., 2021, s. 440). Dette kan også være med til at gøre, at informanten er mere villig til at deltage i interviewet, hvorfor specialegruppen valgte, at dette skulle være en mulighed.

4.4.1 Semistruktureret interview

I dette speciale vil interviewene være semistrukturerede interviews, hvorfor interviewenes struktur styres af en interviewguide, som der dog kan afviges fra, f.eks. hvis der ønskes en uddybende forklaring på nogle af spørgsmålene (Harrits, 2020, s. 186). Denne form for interview inkluderer derfor elementer fra både det ustrukturerede og strukturerede interview, der findes i hver sin ende af spektret

over, hvor struktureret og rigidt interviewet afvikles (Harrits, 2020, s. 186). Derudover indbefatter semistrukturerede interviews udvælgelsen af temaer ligesom ved ustrukturerede interviews, som der forberedes spørgsmål ud fra (Harrits, 2020, s. 186). Strukturen for specialets interviews kan ses i de to interviewguides i bilag 3 og 4. Indholdet af de to interviewguides gennemgås i afsnit 4.5, hvori der argumenteres for den teoretiske operationalisering af SIP i interviewguidene. I denne undersøgelse er afvigelse fra interviewguidenes struktur særligt relevant, da specialet anvender et bredt teoretisk fundament, som kan se forskelligt ud fra informant til informant. Derfor er det vigtigt at kunne afvige fra strukturen og fokusere på, hvad informanten selv bringer op under interviewet.

4.4.2 Individuelle interviews

For at belyse de strategiske valg, som kommunalforvaltning og projektere træffer under håndteringen af lokal modstand, anvendes empiri fra individuelle interviews. Individuelle interviews findes at være mere fordelagtige for specialet end f.eks. fokusgruppeinterviews, da individuelle interviews i højere grad giver mulighed for at opnå en mere fokuseret og dybdegående indsigt i informantens tanker og perspektiver (Harrits et al., 2020, 186-187). Heraf vil specialet kunne opnå viden om de valg, der blev truffet i mødet med lokal modstand mod det pågældende biogasprojekt og hvorfor valg blev truffet.

Foruden den dybe indsigt søger specialet også at reducere betydningen af social desirability-bias i specialets interviews. Hvis der var andre personer til stede under interviewet, kunne det tænkes, at siden det emne, som specialet undersøger, omhandler modstand og konflikt kunne informanterne have følt sig mere tøvende og uvillige til at dele deres reelle holdninger og opfattelser. Dog kan social desirability-bias ikke udelukkes, da der kan være en risiko for, at interviewer påvirker informantens svar (Andersen et al., 2020b, s. 101-102). Valget af individuelle interviews begrundes derfor ud fra et ønske om at opnå et fokuseret og dybdegående perspektiv fra alle informanter, samt et ønske om at mindske social desirability-bias i empirien mest muligt, hvilket også styrker specialets målingsvaliditet. Social desirability-bias er også relevant ift. problematikken om, at forvaltningerne og projekterne er fra samme case og dermed muligvis har haft kontakt med hinanden i løbet af processen. Heraf kunne informanterne være tilbageholdende ud fra en viden om, at den anden "part" i casen deltager i specialets undersøgelse og evt. vil kunne finde ud af, hvad informanten har sagt, hvilket kunne påvirke relationen fremadrettet. Derudover er der også en risiko for at informanterne kunne anvende interviewene som en strategisk interaktion i sig selv, da interviewet f.eks. kunne anvendes som et rum for at forsvare sig selv mod beskyldninger. Derfor vil informanterne evt. kunne give svar,

som de potentielt ikke ville gøre i f.eks. medierne, da deres navn ikke vil være offentligt tilgængeligt på samme måde som i en nyhedshistorie.

4.4.3 Transskribering af interviews

Samtlige interviews optages på lyd (ved onlineinterviewene: lyd og video), og transskriberes indledningsvist ved brug af online transskriberingstjenesten Good Tape. Good Tape producerer et udkast til transskriberinger, som så manuelt korrigeres for fejl af tre af speciale gruppens medlemmer. For at sikre målingsreliabilitet foretages den manuelle retning af transskriberingerne ud fra en på forhånd aftalt standard. Transskriberingsstandarden indbefatter, at fyldordet “øh” fjernes, samt stammen og hakken i sætninger. Fyldord såsom “ja” og “altså” samt udtryk såsom “hvad kan man sige” beholdes dog for ikke at ændre flowet i sætninger og potentielt kommer til at ændre meningen. Transskriberingerne redigeres i det omfang, det er nødvendigt for at anonymisere informanten, biogasanlægget, samt andre personer, virksomheder mv., der nævnes under interviewene. Der er stor bevågenhed på at undgå utilsigtet ændring i meningen af informanternes udtalelser under korrektionen af transskriberingerne og under evt. anonymisering af information. Evt. uklarheder i optagelsen af et interview diskuteres i specialegruppen, således at der ikke opstår unøjagtigheder i transskriberingen pga., hvad én person (ukorrekt) hører i optagelsen. Hvis der ikke kan opnås enighed om, hvad der bliver sagt i optagelsen, noteres det i transskriberingen med “[uklart]”. Transskriberingerne vedlægges som bilag 5-12. Citaterne brugt i analysen tilpasses af hensyn til læsbarheden hvor “[...]” indsættes, hvis dele af citat undlades, samt anvendes “[præcisering, red.]”, hvis meningen præciseres i citatet.

4.4.4 GDPR

Af hensyn til GDPR briefes informanten inden interviewets start. Her informeres de om, hvem specialets forfattere er, hvad formålet med interviewet (og specialet) er, at informanten og deres organisation anonymiseres, og at interviewet optages på lyd. Optagelserne af interviewene slettes ved specialets aflevering.

4.5 Operationalisering

Følgende afsnit beskriver operationaliseringen af begreber fra specialets teori SIP. Afsnittet vil motivere for interviewspørgsmålenes relation til de teoretiske begreber, koncepter eller dilemmaer, samt argumentere for de specifikke vendinger og ordvalg, som søger at indramme det pågældende teoretiske begreb (Harrits, et al., 2020, s. 190). Til hvert afsnit vil der være en oversigtstabel med interviewspørgsmålene i den del af interviewguiden, som afsnittet omhandler. Her er alle spørgsmål

blevet givet et nummer med henblik på, at henvisningen til det specifikke spørgsmål i teksten gøres nemmere at orientere sig i.

Indledningsvist skal det pointeres, at specialet anvender to interviewguides til udførelsen af interviewene med de udvalgte informanter. Den ene interviewguide i bilag 3 er målrettet de informanter, som repræsenterer projektejere af biogasanlæg, imens den anden interviewguide i bilag 4 er målrettet de informanter, der repræsenterer kommunalforvaltningerne. Der er udarbejdet to interviewguides for at tage højde for, at nogle spørgsmål er mere relevante for det ene af de to perspektiver. I gennemgangen af de to interviewguides vil der løbende kommenteres på forskellene mellem dem. Der henvises til bilag 3 og 4, hvis man ønsker at se de forskningsspørgsmål, som er knyttet til hver sæt af spørgsmål. En konsekvens af, at spørgsmålsformuleringerne er tilpasset de to typer informanter, er at rækkefølgen i de enkelte sæt af spørgsmål varierer imellem de to interviewguides af hensyn til flowet i samtalen. Afsnittet er struktureret ud fra rækkefølgen anvendt i interviewguiden målrettet udvikler, hvoraf rækkefølgen af den enkelte sæt af spørgsmål for interviewguiden målrettet kommunalforvaltningen er anderledes. Noten “Gruppe X” i tabellerne indikerer, hvor i interviewguides rækkefølge, gruppen af spørgsmål (sættet) er placeret.

Tabel 4.3 Kortlægning af casen: Spillerens kapaciteter, mål og overraskelsesmoment

Gruppe 1	Udvikler	Gruppe 1	Kommunalforvaltning
01.0	Hvad er din rolle i projektet?	01.0	Hvad er din rolle i projektet?
02.0	Hvilke ressourcer, såsom økonomi, mandskab, ekspertviden, har I tilgængelige i jeres organisation til at arbejde med det her projekt?	02.0	Hvilke ressourcer, såsom økonomi, mandskab, ekspertviden, har I tilgængelige i jeres organisation til at arbejde med det her projekt?
	• Stikord: Økonomi, • Stikord: Mandskab, • Stikord: Faglighed / ekspertviden, • Stikord: Proces- / projektledelse		• Stikord: Økonomi, • Stikord: Mandskab, • Stikord: Faglighed / ekspertviden, • Stikord: Proces- / projektledelse
02.1	• Har det været nødvendigt at anskaffe flere af disse	02.1	• Har det været nødvendigt at anskaffe flere af disse

	ressourcer under forløbet med modstand?		ressourcer under forløbet med modstand?
03.0	Hvor kendt var projektet af offentligheden før I officielt begyndte processen?	03.0	Hvor kendt var projektet af offentligheden før I officielt begyndte processen?
04.0	Hvad er jeres overordnede mål som virksomhed?	04.0	Hvad er kommunens overordnede mål inden for grøn omstilling?
04.1	Hvad er jeres overordnede mål med dette projekt?	04.1	Hvordan passer projektet ind i jeres mål inden for grøn omstilling?

Det indledende spørgsmål 01.0 stilles for at afdække det bestemte perspektiv på projektet, som informanten udtaler sig fra som følge af deres relation til projektet. Afhængig af deres relation, kan det påvirke, hvilke spørgsmål, som informanten kan svare mere dybdegående på. Efterfølgende spørgsmål 02.0 og 02.1 søger at afdække organisationens kapaciteter med henblik på at kunne fremhæve de forskellige typer af fysiske og intelligens-ressourcer, der kan ligge bag de valg, som spilleren træffer i strategiske dilemmaer ifm. håndteringen af lokal modstand. Spørgsmål 02.0 spørger åbent ind til, hvilke ressourcer spillerens organisation har til rådighed. Da alle spillere i projektets cases er sammensatte spillere, spørges der specifikt ind til de ressourcer, som er tilgængelige i organisationen. Spørgsmålet fokuserer på de ressourcer, som er tilgængelige til at arbejde med projektet, da det antages, at både udvikler og kommunalforvaltning har andre ressourcer tilgængelige til andet arbejde og andre projekter. Interessen her er specifikt i de ressourcer, der kunne have betydning for de valg, som spilleren træffer i strategiske dilemmaer, der er affødt af modstanden mod projektet. For at hjælpe informanten med at forstå spørgsmålet, nævnes der nogle konkrete eksempler på ressourcer i selve spørgsmålet.

En række stikord er knyttet til spørgsmål 02.0, som er baseret på de forskellige dimensioner af fysiske og intelligens-ressourcer. Disse stikord indbefatter: "Økonomi" (fysiske ressourcer: penge), "Mandskab" (fysiske ressourcer: anden fysisk ressource end penge), "Faglighed / ekspertviden" (intelligens-ressource: ekspert intelligens) og "Proces- / projektledelse" (intelligens-ressourcer: strategisk intelligens og følelsesmæssig intelligens). Stikordene anvendes i det omfang det er nødvendigt for at opnå et fyldestgørende svar fra informanten. Efterfølgende stilles opfølgende spørgsmål 02.1, der søger at

afdække, om spilleren har søgt at anskaffe flere ressourcer under den strategiske interaktion. Spørgsmålet fokuserer dermed på evt. ressourceanskaffelse, som finder sted efter starten af den strategiske interaktion, der sker når projektet møder modstand. Heraf er spørgsmålet afgrænset til: “under forløbet med modstand” for at fokusere på spillerens ressourceanskaffelse under selve modstanden.

Spørgsmål 03.0 søger at afdække, om og hvordan der har været et overraskelsesmoment i spillerens initiering af strategisk interaktion, her forstået som udviklerens start på projektets formelle godkendelsesproces. Har projektet været fremme i offentligheden, evt. som følge af egne handlinger, vil det være et udtryk for en, evt. selvforskyldt, mangel på overraskelsesmoment i udviklers initiering af den strategiske handlen. Spørgsmålet stilles også til informanten fra kommunalforvaltningen, selvom det ikke er kommunalforvaltningen, der har foretaget den indledende strategiske handlen i kraft af, at det ikke er kommunens projekt, og at det ikke er kommunen, som laver en ansøgning om at placere et biogasanlæg. Dette er for at få kommunalforvaltningens vurdering af offentlighedens kendskab til projektet. Spørgsmålsformuleringen vurderes dog alligevel at kunne genbruges, da påbegyndelsen af sagsbehandlingsprocessen også kan beskrives som at man officielt starter processen.

Spørgsmål 04.0 og dertilhørende 04.1 omhandler de mål, som ligger til grund for udviklers og kommunalforvaltnings strategiske handlen. Mål operationaliseres dels som spillerens overordnede mål, og dels som de overordnede mål, der er knyttet til det specifikke projekt. Spillerens mål generelt set anses som de primære mål, imens målene for projektet specifikt anses som delmål, der skal søge at realisere de primære mål. Spørgsmål 04.0 og 04.1 tilpasses de to typer af informanter, hvor der for udvikler spørges ind til de overordnede mål for virksomheden (spørgsmål 04.0), imens det efterfølgende (spørgsmål 04.1) spørger ind til de overordnede mål for projektet. For kommunalforvaltningen spørges der ind til kommunens overordnede mål inden for grøn omstilling (spørgsmål 04.0), imens det opfølgende spørgsmål (spørgsmål 04.1) fokuserer på, hvordan udviklers projekt passer ind i disse generelle mål for grøn omstilling. I kraft af, at det ikke er kommunens projekt, giver det ikke mening at spørge om deres mål for projektet. Spørgsmålet fokuserer i stedet på, hvordan udviklers projekt passer ind i kommunens mål inden for grøn omstilling generelt set. Det udledes analytisk ud fra informantens svar, hvilke typer mål, der er opstillet af teorien, som der er tale om. Ordet “Overordnet” anvendes for at få informanten til at lægge vægt på de mere højtstående eller abstrakte mål frem for f.eks. de tekniske mål ved projektet såsom udviklers mål for produktionen af biogas, eller mål for reduktion i tons CO₂, som kommunen ønsker at opnå.

Tabel 4.4 Dilemmaer: Udviklers valg af mål og vilje til at fortsætte projektet

Gruppe 2	Udvikler		Kommunalforvaltning
05.0	Hvordan er I nået frem til jeres mål for dette projekt?		
06.A	Har I på noget tidspunkt overvejet at stoppe projektet pga. den lokale modstand?		
06.1	Kan du sætte nogle ord på disse overvejelser?		
06.B	Alt: Da I valgte at stoppe projektet, var det så pga. den lokale modstand til projektet?		
06.1	Kan du sætte nogle ord på disse overvejelser?		

For udvikler følger et sæt af spørgsmål unikt til denne type informanter. Spørgsmål 05.0 fokuserer på, hvordan udvikler er nået frem til målene for projektet. Dette spørgsmål indfanger The Dilemma of Shifting Goals og The Sorcerer's Apprentice-dilemmaet, der begge omhandler, hvordan en spillers mål bliver defineret ud fra deres kapaciteter. Svaret vil således sige noget om, i hvor stor grad udviklers tilgængelige kapaciteter har været styrende for definitionen af målene for projektet. Spørgsmål 06.A og 06.B stilles i forlængelse og omhandler, hvornår graden af lokal modstand gør projektet urentabelt. Heraf indfanges The Bad-Money-dilemmaet, og hvor lille sandsynligheden for succes skal blive, for at man er villig til at opgive projektet. Spørgsmål 06.A og 06.B er varianter af hinanden, hvor 06.A stilles til informanten, hvis projektet stadig er igangværende eller afsluttet, mens 06.B stilles, hvis projektet er blevet opgivet. Spørgsmål 06.B undersøger dermed, om opgivelsen af projektet kan forklares med, at sandsynligheden for succes er blevet for lille i The Bad-Money-dilemmaet er blevet for lavt. Formuleringen af 06.A forventes at give et svar, der indikerer, om modstanden mod projektet har været tæt på at gøre sandsynligheden for succes for lille til at udvikler vil blive ved med at forsøge at realisere projektet. I begge tilfælde er spørgsmål 06.1 en opfordring til et mere dybdegående svar.

Tabel 4.5 Kortlægning: Kommunalforvaltningens autoritet og hensyn til modstand

	Udvikler	Gruppe 2	Kommunalforvaltning
--	----------	----------	---------------------

		05.0	Hvad skal der til for, at I som kommune sætter en stopper for et VE-anlægsprojekt?
		06.0	Indgår hensyn til lokal modstand i jeres anbefalinger til politikerne?

For kommunalforvaltning følger et sæt af spørgsmål, også unik for denne type informanter, som har til formål at afklare en undren, som specialet har ang. kommunalforvaltninger og lokal modstand. Spørgsmålene er fokuseret på kortlægning, og deraf ikke koblet til specialets teoriapparat på samme måde som resten af spørgsmålene er. Spørgsmål 05.0 har til formål at afdække, hvilke omstændigheder skal til for, at en kommune selv sætter en stopper for et VE-anlægsprojekt. Brugen af ordet: “kommune” åbner op for at der kan nævnes enten politiske eller administrative hensyn, det vil sige at det enten er kommunalpolitikere eller kommunalforvaltningen, som tager initiativ til at stoppe en udviklers ansøgning om et biogasanlæg. Spørgsmål 06.0 fokuserer på kommunalforvaltningen, og om forvaltningen tager hensyn til borgernes modstand mod et biogasanlæg, eller i princippet alle typer VE-anlæg, i sin rådgivning og vejledning af kommunalpolitikere.

Tabel 4.6 Dilemmaer: Opfattelser af borgere

Gruppe 3	Udvikler	Gruppe 5	Kommunalforvaltning
07.0	Hvilke forventninger havde I til borgernes reaktion på projektet, og var de rigtige?	07.0	Hvilke forventninger havde I til borgernes reaktion på projektet, og var de rigtige?
07.1	• Hvis nødvendig: Havde jeres forventning til modstanden betydning for jeres beslutning om at begynde projektet?		
07.2	• Hvis nødvendig: Er I blevet overrasket over modstanden og dens betydning?	07.2	• Hvis nødvendig: Er I blevet overrasket over modstanden og dens betydning?
08.0		08.0	

	Hvilke konsekvenser har modstanden haft for jeres virksomhed?		Hvilke konsekvenser har modstanden haft for jeres håndtering af projektforsløbet?
--	---	--	---

Spørgsmål 07.0 og de dertilhørende spørgsmål 07.1 og 07.2 omhandler de dilemmaer, som kan relateres til projekter eller kommunalforvaltnings opfattelser af borgerne under projektforsløbet. Spørgsmål 07.0 spørger ind til de forventninger, som der var til borgernes reaktion på projektet. Som udgangspunkt dækker spørgsmålet The Paranoid-dilemmaet, og svarets substans kan indikere, om der har været tale om pessimistiske, skeptiske, kritiske eller på anden måde negative ("paranoide") opfattelser af, hvordan borgere ville reagere på projektet. Spørgsmål 07.1 er et underspørgsmål, der søger at afdække den mulige betydning af disse forventninger for villigheden til at initiere strategisk interaktion i form af at starte projektforsløbet. Spørgsmålet dækker hermed både The Risk-dilemmaet og The Engagement-dilemmaet, det vil sige, hvor stor en risiko for tab, som man har været villig til at påtage sig, og hvor stor et ubehag pga. usikkerhed, som man har været villig til at acceptere. I kraft af overlappet mellem de to dilemmaer, dækkes begge her med dette ene spørgsmål. Da projektet sker på projekters initiativ, stilles spørgsmålet derfor ikke til informanterne, der repræsenterer kommunalforvaltningen. På baggrund af den indsamlede empiri, kan det dog argumenteres, at det havde været mere hensigtsmæssigt at formulere spørgsmålet mere åbent for at kunne indfange alle hensyn, der indgår i afvejningen af, om en projekter vil starte projektet. Dette ville bidrage til at opnå et mere fyldestgørende indblik i hele afvejningen bag beslutningen, frem for at informanten spores ind på kun den lokale modstand som et hensyn. Med det sagt er der dog også eksempler i empirien på andre hensyn udover til lokal modstand, hvoraf spørgsmålet stadigvæk har været givende for specielt.

Spørgsmål 07.2 indfanger Titan's Hubris ved at søge at afdække, hvor stor en overraskelse omfanget og effekten eller betydningen af modstanden har været for spilleren. Spørgsmålet antager således, at evt. overraskelse hos spilleren er udtryk for en ukorrekt (under)vurdering af den potentielle modstand mod projektet og dens betydning. Det kunne tænkes, at en evt. modstand, og dens effekt, oprigtigt ikke kunne forudsiges og derfor heller ikke et udtryk for en ukorrekt vurdering af, hvordan borgere vil reagere. Denne formulering af spørgsmålet vurderes dog som den mest passende måde at spørge ind til, om en spiller har undervurderet betydningen af borgers modstand. Endelig dækker spørgsmål 08.0 konsekvenserne af modstanden for spilleren. Spørgsmålet har til formål at afdække, om modstandens form og omfang førte til en eller flere af de trusselstyper, som defineres af SIP. Spørgsmålet

tilpasses informanten således, at det for projektejer omhandler konsekvenser for virksomheden, mens det for kommunalforvaltningen omhandler konsekvenser for dens håndtering af projektforsløbet. Indsnævringen for kommunalforvaltning sker i kraft af, at modstanden mod et VE-projekt ikke på samme måde ville udgøre en trussel imod en hel kommunal organisation, pga. spændet i opgaver og størrelsen af organisationen.

På baggrund af den indsamlede empiri, kan det argumenteres, at der burde have været flere spørgsmål ang. trusselstyperne i interviewguidene udover spørgsmål 08.0 lige ovenfor og 11.0 nedenfor. Dels for mere præcist at afdække de specifikke trusselstyper, og dels for at sikre en stærkere empirisk kobling mellem en spillers opfattede trussel (fornærmelse, afsavn eller handlingsbegrænsning) og spillerens reaktion herpå (moralsk chok eller beskyldning). En evt. opbygning kunne have været ét spørgsmål pr. trusselstype efterfulgt af et spørgsmål ang. spillerens reaktion på denne trusselstype. Med det sagt opnår specialet alligevel indsigt i denne dimension af teorien i kraft af, at der er flere empiriske eksempler på trusler opfattet af spillerne. Det skal også siges, at spørgsmålene i interviewguidene ikke sikrer, at en spillers reaktion på en trussel faktisk er kommet til udtryk i felten, eller om der er tale om en usagt reaktion fra informantens side. Som minimum dog sikrer spørgsmålene indsigt i informanternes følelsesmæssige og tankemæssige reaktioner på de opfattede trusler.

Tabel 4.7 Dilemmaer: Hensyn til borgere

Gruppe 4	Udvikler	Gruppe 8	Kommunalforvaltning
09.0	Hvordan har I forholdt jer til den lokale modstand og borgernes kritik?	09.0	Hvordan har I forholdt jer til den lokale modstand og borgernes kritik?
09.1	• Hvis nødvendig: Har I lavet nogle forpligtelser over for borgerne eller kommunen for at adressere deres bekymringer?	09.1	• Hvis nødvendig: Har I lavet nogle forpligtelser over for borgerne for at adressere deres bekymringer?
09.2	• Hvis nødvendig: Hvordan har jeres relation til lokalområdet haft betydning for, hvordan I har håndteret modstanden?	09.2	• Hvis nødvendig: Hvordan har jeres relation til lokalområdet haft betydning for, hvordan I har håndteret modstanden?

Spørgsmål 09.0 og dertilhørende spørgsmål 09.1 og 09.2 forsøger at afdække de strategiske handlinger som aktørerne har foretaget ift. at tage hensyn til borgere. Disse spørgsmål stilles for at kunne udlede konklusioner ift. Whose Goals?, Naughty or Nice?, The Commitment-dilemmaet og The Home-Turf-dilemmaet. Specifikt søger spørgsmål 09.0 at indfange Whose Goals?, der omhandler, hvor inklusive ens målsætninger skal være, samt Naughty or Nice?, som omhandler det at skabe forskellige omdømme. Spillerne handler formentligt forskelligt alt efter, hvilke borgere, som de forsøger at interagere med. Spørgsmål 09.0 stilles ret åbent, hvilket derfor også kan lede til besvarelser af spørgsmål 09.1 og 09.2. Spørgsmål 09.1 forsøger at indfange The Commitment-dilemmaet, som omhandler spillers villighed til at forpligte sig overfor borgerne, mens spørgsmål 09.2 forsøger at indfange The Home-Turf Dilemma, som omhandler spillers egentlige relation til lokalsamfundet, og betydningen af denne for de valg, som de træffer. Spørgsmål 09.1 er tilpasset de forskellige typer af informanter. Spørgsmål 09.1 og 09.2 stilles dog kun, hvis de ikke afdækkes under besvarelsen af spørgsmål 09.0.

Tabel 4.8 Dilemmaer: Kommunikation

Gruppe 5	Udvikler	Gruppe 4	Kommunalforvaltning
10.0	Var der tvivl om, hvordan I skulle kommunikere projektet til offentligheden?	10.0	Var der tvivl om, hvordan I skulle kommunikere projektet til offentligheden?
10.1	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvor meget I vil arbejde for at opnå et image?	10.1	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvor meget I vil arbejde for at opnå et image ifm. projektet?
10.2	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvor transparente I vil være?	10.2	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvor meget I ville kommunikere om projektet?
10.3	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvad I kommunikerer omkring projektets mål?	10.3	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvad I kommunikerer om, hvordan projektet passer ind i kommunens planer for grøn omstilling?

10.4	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvordan i målretter kommunikationen til bestemte grupper?	10.4	• Hvis nødvendig: Tvivl ang. hvordan i målretter kommunikationen til bestemte grupper?
11.0	Hvordan taler de lokale om jeres virksomhed?	11.0	Hvordan oplever I, at borgere taler om jeres håndtering af projektforsløbet?

Spørgsmål 10.0 og 11.0 stilles med henblik på at kunne afdække udviklers og kommunalforvaltnings strategiske valg ang. kommunikation til borgerne. Spørgsmål 10.0 stilles som et åbent spørgsmål, relativt til de strategiske dilemmaer, hvorved informanten har mulighed for at fremhæve det, som er mest salient for dem. Dette er med en forhåbning om, at spørgsmålet, trods bredden i formuleringen, er specifikt nok til at muliggøre en analytisk udledning af, hvilke strategiske dilemmaer har indfundet sig under forløbet med modstand. Ordet “tvivl” anvendes som en måde at spørge ind til situationer, hvor udvikler eller kommunalforvaltning stod i et dilemma omkring kommunikation til borgerne. Det blev vurderet til at være den bedste måde at spørge ind til dilemmaer uden direkte at anvende begrebet, der måske kunne virke uklart for information.

I tilfælde af, at informantens svar ikke selv trækker i retningen af de dilemmaer, som der ønskes afdækket med spørgsmål 10.0, kan underspørgsmål 10.1 til 10.4 anvendes. Spørgsmål 10.1 søger at afdække The Sincerity-dilemmaet, der indbefatter valget om at skabe et bestemt image, men samtidig at skulle dedikere flere kræfter til at opretholde dette image, særligt jo mere det afviger fra spillerens egentlige væsen. Ved at spørge om der har været tvivl om, hvor meget man vil arbejde for at opnå et bestemt image, menes det at indfange, om man har stået i dette valg ang. skabelsen af et bestemt image kontra at dedikere flere ressourcer hertil. Spørgsmålet er tilpasset, så det for kommunalforvaltning er fokuseret på at opnå et image ifm. projektet, f.eks. at kommunalforvaltningen ønsker at have et image som særligt lydhør overfor borgernes bekymringer. Indsnævringen sker af hensyn til at en kommunes image kan variere afhængig af, hvilke af dens funktioner og opgaver og funktioner, som er i fokus.

Indlejret i operationaliseringen af The Sincerity-dilemmaet ligger en antagelse om, at en spillers valg af at arbejde for et bestemt image kun er udtryk for en beslutning om at ville fremstille sig selv som noget, der er anderledes end deres reelle karakter. På baggrund af den indsamlede empiri, kan det dog argumenteres, at denne antagelse kan udfordres. F.eks. ville en spiller, der har fået tilskrevet et

negativt, "uberettiget" omdømme af andre spillere, også skulle arbejde for et image, selvom dette image bare ville afspejle deres reelle karakter. Antagelsen er særlig sårbar ift. biogasselskaber, der kunne tænkes at have et negativt omdømme som udgangspunkt blandt f.eks. borgere. Konsekvenserne af denne antagelse for specialets empiri er dog begrænsede i kraft af, at projektejere tilkendegiver i interviewene, at de faktisk ikke arbejder for et bestemt image.

Spørgsmål 10.02 indbefatter The Charm-dilemmaet, som omhandler i hvilken grad en spiller vælger at være transparente for dermed at kunne fremstå charmerende overfor andre spillere, på bekostning af ens strategiske handlingsmuligheder. Betoningen af transparens kommer fra Jaspers teoretisering af begrebet charmerende, hvor en dimension omhandler, hvor transparent en spiller er om sine intentioner overfor andre spillere (Jasper, 2006, s. 102). Ved at spørge ind til, om der har været tvivl angående graden af transparens i deres kommunikation til borgerne, menes det at kunne afdække dette dilemma. Spørgsmålet er formuleret anderledes for kommunalforvaltning af hensyn til, at kommunerne i en eller anden grad skal være transparente ang. deres arbejde, hvoraf spørgsmålet fokuseres på mængden af kommunikation ang. projektet. På baggrund af den indsamlede empiri må det erkendes, at spørgsmålet til både projektejer og kommunalforvaltning for The Charm-dilemmaet kunne have været formuleret mere præcist. Specifikt skulle spørgsmålet have været fokuseret på transparens i kommunikationen overfor den brede befolkning. Manglen på denne præcisering skabte noget forvirring hos visse informanter, om end dette blev afklaret af hoved- og medinterviewer, når det var nødvendigt.

Spørgsmål 10.3 søger at afklare om og hvordan spilleren har befundet sig i The Articulation-dilemmaet, der omhandler valget om at kommunikere ens mål til andre. Dette gør det lettere for potentielle tilhængere at forholde sig til en spiller, men samtidig gives der afkald på overraskelsesmomentet. Spørgsmålet er tilpasset typen af informant, så der ved udvikler spørges ind til kommunikationen af projektets mål, mens der for kommunalforvaltningen spørges ind til, hvordan kommunalforvaltningen kommunikerer om, hvordan projektet passer ind i kommunens mål for grøn omstilling. Slutteligt vil spørgsmål 10.4 søge at afdække, hvorvidt man har søgt at dele arenaens deltagere i flere grupper ved at kommunikere målrettet til bestemte grupper. Dette søger at afdække The Audience-Segregation-dilemmaet, hvor spilleren skal vælge, hvordan de vil balancere mellem at kommunikere ensartet, og bevare sin autenticitet, og at målrette sin kommunikation til bestemte grupper, og potentielt fremstå uautentisk.

Hvor spørgsmål 10.0 fokuserede på strategiske dilemmaer ang. kommunikation, søger spørgsmål 11.0 at afdække, om spillernes omdømme er blevet truet af fornærmelse, der var en af de fire truslestyper, som en spiller kan udsættes for. Dette spørgsmål udspringer således ikke af et dilemma, men ud fra Jaspers' (2006) argument om, at trusler kan få en spiller til at reagere med en strategisk handling. Dette spørgsmål er kategoriseret under de kommunikative spørgsmål, da det menes, at informanterne med rimelighed kan trække semantiske paralleller mellem denne og spørgsmål 10.1 ang. image. Ved at spørgsmål 11.0 spørger ind til, hvordan lokalsamfundet (formuleret som "de lokale") omtaler virksomheden (ved udvikler) eller håndteringen af projektforsøget (ved kommunalforvaltning), kan det afdækkes om der har været en oplevelse af truslestypen fornærmelse.

Tabel 4.9 Arenaer

Gruppe 6	Udvikler	Gruppe 3	Kommunalforvaltning
12.0	I hvilke rammer har I mødt f.eks. forvaltningen, politikere og borgere under projektforsøget?	12.0	I hvilke rammer har I mødt f.eks. politikere, udviklere og borgere under projektforsøget?
	• Stikord: borgermøder, udvalgsmøder, medier, paneldebat, møder med kommunen		• Stikord: borgermøder, udvalgsmøder, medier, møder med udviklere?
12.1	• Under de her møder, var der nogensinde en følelse, at I var på udebane eller på dybt vand?	12.1	• Under de her møder, var der nogensinde en følelse, at I var på udebane eller udfordret?
13.0	Har I valgt at fokusere på en eller flere af disse rammer, og hvorfor?	13.0	Har I valgt at fokusere på en eller flere af disse rammer, og hvorfor?

Spørgsmål 12.0 og 13.0 tager udgangspunkt i SIP's teoretisering af arenaer og brug af arenaer ifm. strategiske handlinger. Spørgsmål 12.0 stilles med det formål at afdække, hvilke arenaer konflikten mellem udvikler og borgere udspiller sig i. Det vil sige, at spørgsmålet skal definere den eller de arenaer, som er relevante for projektforsøget og den dertilhørende modstand, og som spillerne derfor befinder sig indenfor. Spørgsmålet er opbygget således, at der spørges ind til, i hvilke rammer, man som udvikler og kommunalforvaltning har mødt bestemte eksempler på spillere (tilpasset de to typer af informanter). Ordet "rammer" anses som en passende måde at spørge ind til arenaer uden at

anvende selve begrebet, da meningen med ordet umiddelbart kan forstås uden kendskab til konceptet. Begrebet er dertil bredt nok til at indfange den brede definition, som ligger bag begrebet arenaer, men bliver stadig snævret ind, da det kobles op møder med de andre spillere, som indgår i den strategiske interaktion (forvaltning, udvikler, politikere, borgere). Der er knyttet en række stikord til begrebet med konkrete eksempler på arenaer, hvis informanten har brug for hjælp til at forstå spørgsmålet. Disse nævnes dog ikke med det samme for ikke at påvirke informanten.

Med dette spørgsmål tages der også hul på emnet om ressourcer, fordi svaret på hvilke arenaer de befinder sig i, samt definitionen af den, også kan forklare, hvorvidt udvikler og kommunalforvaltning ressourcemæssigt står stærkt i disse arenaer. Hvis informanten ikke selv siger noget om dette, vil spørgsmål 12.1 stilles som et opfølgende spørgsmål med henblik på at afklare dette. Spørgsmål 13.0 kommer i en naturlig forlængelse af spørgsmål 12.0 og 12.1, og søger at afdække hvilke strategiske overvejelser spillerne har haft ift. at fokusere på bestemte arenaer. Dette kan bl.a. sige noget, hvilke fordele udvikler og kommunalforvaltning har oplevet i bestemte arenaer, ressourcer og disses betydning i bestemte arenaer, samt overvejelserne om bevidst at fokusere én eller få arenaer kontra at fokusere på flere arenaer. Spørgsmålet afdækker således The Basket-dilemmaet og valget ang. at fokusere ens handlinger på én arena eller sprede dem ud på flere forskellige arenaer.

Tabel 4.10 Dilemmaer: Tilgange

Gruppe 7	Udvikler	Gruppe 6	Kommunalforvaltning
14.0	For at få dette projekt realiseret, har jeres tilgang så primært været at anvende jeres netværk til at opnå støtte, eller har I fokuseret på at leve op til de formelle krav?	14.0	Udover de formelle processer, har I anvendt professionelle netværk til at opnå støtte ifm. dette projekt?

Spørgsmål 14.0 har jeg til formål at afdække dilemmaet Go-Sanjo, og søger at forstå, om spillerne i håndteringen af lokal modstand har fokuseret på at bruge deres formelle position, og dertilhørende ressourcer og muligheder, eller om de har fokuseret på at bruge uformelle processer, såsom netværk. Brug af begge kan dertil være en mulighed. Spørgsmålet kan dermed siges at fokusere på, hvilken tilgang en spiller har valgt at forfølge i forsøget på at realisere deres mål. Spørgsmålet varierer mellem udvikler og kommunalforvaltning ud fra en erkendelse af, at kommuner som offentlige myndigheder er underlagt lovgivning og regler ift. hvad de kan og ikke kan, samt uformelle normer og forventninger, der ligeledes dikterer, hvad der er passende adfærd for en offentlig myndighed. Heraf kan det

argumenteres, at kommuner kan forventes især at vægte deres formelle position og dertilhørende muligheder og ansvar. Heraf er spørgsmålet vægtet anderledes, således at der for udvikler er opstillet en ligeværdig mulighed mellem en tilgang, der vægter det uformelle, og en tilgang, der vægter det formelle. Ved kommunalforvaltning antages det, at fokus er på formelle processer, og spørgsmålets interesse er dermed, om forvaltningen i et eller andet omfang har anvendt uformelle (dog professionelle) netværk til at skabe støtte for projektet, eller om det blot fokuseret på de formelle processer. Det skal fremhæves, at den uformelle dimension i The Go-Sanjo-dilemmaet operationaliseres som uformelle netværk, da denne anses som den mest relevante form for uformel ressource.

Tabel 4.11 Dilemmaer: Realisering og inddragelse

Gruppe 8	Udvikler	Gruppe 7	Kommunalforvaltning
15.0	Hvilke overvejelser har I haft om, hvordan man kan inddrage andre parter for at realisere projektet?	15.0	Hvilke overvejelser har I haft om, hvordan man kan inddrage andre parter for at realisere projektet?
	• Stikord: lokale virksomheder, interesseorganisationer, andre brugergrupper, lokale landmænd		• Stikord: lokale virksomheder, interesseorganisationer, andre brugergrupper, lokale landmænd
15.1	• Hvis nødvendigt: Har I prioriteret at skaffe opbakning, eller har I ladet projektet tale for sig selv?		

Spørgsmål 15.0 og dertilhørende spørgsmål 15.1 søger at afdække den strategiske handlen relateret til at inddrage andre parter i arenaen. SIP argumenterer for, at et af de mange strategiske handlinger, som der kan foretages, er at inddrage andre parter i arenaen. Disse spørgsmål tager konkret udgangspunkt i dilemmaerne The Bystander-dilemmaet (spørgsmål 15.0) og The Fodder-dilemmaet (spørgsmål 15.1). Spørgsmål 15.0 har til formål at afdække, hvorvidt en spiller ifm. lokal modstand har overvejet at inddrage andre parter, herunder f.eks. at mobilisere borgere i lokalsamfundet, medier eller interesseorganisationer, for at kunne realisere projektet. Det antages at ordet “overvejelser” naturligt leder over i at tale om, hvad spilleren faktisk endte med at vælge at gøre. Spørgsmål 15.1 er et opfølgende spørgsmål, der har til formål at undersøge, om udvikler har prioriteret at skaffe opbakning

fra sine følgere, eller om de har undladt. Følgere forstås her eksempelvis som virksomhedens samarbejdspartnere, støttere mv. Spørgsmålet er dog formuleret bredt for ikke at udelukke nogen handling, der har til formål at skaffe opbakning til projektet. At have “ladet projektet tale for sig selv” er specialets måde at operationalisere valget om ikke at mobilisere ens følgere. Om der er tale om følgere specifikt udledes analytisk i analysen. I kraft af, at projektet er udviklers initiativ, stilles spørgsmål 15.1 ikke til informanter, der repræsenterer kommunalforvaltningen.

4.6 Analysestrategi

4.6.1 Kvalitativ indholdsanalyse

Følgende afsnit beskriver først specialets tilgang til kvalitativ indholdsanalyse overordnet set, og derefter tilgangen til kodningen af den indsamlede empiri. I specialet anvendes en kvalitativ indholdsanalyse af den indsamlede empiri fra de fire cases, herunder otte interviews, med henblik på at forstå og fortolke indholdet af materialet (Ingemann et al., 2018, s. 109). Dette indbefatter både det manifeste indhold, forstået som det teksten direkte og umiddelbart omhandler, samt det latente indhold, forstået som de bagvedliggende meninger, budskaber og forståelser i teksten. Manifest indhold ville f.eks. være direkte udtalelser om informantens holdninger til borgerne, mens det latente indhold f.eks. kunne være en fortolkning af hvordan denne holdning har betydning for informantens strategiske handlinger (Ingemann et al., 2018, s. 107). Dette gøres dermed for at realisere specialets epistemologi, jf. videnskabsteori og metode.

Specialet anvender primært en teoristyret tilgang, hvorfor analysen funderes i SIP teoriens begreber, koncepter og dilemmaer jf. afsnit 3 og bilag 1 (Ingemann et al., 2018, s. 107-108). Den konkrete udførelse af dette specificeres nedenfor i gennemgangen af specialets tilgang til kodning, hvilket kan ses i bilag 13. Tilgangen er valgt i kraft af specialets anvendelse af SIP som en måde at forstå projejejer og kommunalforvaltningens strategiske valg og handlinger i mødet med lokal modstand mod biogasanlæg. Dog er der i specialet også en grad af den empiristyrede tilgang, der skal forstås som en åben læsning af teksten, hvoraf begreber, koncepter og temaer formuleres efterfølgende som et resultat af denne bearbejdning af empirien (Ingemann et al., 2018, s. 107-108). Denne blanding af de to tilgange, hvor den teoristyrede tilgang er den primære, følger af et ønske om at anvende SIP til at forstå den undersøgte virkelighed, men samtidig være åben for relevante observationer, der faldt uden for teoriapparatet.

4.6.2 Kodning

Konkret udføres specialets kvalitative indholdsanalyse via en kodning af den indsamlede empiri. Kodning kan forstås som den systematiske nedbrydning af tekster i mindre elementer i form af ord, begreber eller temaer (Ingemann et al., 2018, s. 112). Specialets kombination af en teoristyret og empiristyret tilgang til indholdsanalysen tager konkret form af en indledende lukket kodning. Lukket kodning defineres som kodning ud fra koder, der er defineret på forhånd (Bjørnholdt & Jakobsen, 2020, s. 223). Det vil sige, at derudfra SIP formuleres en indledende lukket kodeliste med teoretiske begreber og deres dertilhørende definitioner. Det søges at formulere en kodningsliste, hvor begreber er klart defineret, da dette styrker målingsvaliditet ved at sikre præcise mål for de teoretiske begreber (Bjørnholdt & Jakobsen, 2020, s. 223). Dertil styrkes målingsreliabilitet (koderreliabiliteten) ved at reducere risikoen for tilfældigheder i kodningen - det vil sige at der sikres konsistens i kodningen (Bjørnholdt & Jakobsen, 2020, s. 223). En måde specialet søger at opnå dette er ved at inkludere konkrete eksempler i definitionerne for at styrke forståelsen af, hvordan koderne skal forstås.

Undervejs i den lukkede kodning noteres det, hvis der i empirimaterialet kan observeres begreber, koncepter eller temaer, som ikke direkte fremgår af specialets teori. Dette udgør den del af kodningen, der er den åbne kodning (Bjørnholdt & Jakobsen, 2020, s. 220). Den åbne kodning udføres efter den lukkede kodning, hvorfor der kan dedikeres fuld opmærksomhed til først den lukkede kodning og derefter en gennemgang med udelukkende fokus på den åbne kodning. Den åbne kodning udføres ad to omgange, hvor den anden runde vil indeholde alle de åbne koder, der er blevet formuleret i den første runde. Dette styrker specialets målingsreliabilitet, da konsistensen af kodningen sikres ved at alt empirimaterialet analyseres ud fra alle koder (Bjørnholdt & Jakobsen, 2020, s. 215). Ifm. udførelsen af den åbne kodning blev det dog fundet, at de åbne kodninger, som kunne identificeres i det empiriske materiale, ikke relaterede sig til strategiske handlinger eller overvejelser. En grund til dette kunne være, at Jaspers teori i mange henseende kan indfange koder, som ville have været åbne, havde man valgt en mere snæver teori. Dette har også reduceret specialets åbne kodninger til mere tematiske og deskriptive koder om hhv. pyrolyseanlæg og NIMBY-fænomenet, som ikke er væsentlige for specialets resultater, hvad angår strategiske handlinger og overvejelser. Af denne grund fremgår de åbne kodninger heller ikke af specialets analyse.

Kodningen udføres i praksis med kodningsprogrammet NVivo v. 15. Brugen af analyseprogrammer til kvalitative data, såsom NVivo, bidrager bl.a. til at styrke systematikken i kvalitativ analyse, samt overordnet set at effektivisere kodningsprocessen (Clark et al., 2021, s. 550). Kodningen udføres ved

at tre af specialegruppens medlemmer i fællesskab koder alt empirimaterialet. Hensigten er at skabe en form for interkoderreliabilitet, der skal forstås som, at flere forskellige personer koder det samme materiale (Andersen et al., 2020b, s. 104-105). Jo større sammenfald der er i forskellige personers kodning af det samme materiale, jo større er reliabiliteten (Bjørnholt & Jakobsen, 2020, 224-225). Ved at have flere øjne på det samme materiale under hele kodeprocessen, øges målingsreliabilitet, da sandsynligheden for at overse tekstpassager, der burde tildeles en bestemt kodning mindskes. Dette gør kodningen mere konsekvent. Den kollektive kodning bidrager dertil til målingsvaliditet, da det under processen styrker den fælles forståelse af, hvordan de forskellige koder skal forstås og anvendes i praksis. Heraf mindskes risikoen for varierende forståelse, der ville føre til, at dele af empirimaterialet blev systematisk kodet ud fra en forkert forståelse af koderne.

4.6.3 Analysens struktur

Analyseafsnittet struktureres efter den valgte teoris teoretiseringer af tematikker, herunder arenaer, spillere, hensyn til borgere, opfattelse af borgere, kapaciteter, mål, valg af mål og vilje til at fortsætte, overraskelsesmoment, forvaltningens autoritet, kommunikation, tilgange, Trusler samt realisering og inddragelse. Der er derfor 14 delanalyser, som hver analyse af den samlede empiri fra specialets fire cases på tværs af de forskellige tematikker. Indenfor disse delanalyser vil der ikke adskilles mellem empirien fra kommunalforvaltningen eller for projektejerne, med undtagelse for de tematikker der udelukkende er blevet operationaliseret til kun den ene type informant. Dette er for at kunne drage mere overordnede konklusioner vedrørende, hvordan kommunalforvaltningerne og projektere håndtere lokal modstand, ifm. etableringen eller udvidelsen af biogasanlæg.

5. Analyse

I følgende afsnit præsenteres specialets analyse efter strukturen beskrevet i afsnit 4.3.5.

5.1 Arenaer

Formålet med denne tematik er at belyse anvendelsen af arenaer i processen med at etablere og udvide biogasanlæg. Dernæst om spillerne anvender strategiske handlinger, såsom at skifte arenaer, reducere eller andet, som et værktøj til at håndtere lokal modstand.

5.1.1 Forskellige arenaer

På tværs af de fire cases ses der en række gennemgående og genkendelige arenaer, hvor lokal modstand til biogasanlæg finder sted. Et centralt eksempel er møderne med borgerne, enten foroffentligheds møder (Bilag 11 s. 12), borgermøder (Bilag 12, s. 10; Bilag 6, s. 19; Bilag 8, s. 11),

samt andre typer møder såsom rådsmøder og informationsmøder (Bilag 10, s. 15; 22; Bilag 7, s. 18; Bilag 12, s. 13). Disse møder arrangeres enten af kommunen eller af lokalsamfundet selv, og her er enten kommunalforvaltningen, projektejerne eller begge parter inviteret. Disse arenaer fungerer typisk som fora for håndtering af kritik, fremlæggelse af projekthinformation, samt afklaring af eventuelle misforståelser om projektet i lokalsamfundet. Effekten af disse møder varierer fra case til case. I nogle af casene beskriver informanterne, at deltagelsen i sådanne arenaer har haft en positiv virkning, da det har givet projektere og kommunalforvaltning mulighed for at nuancere deres perspektiver og potentielt mindske borgernes modstand (Bilag 10, s. 18; Bilag 7, s. 18-19).

Ifølge specialens empiri har projektejerne i flere tilfælde aktivt forsøgt at etablere arenaer på egne præmisser, eksempelvis gennem åbent hus-arrangementer, hvor borgerne inviteres ind på anlæggene (Bilag 6, s. 19; Bilag 11, s. 12). Målet har været at præsentere et andet perspektiv end det, der er herskende blandt modstandere til projektet og imødegå borgernes fordomme ved at give et direkte indblik i projekternes konkrete udformning via indsigt i det eksisterende anlægs virke og funktion. Dog beskriver projekteren fra Syddansk projekter A, at dette ikke har hjulpet på modstanden blandt anlæggets naboer (Bilag 7, s. 22). Dette og førnævnte eksempler på anvendelse af arenaer indikerer, at særligt projekter søger at anvende arenaer som en kanal for information og transparens, med et ønske om, at dette bidrager til en større accept af biogasprojekterne, men at dette forsøg er fejlslået.

Endvidere findes der også en arena i mødet mellem kommunen og projektere som primært knytter sig til sagsbehandlings- og godkendelsesforløbet. (Bilag 9, s. 21; Bilag 6, s. 21; Bilag 12, s. 9; Bilag 10, s. 14). Den politiske arena kan menes at være mere væsentlig, da det er i denne, at projektere, politikere og embedsmænd fra forvaltningen mødes ifm. møder i det politiske udvalg. Her har projektere været i direkte dialog med politikere ifm. med deres biogasprojekt og den lokale modstand (Bilag 9, s. 21; Bilag 12, s. 9). Det kan argumenteres, at projekterne oplever dette som en særligt vigtig arena at indgå i strategiske interaktioner i. Dette kan bl.a. ses ifm., at Syddansk projekter B træffer et valg om at ansætte et rådgivningsfirma til at have en dialog med byrådet ifm. deres møder. Informanten begrundes dette med henvisning til, at byrådet ellers nemt påvirkes af den lokale modstand (Bilag 11, s. 11). Endvidere har informanten tidligere forklaret, at projekteren har allokeret et større beløb til indkøb af rådgivere (Bilag 11, s. 4), hvorfor det er nærliggende at antage, at deltagelsen i arenaen og succes af den strategiske interaktion den arena er en stor prioritet for projekteren pga. den antagede positive effekt på godkendelsesforløbet. I empirien kan det også observeres, at

mødet mellem projektere og politikere også finder sted på selve biogasanlægget i form af private rundvisninger (Bilag 7, s. 22; Bilag 11, s. 17).

En anden arena er nyhedsmedierne, som i visse tilfælde har spillet en central rolle i formidlingen af modstanden mod biogasanlæggene (Bilag 5, s. 6). Dog kan det udledes, at denne arena ikke har været en prioritet for hverken projektere eller kommunalforvaltninger at deltage i, baseret på dets fravær i informanternes udtalelser om deres strategiske handlinger. Det kan tænkes, at en mulig årsag til dette er en implicit risikoafvejning af, om det at deltage og interagere i den arena, kan bringe unødigt opmærksomhed til en sag, der allerede er omstridt.

Slutteligt fremgår arenaen, Facebook, også i informanternes udtalelser. Denne platform anvendes særligt af modstandsgrupper til organisering og udtrykkelse af utilfredshed, f.eks. gennem Facebook-grupper eller opslag (Bilag 11, s. 9; Bilag 5, s. 5; Bilag 7, s. 8; Bilag 9, s. 14; 22)

5.1.2 The Basket Dilemma - Prioritering af arenaer

I forlængelse af gennemgangen af de forskellige arenaer, er det relevant at undersøge, hvordan projektere og kommunalforvaltninger strategisk prioriterer bestemte arenaer i deres bestræbelse på målrealisering og i forsøget på at håndtere lokal modstand.

Empirien viser, at der er forskelle i prioriteringen mellem kommunalforvaltningen eller projekterne. Informanten fra Nordjysk Kommune B fremhæver, at der i forvaltningen har været en bevidst prioritering af arenaer med mulighed for fysisk tilstedeværelse, det vil sige mødeformer, som er let tilgængelige for både borgere og bygherrer (Bilag 10, s. 18). Ønsket om at møde fysisk udspringer ifølge informanten af et ønske om at møde borgerne "ansigt til ansigt", og for at udvise oprigtig interesse i deres perspektiver og bekymringer. Denne prioritering kunne forklares ved, at kommunalforvaltningen som myndighed har et ansvar for at sikre borgernes velfærd og tryghed, hvilket er en forpligtelse, der naturligt afspejles i dens valg af arenaer, som understøtter dette, her ved fysisk møde, så borgerne føler mere tryghed. Ligeledes, kan det argumenteres, at kommunerne agerer ud fra, hvad de opfatter som at være passende for en kommune at gøre, hvoraf der er visse online arenaer, som de ikke kan deltage i, såsom kommentarsporet på Facebook.

Hos projekterne er prioriteringerne til dels anderledes og mere direkte knyttet til ønsket om realisering af anlægsprojekterne. Ifølge informanten fra Nordjysk projekter A er den primære strategiske prioritet de politiske beslutningstagere, eftersom det er dem, der godkender projektet:

“...selvom man egentlig siger “du overholder alle regler”, så er det jo stadig politisk, der skal siges ja. Så i sidste ende, så er der egentlig nogen, der skal vurdere, om vi synes, det er en god idé eller ikke en god idé, selvom du overholder loven” (Bilag 5, s. 8).

Denne udtalelse illustrerer en erkendelse af, at politiske vurderinger ofte vejer tungere end teknisk-administrative godkendelser eller borgernes holdning. Her kunne tænkes, spilleren ville prioritere de arenaer, hvor de politiske beslutninger indgår, da politikerne er de centrale spillere ift. at opnå realisering af mål om godkendelses. Et andet eksempel på prioritering af arena ses hos Syddansk projektejer B, hvor arenaer med kommunalforvaltningen og byrådspolitikere har været den prioriteret arena. Det skyldes dog ikke et fravær af vilje til dialog fra borgerne, men snarere en oplevelse af, at borgerne i nogle tilfælde ikke ønsker dialog, hvilket vanskeliggør meningsfuld interaktion. Dette kommer til udtryk i følgende udsagn:

“...vi startede jo med at tro lidt på, at den her direkte dialog med naboerne, via et åbent hus [...] få en snak, stille en masse spørgsmål, vi skal gerne svare [...] Naboerne mødte ikke op til det her åbent hus [...] Og derfor vil vi sige “okay, så må vi kommunikere via kommunen og via politikerne...” (Bilag 11, s. 18).

Dette taler til, at både kommunalforvaltninger og projektejere foretager strategiske overvejelser ift., hvilke arenaer de vælger at engagere sig i, alt afhængigt af, hvilke aktører de vurderer som mest centrale for projektets fremdrift.

5.1.3 Arena-relevante ressourcer

Koden om spillernes mangel på “arena-relevante” ressourcer handler om de ressourcer, som de har manglet ift. en given arena, enten for at kunne opnå adgang til arenaen eller for at kunne klare sig succesfuldt i den.

Der ses et gennemgående mønster for behovet for ekstern eksperthjælp. Informanterne fremhæver, at selvom der i både kommunalforvaltninger og blandt projektejere findes højt kvalificerede fagpersoner, opstår der situationer, hvor de faglige spørgsmål eller problemstillinger ligger uden for deres kompetenceområde. Et konkret eksempel ses hos Nordjysk Kommune A, hvor borgerne har rejst spørgsmål og fremsat kritik til et borgermøde, som relaterede sig til meget specifikke emner såsom kemiske processer. I disse tilfælde har det været nødvendigt at inddrage ekstern ekspertise for at kunne give kvalificerede svar og imødegå borgernes bekymringer (Bilag 6, s. 22).

En tilsvarende udfordring er identificeret hos Syddansk projektejer B, hvor behovet for ressourcer ikke var teknisk, men kommunikativt. Ifølge informanten har der været en tendens til at favorisere de aktører, der råber højest, i dette tilfælde borgerne, som klager. Denne påstand specificeres ikke blandt informanten som værende gældende hos kun en arena, men er en generel tendens i alle arenaer. For at kunne imødekomme og neutralisere dette pres og opnå lydhørhed hos politikerne, valgte projekt-ejeren at indhente hjælp fra et kommunikationsrådgivningsfirma. Dette firma bistod med at skabe kontakt samt formulere og formidle budskaber, som kunne skabe forståelse og opbakning hos politikerne (Bilag 11, s. 11-12).

Behovet for støtte er dog ikke nødvendigvis begrænset til ekstern ekspertise. Med afsæt i Jaspers teori fremhæves betydningen af at have medlemmer af den samme organisation, som en selv, til stede i arenaen, eksempelvis en kollega eller leder, frem for at skulle agere alene. Dette blev også bekræftet i specialets empiri, hvor informanten fra Nordjysk Kommune A pointerer vigtigheden af, at sagsbehandlerne har en ledelsesrepræsentant med til møderne, der kan blive konfliktfyldte. Dette for at sikre, at sagsbehandlerne ikke står alene med ansvaret og bedre kan fastholde deres faglighed (Bilag 6, s. 23).

Endelig fremhæves de økonomiske ressourcers betydning, særligt ift. den vægt, som kommunalforvaltninger tillægger projektudviklere. Ifølge informanten fra Nordjysk projektejer A, har en virksomheds størrelse, hvilket også betinger dens økonomiske ressourcer og dens omdømme, direkte indflydelse på, hvor lydhør kommunen er over for projektansøgninger:

“... Så sælger jeg det til nogle andre. Og fordi det er så hype, det her med det her grønne, så er dem der køber, det kunne godt være Lego eller det kunne være Novo Nordisk eller andre, fordi de skal bruge det her klima inde i deres virksomhed. Og hvad tror I så der sker, når Lego eller Novo Nordisk, de kommer og vil have en tilladelse? Så bliver det som en kommune, så bliver det svært at sige nej. [...] Store velrenommerede virksomheder, det siger kommunen, de får tilladelserne...” (Bilag 5, s. 20).

Ovenstående viser, hvordan forskellige former for ressourcer, som hører under økonomi, mandskab og ekspert intelligens, har en stor betydning for aktørernes muligheder for at agere effektivt i arenaerne. Det understreger pointen om, at forskellige arenaer stiller forskellige krav, og at aktørerne må være bevidste om, hvilke ressourcer der er nødvendige i den konkrete sammenhæng.

5.1.4 Udvidelse af arena, reduktion af arena og arenaskift

Afslutningsvis er det ligeledes relevant at pointere de koder, som ikke har tilstede i specialets empiri. Ifølge Jaspers teori indebærer spilleres strategiske handling ift. arenaer bl.a. at udvide arenaer for at inkludere spillere, som potentielt kan styrke deres position i konflikten. Der ses dog i specialets empiri, at ingen af informanterne gør brug af denne strategiske handling, hvorfor der må antages, at de ikke har anset denne handling som en måde at håndtere lokal modstand. Ligeledes ses der ikke nogen eksempler på reduktion af arenaer, det vil sige, hvor spillere og tilskuer udelukkes fra arenaen for at mindske konfliktens omfang. I specialet empiri kan arenaskift, som en måde at håndtere den lokale modstand på, ikke ses.

5.2 Spillere

Tematikken om spillere har til formål at identificere de spillere, som indgår i de arenaer, hvori den strategiske interaktion finder sted. Dette giver indblik i, hvilke konkrete spillere er relevante ifm. lokal modstand mod biogasprojekter. Spillerne inddeles i tre kategorier: modstandere, allierede og tilskuere.

Modstandere defineres som spillere i arenaen, hvis mål ikke er i overensstemmelse med etableringen af biogasprojekterne, og som handler strategisk i modstrid med projekternes mål. I specialet empiriske materiale fremstår borgere som den klart mest fremtrædende type modstandere. Der kan ikke observeres andre typer modstandere, som systematisk er til stede i empirien, såsom virksomheder eller interesseorganisationer, der direkte modarbejder projekterne.

Blandt borgere optræder der forskellige former for modstand. Nogle borgere er organiseret i konkrete modstandsgrupper, mens andre handler i mere uformelle fællesskaber eller grupperinger, eksempelvis beboere på en vej eller i et nærområde tæt på det pågældende anlæg. Disse grupper fremtræder typisk gennem deltagelse i diverse møder, opslag på Facebook og indsendelse af høringsvar og klager. (Bilag 10 s. 15; Bilag 12, s. 9; 13; Bilag 8, s. 25; Bilag 12, s. 14; Bilag 7, s. 8). Modstanden kommer dog ikke kun gennem formelle kanaler. Flere informanter beretter om aktiv modstand, hvor borgerne har forsøgt at dokumentere regelbrud gennem ulovlig overvågning af biogasanlæggene. Eksempelvis nævnes opsætning af kameraer (Bilag 12, s. 6) og overvågning af åbningstider ved anlæggets porte til transportere (Bilag 12, s. 7-8). I visse tilfælde har modstanden udviklet sig til mere konfronterende eller personlige former. Sagsbehandlere fra kommunen har ifølge informanten oplevet verbale angreb ved offentlige møder (Bilag 12, s. 13). Mens informanten fra Syddansk projektejer A siger at have

været udsat for gentagne og grænseoverskridende henvendelser på både arbejds- og privat telefon samt Facebook. Informanten udtaler:

“... Altså kontakter folk dig nogle gange som privat person. Der er én, der har kontaktet mig som privatperson. [...] Han havde ringet og opført sig utilstadeligt. Først over for min driftsassistent og så over for mig. Og så har jeg så sagt til ham, jamen, hvis det er det, du bliver ved med det her, så bliver du blokeret. Så kan vi ikke tage nogen klager fra dig. Og så blev han ved, så blev han blokeret. Og min driftsassistent, der blokerede hans nummer, og så kontaktede han mig først på mit privattelefonnummer. Og så prøvede han at kontakte mig på Facebook...” (Bilag 7, s. 26-27).

En anden strategi, der er blevet anvendt af modstandere, er spredning af information og modfortællinger. Dette har eksempelvis fundet sted gennem udlevering af hundredvis af hjemmelavede flyers (Bilag 12, s. 22). I andre tilfælde har modstandere opnået opmærksomhed fra traditionelle nyhedsmedier, som i casen med Nordjysk projektejer A, hvor et regionalt nyhedsmedie dækkede borgernes kritik (Bilag 5, s. 10). Det er dog uklart, om mediet selv opsøgte historien eller om borgerne aktivt involverede journalisterne. Trods dette, kategoriseret mediet i denne sammenhæng som modstander, da det formidler de synspunkter, der er i modstrid med projektets mål og interesser. Lignende pointe fremhæves også af informanten fra Syddansk Kommune B, som nævner, at medier i nogle tilfælde er gode til at præsentere de negative perspektiver, hvilket informanten beskriver som ofte involverer ukorrekte udtalelser (Bilag 12, s. 21). Dog er det værd at nævne, at medierne for Syddansk Kommune B ikke anses som en lige så betydelige modstandere som mediet ved casen om Nordjysk Biogas A.

Det kan på baggrund af analysen siges, at modstanden i flere arenaer såsom Facebook, borgermøde og informationsmøder jf. afsnit 3.7. primært udføres af borgere, ofte organiseret i formelle eller uformelle grupper. Ud fra specialets empiri kan der ikke siges at være fundet tegn på, at andre typer modstandere såsom interesseorganisationer eller virksomheder. Dette indikerer, at i konteksten af lokal modstand mod biogasprojekter, skal projektere og kommunalforvaltningen primært forholde sig til borgernes handlinger, både i form af legitim deltagelse eller konfrontatoriske strategier.

Næste kategori af spillere er allierede, som, modsat modstandere, omhandler de spillere, hvis mål er i overensstemmelse med informanternes, og som deltager i den eller de strategiske interaktioner.

En af de måske mere tydelige tendenser i casene, er når projektere og kommunalforvaltning har været allierede. Dette kan ifølge Jaspers teori godt være komplekst, da kommunalforvaltningen besidder en

dobbeltrolle, hvor den både er allierede og modstander i kraft af, at kommunen både skal have et konstruktivt samarbejde med virksomheden og samtidig være tilsynsmyndighed og godkende projekter jf. afsnit 3. Dog ses der i udtalelserne hos halvdelen af informanterne, at der er en oplevelse af et godt samarbejde mellem projekter og kommunalforvaltning. Dette ses bl.a. hos informanterne fra Nordjysk Kommune A, som udtaler, efter at have blevet spurgt, om de har et godt samarbejde:

“Ja, det gør vi faktisk. Altså, der har været tilsyn, hvor der har været brug for at skærpe tonen og sige, nu skal I simpelthen tage det her alvorligt, også historisk set. Men det altså, det er ikke sådan, at man ikke kan snakke sammen” (Bilag 6, s. 23).

Samme tendens kan også ses i casen Syddansk Biogasanlæg A, hvor der er en enighed blandt de to informanter om at se hinanden som allierede, dette kan ses i de nedenstående udtalelser:

“Ja, virksomheden der. Jeg skriver hver uge med [Syddansk projekter A], der driver virksomheden derude. Jo, driftslederen. Vi er i kontakt hele tiden [...] Så der er en løbende dialog hele tiden med virksomheden om de der ting...” (Bilag 8, s. 11-12).

“...vi er jo ikke bundet til at skulle rapportere sådan noget til kommunen. Vi er jo egentlig kun bundet til at skulle rapportere udfordringen inden for selve matriklen. Så hvis vi kunne undgå det, altså, [informant fra Syddansk Kommune A] er en sød mand, men jeg har andet at bruge min tid på, end at skrive til ham, når jeg ikke er nødt til det. Men fordi der har været fokus her i marts, så skriver vi meget sammen. [...] jeg vil hellere være på den sikre side. Og jeg synes egentlig lidt, at det er synd for [informant fra Syddansk Kommune A]...” (Bilag 7, s. 25).

Andre typer af allierede, som også kommer til udtryk i specialets empiri, er en mere ekstern type, f.eks. landmænd, som er medejere, hvilket er tilfældet hos Nordjysk projekter A (Bilag 5, s. 4). Det kan også være borgere i nærområdet, som ikke er modstandere, hvor de eksempelvis hjælper med at dele et borgerperspektiv, der er positivt, via f.eks. læserbreve, hvilket er tilfældet for Syddansk projekter B (Bilag 11, s. 13). Det kan også være i større skar som igennem offentlig-private partnerskaber som Syddansk Kommune A har (Bilag 8, s. 20) eller nationale virksomheder, som også arbejder med grøn omstilling, hvilket kan ses hos Nordjysk Kommune A (Bilag 6, s. 21).

Den type allierede, der også ses blandt nogle af informanterne, er de mere uofficielle allierede. Her menes der de danskere, der generelt bakker om lignende projekter, som projekterne og

kommunalforvaltningerne ser som allierede. Dette ses bl.a. hos Nordjysk projektejer B (Bilag 9, s. 14) og hos Syddansk Kommune A (Bilag 8, s. 25). Dog kan disse allierede ikke som sådan anerkendes som allierede, da specialets teoretiske udgangspunkt betoner, at allierede, for uden at være enige med informanternes mål, også deltager i den strategiske handling. Og dog kan man argumentere for, at informanterne kan bruge, ifølge informanterne selv, danskernes generelt positive attitude til biogas-anlæg, som et belæg for, hvorfor der skal være et, dog kan disse ikke anerkendes som allierede, da de ifølge specialets kodning af begrebet ikke aktivt deltager i deres arenaer og derfor ikke formelt kan klassificeres som allierede.

Slutteligt vil der tages udgangspunkt i den sidste underkode: tilskuere. Tilskuere skal forstås som de spillere, som befinder sig i en given arena, men som ikke deltager aktivt de strategiske interaktioner, hvoraf de ser med fra sidelinjen. Tilskuer nævnes ikke af informanterne, hvilket både kan være et signal om, at det enten ikke har været noget, der har været en betydelig faktor i håndteringen af lokal modstand, eller, at der ikke er mange spillere, som er tilskuere, men i stedet handler og deltager i den strategiske interaktion, enten som allierede eller modstandere. Dog er der stadig en informant som nævner tilskuere, og for denne informant ses der en tendens med, at der er nogle som endnu ikke har valgt en side, hvilket informanten kalder midtergruppen:

“... en gruppe, der er mere neutral. Så det der er interessant, der er sket nu, og nu er det jo tredje eller fjerde gang, vi søger om det her, vi har prøvet det nogle gange. De andre gange, der har der også været nogle, der har været imod [...] Til gengæld, så har vi også en rigtig stor gruppering, der er for...” (Bilag 5, s. 6).

Generelt for begrebet tilskuere kan det bemærkes, at det optræder sjældent i informanternes udtalelser. Kun en informant nævner en midtergruppe af borgere, som endnu ikke har taget stilling. Det tyder på, at de fleste relevante aktører enten aktivt støtter eller modsætter sig projekterne, eller at det, at vende tilskuere til allierede ikke er en strategisk prioritet blandt specialets informanter.

5.3 Opfattelse af borgere

5.3.1 The Engagement Dilemma

Når projektejere ønsker at opføre et nyt biogasanlæg på en bestemt lokalitet, kan de stå i The Engagement-dilemma. Dilemmaet handler om valget mellem, om en spiller skal starte en strategisk interaktion eller ej, som i specialets cases er valget mellem at opstarte etableringen eller udvidelsen af det pågældende biogasprojekt, med særligt fokus på om lokal modstand har været en betydelig

faktor. Endvidere omhandler dette også, om den strategiske interaktion er mere påtvunget end frivillig. Dette dilemma kommer ikke tydeligt til udtryk blandt specialets cases. Dette kan der være flere årsager til. Dels kan det, at informanterne har forskellige perspektiver på dilemmaet i kraft af deres rolle og tidspunktet for deres involvering i projektet, have en betydning for dette. Det er væsentligt at gøre opmærksom på, at engagement dilemmaet kan observere mest tydeligt ved de informanter, der har haft en direkte rolle i initiativet til biogasprojektet.

Der ses hos projektudviklerne en tendens til at selve starten på den strategiske interaktion, altså påbegyndelsen af en udvidelse eller en etablering af biogasanlæg, er frivillige eller er motiveret af informanterne selv (Bilag 5, s. 2; Bilag 9, s. 4). Informanten fra Nordjysk projektejer A fortæller, at informanten selv fik idéen i en periode, hvor personen kedede sig, og hvor de blev bevidst om, at der var en statslig støtteordning til etablering af biogasanlæg (Bilag 5, s. 2). Desuden forklarer informanten senere, at den lokale modstand ikke havde betydning for viljen til at ville påbegynde udvidelsen af biogasanlægget, og begrundet dette som følger:

“Og det er fordi, tingene kører. Det er fordi virksomheden er blevet så stor, så du er nødt til at skal videre. Det er noget andet, hvis du nu skulle starte fra scratch af, og finde en placering til et nyt” (Bilag 5, s. 18).

Dette giver anledning til at argumentere, at den lokale modstand ikke har givet anledning til at informanten oplevede The Engagement-dilemmaet. I forlængelse af dette, forklarer Syddansk projektejer B, også, at den lokale modstand ikke har haft betydning for deres valg om at udvide det eksisterende biogasanlæg, og begrundet dette med henvisning til virksomhedens størrelse:

“Hvis vi skulle stoppe- nedlægge en virksomhed, fordi vi havde to, reelt set kun to sæt naboer, som var nogle frygtelige kværlanter, for at sige det rent ud. Skulle de vinde en sag og nedlægge en virksomhed, der er en værdi til cirka 100 millioner, fordi de bare synes det er træls? Det skal man jo ikke.” (Bilag 11, s. 7).

I informantens svar ligger der også en begrundelse i, at modstanden, ifølge vedkommende, alene stammer fra en mindre gruppe borgere. Sikkerheden i informantens svar giver også anledning til at argumentere, at denne informant heller ikke har oplevet The Engagement-dilemmaet ifm. deres vurdering af den lokale modstand. På baggrund af disse to eksempler, er det også nærliggende at konkludere, at informanterne har en opfattelse af, at The Engagement-dilemmaet kan være mere fremtrædende for informanter, der ikke har en større, allerede etableret virksomhed. Ligeledes kunne et

mere generelt argument for, hvorfor informanterne ikke tydeligt oplever dilemmaet være, at de opfattede fordele ved at indlede en etablering eller udvidelse langt overskygger ulemperne, hvorfor det ikke giver anledning til et reelt dilemma.

Hos kommunalforvaltningerne ses der mere en tendens til, at påbegyndelsen af den strategiske interaktion er påtvunget, hvilket er meget naturligt ift. deres rolle ifm. projekterne, da de ikke selv påbegynder projekterne, men behandler og vurderer de ansøgninger som de får (Bilag 6, s. 6).

Hos kommunalforvaltningen i Syddansk Kommune B nævner informanten følgende:

”Jeg synes generelt, så står vi for meget på mål for de skud, der kommer, i stedet for at komme lidt op ad banen og måske tage det upfront, altså. I stedet for vente til det rammer os, så måske komme lidt tidligere ud af starthullerne og præsentere historien på den måde, så det giver mening for de lokale“ (Bilag 12, s. 21-22).

Her ses det, hvordan informanten mener at i stedet for evt. at lade andre starte den strategiske interaktion, så mener informanten, at det kunne være en fordel hvis kommunen selv *”kom på banen”* før og selv startede den strategiske interaktion. Denne observation er forholdsvis unik ift. de andre kommunalforvaltninger, da det ikke ses, at de selv vil eller kan starte den strategiske interaktion.

5.3.2 The Risk Dilemma

I forlængelse af The Engagement-dilemmaet er der The Risk-dilemmaet, som overlapper på mange måder med The Engagement Dilemma, da der også ofte vil være en vurdering af risikoen ved at indlede en strategisk interaktion. Hvor disse adskiller sig, er ved at The Engagement-dilemmaet i højere grad fokuserer på villigheden til at starte en strategisk interaktion, såsom etablering af et biogasanlæg, hvorimod The Risk-dilemmaet fokuserer på, at spillerne har overvejet risikoen ved specifikke strategiske handlinger, men alligevel kunne være villig til at acceptere. Hos informanterne i denne analyse ses The Risk-dilemmaet ikke som det mest fremtrædende. Som der ses ved The Engagement-dilemmaet, er kommunalforvaltningen typisk påtvunget deres strategiske interaktion, hvilket derfor også kan være en forklaring på, hvorfor dilemmaet ikke fremgår af disse informanters udtalelser. Derudover ses der, at projekterne har stået i The Risk-dilemmaet ift. at skulle vurdere risikoen, der er ved en strategisk interaktion.

I projekternes udtalelser ses der en tendens til, at risikovurdering er en aktiv del af deres beslutning om at foretage en strategisk handling specielt i starten. Der ses dog ikke en tendens til, at risikoen ift. den lokale modstand er fremtrædende ift. informanternes oplevelser udover hos Nordjysk projekter

A (Bilag 5, s. 2 og hos Syddansk projektejer B (Bilag 11, s. 6). Et eksempel på dette kan ses i følgende citat:

”Og dengang der forlød det sig, at man skulle, for at man kunne det, var der en masse tilskud, man kunne få, for at man kunne få dem, så skulle anlægget være i fuld drift inden udgangen af 2017. Så der var jo ikke ret lang tid at løbe på. Så det var ligesom at give dem et skud, og man kunne få en tilladelse. Og for at man kunne få den så hurtigt, så krævede det, at man lavede et relativt lille anlæg, et gårdanlæg...” (Bilag 5, s. 2).

Heraf er der en risikoafvejning mellem de udfordringer, der er mellem at starte et nyt anlæg op i en branche, man ikke allerede er etableret i, og den økonomiske fortjeneste, som driften af sådan et anlæg giver. Her har muligheden for økonomiske tilskud rykket afvejningen til fordel for at tage risikoen. Informanten nævner, at tid var en vigtig faktor ift. beslutningen, da anlægget skulle være i drift inden for en bestemt tidsperiode for at få nogle bestemte tilskud. Det kan siges, at tidsfaktoren øger risikoen ved at vælge at starte anlægget, da den komprimerede tidsramme øger risikoen for fejl og mindsker marginen for håndtering af uforudsete begivenheder. Modsat de økonomiske tilskud, taler dette imod at starte projektet. Til trods for dette var informanten villig til at tage risikoen, selvom der var risiko for økonomiske tab.

Ydermere kan Nordjysk projektejer A's udtalelser om, at projektejeren har mulighed for at sagsøge nogle borgere for injurier, også ses som et eksempel på The Risk-dilemmaet. Dette fordi informanten fravælger at stævne borgerne pga. risikoen for, at dette kan skade deres omdømme (Bilag 5, s. 27). Her ses derfor en tydelig overvejelse af risikoen ved at indgå i en strategisk interaktion. Mens dette ikke er den indledende strategiske handling, som The Risk-dilemmaet ellers er operationaliseret som i dette speciale, er denne situation dog nært beslægtet til dilemmaet.

5.3.3 The Paranoid Dilemma

For at forstå de dilemmaer som projektere og kommunalforvaltninger står i ved håndteringen af lokal modstand, er det også relevant at se på The Paranoid-dilemmaet. Dette dilemma handler om, hvor paranoide spillerne er, og hvordan dette påvirker deres strategiske interaktioner. I empirien kommer dette til udtryk på forskellige måder, men kan observeres hos de fleste informanter. Denne tendens ses overordnet hos de fleste af informanterne, at der altid vil være en vis form for modstand, ifm. når man forsøger at skabe et biogasprojekter. Hos Nordjysk projektejer B og informanten fra

Nordjysk Kommune B er The Paranoid-dilemmaet specielt fremtrædende ved valg af lokation for biogasanlægget. Projektejerne beskriver deres paranoia således:

”[...] jeg tror ikke, vi finder et sted, hvor der ikke er nogen, der synes, det her er et dumt sted. Fordi det ligger tæt på mig. Vi vil gerne have det her anlæg. Jeg synes også, der har været mange udsagn omkring, at fint med grøn omstilling og fint med biogas, kan ikke bare finde et andet sted [...]” (Bilag 9, s. 10).

Informantens antagelse om, at der vil være utilfredse borgere alle steder taler til, at informanten generelt er paranoid over for borgerne. Logikken her er at borgerne vil være modstandere i alle situationer. Følgende er også et eksempel på The Paranoid-dilemmaet ved forvaltningen i samme kommune:

”[...]jeg tror uanset hvad for en placering der var blevet valgt, så ville der komme en stor borger modstand. Som sagt, for [By], hvis den var oppe på [Navn på vej], så var den endnu tættere på dem. Jeg tror uanset hvor man placerer den her biogasanlæg, så kommer der en masse utilfredse borgere.” (Bilag 10, s. 25).

Her ses hvordan informanterne er paranoide ift. den lokale modstand, hvilket kan være en strategisk fordel ved at være forberedt på at håndtere den lokale modstand. Dette kan underbygges dels ved, at flere informanter ytrer, at de tidligt har forsøgt at håndtere den forventede modstand med bl.a. informationsmøder og Facebookside som kontaktside (Bilag 7, s. 4-5; Bilag 9, s. 5).

5.3.4 The Titan's Hubris

Titan's Hubris-dilemmaet handler om at en spiller er selvsikker ift. deres strategiske interaktioner. Dette princip kommer til udtryk på forskellige måder i empirien. Den primære tendens, der ses hos informanterne, er deres selvsikkerhed ift. mængden af modstand, hvor informanterne ofte undervurderer mængden. Selvom der, som beskrevet i afsnit 3 om The Paranoid-dilemmaet, ses at informanterne har en generel forventning om, at der vil være en vis grad af modstand, så har informanterne ofte undervurderet omfanget af den lokale modstand. F.eks. tyder det på, at informanten fra Nordjysk projekter B har overvurderet den generelle lyst i samfundet til opførelsen eller udvidelse af biogasanlæg:

”Og jeg tror også måske, man kan sige, det er også naivt at tro, at man bare siger, at det synes alle folk, det er en pisse god idé. Fordi når man lige beskriver det på den her måde, så siger man, hvem kan ikke lide det?” (Bilag 9, s. 26).

Ifm. Nordjysk projektejer B's undervurdering af den lokale modstand kan det ses, at konsekvenserne herved er, at de er nødt til at indhente hjælp fra et kommunikationsbureau, som skal hjælpe dem med at kommunikere om projektet til bl.a. offentligheden (Bilag 9, s. 5). Ligeledes, er det mere ekstreme eksempel på konsekvensen ved undervurderingen af modstanden til den specifikke lokation, at projektejeren var nødt til at ændre lokationen for biogasanlægget pga. det større antal klager, som projektejeren modtog (Bilag 9, s. 9).

Der ses også eksempler i empirien på, at informanterne har undervurderet den lokale modstand ift. organiseringen af den lokale modstand og hvor strategiske modstanderne har været. Følgende er et eksempel på, at modstanderne har været dygtige til at anvende medierne, hvilket informanten har undervurderet vigtigheden af:

"De lykkes bedre end jeg har regnet med. Og de har været dygtigere til at få organiseret sig.[...] Det, der gør forskellen her, det er [Nyhedsmedie]. Det, at de får dem trukket, så godt ind som talerør. Den blev svær, fordi det er der politikerne begynder at vakle. Og så det de kommer med den her med at vi forurener eller forgifter. Den var svært at komme uden om." (Bilag 5, s. 17).

Her ses at informanten havde undervurderet modstandernes evne til at organisere sig og bruge medierne til deres fordel. Som nævnt i Paranoid-dilemmaet har informanterne generelt en grundlæggende opfattelse af, at der altid vil være en form for lokal modstand, når man har med biogasanlæg at gøre (Bilag 9, s. 26; Bilag 6, s. 17; Bilag 5, s. 17;25; Bilag 12, s. 16-17; Bilag 8, s. 16-17; Bilag 7, s. 13). Der ses dog, at nogle af informanterne blev overrasket over specifikke aspekter af modstanden, hvor det f.eks. ved flere af kommunalforvaltningerne kan observere, at det kom bag på dem hvor meget misinformation der blev spredt:

"Det var værre. Der blev spredt meget mere misinformation, altså det var meget mindre reelt, end jeg havde troet. Jeg synes egentlig, vi har holdt en god tone til dem, og informeret dem reelt og åbent, og involveret dem, fordi vi kunne mærke, der var den interesse for dem." (Bilag 12, s. 16).

Der ses derfor, at selvom informanterne havde regnet med, at der ville være lokal modstand, så undervurderede de stadig, hvor stor en effekt borgerne ville have på deres arbejde med projektet. Dette ses ved, at informanten siger, at de blev overrasket over, hvor meget tid de skulle bruge på det, og forklarer at det er pga. den store politiske opmærksomhed og borgerinteresse, som sagen fik (Bilag

12, s. 4). Konsekvensen af undervurderingen af modstanden i form af en ny allokering af ressourcer bekræftes også af informanten fra Syddansk Kommune A, hvor informanten forklarer, at større VE-projekter, såsom biogasanlægget, kræver flere ressourcer til sagsbehandlingen, hvorfor informantens afdeling fik tilført flere ressourcer (Bilag 8, s. 6)

En anden måde dette princip kommer til udtryk hos informanterne er ved tidligere erfaringer fra andre biogasanlæg i samme virksomhed og hvordan de specifikt har håndteret kommunen:

”[Datterselskab, hvor informant er ansat] ligger jo i samme kommune som vores søsterselskab, [Navn på datterselskab af nærliggende anlæg]. Så man har kunnet drage erfaringerne fra [Navn på datterselskab af nærliggende anlæg] en til en. [...] Så har man jo godt været klar over, hvad det vil sige at have modstand i lokalsamfundet, håndtere klager og også hvad det vil sige at skulle håndtere [Kommune]. For [Kommune] er meget grundig. Nu skal jeg ikke skyde efter andre kommuner, men der er nogle kommuner, som måske ikke udfører de tilsyn, der skal til.. [...] [Kommune] er nogle af dem, der er aller aller skrappest.” (Bilag 7, s. 10-11).

Her ses hvordan informanten nævner, at de har draget på erfaringer fra et andet biogasanlæg i samme virksomhed for at have et realistisk indblik i den lokale modstand. I dette tilfælde kan det dog tyde på at virksomheden undervurderede kommunens indsats ift. den lokale modstand, hvilket kunne være en mere indirekte effekt, som spillere ikke tænker over, når de vil realisere projekter.

5.4 Overraskelsesmoment

Blandt specialets informanter er der forskellige opfattelser af, hvorvidt overraskelsesmomentet har været til stede ifm. etableringen eller udvidelsen af biogasanlæggene. Som nævnt i afsnit 3.2.2 definerer specialet overraskelsesmoment som, at den første reelle strategiske handling er offentliggørelsen af biogasprojektet. Ud fra specialets teori, kan overraskelse fungere som et taktisk greb, der gør, at modstandere ikke har mulighed for at forberede en strategisk handling før de står i den strategiske interaktion. Analysen peger dog på, at denne strategi sjældent er blevet anvendt bevidst ifm. specialets cases.

Informanten fra Nordjysk Kommune B vurderer, at der ikke har været et egentligt overraskelsesmoment, da biogasprojektets forløb har været langtrukket og præget af flere opstarter og afbrydelser. Han antager derfor, at lokalsamfundet havde fået en forventning om, at et anlæg muligvis ville blive placeret i området (Bilag 10, s. 5). Denne antagelse står i kontrast til udtalelser fra projektejeren i

samme case, som vurderer, at borgerne næppe har haft en sådan forventning (Bilag 9, s. 5-6). Dette indikerer, at der ifm. den Nordjyske Biogasanlæg B ikke har været et meget aktivt valg om at sikre et overraskelsesmoment grundet en forventning om modstand til projektet.

Flere informanter udtrykker en usikkerhed om borgerne har haft en forudgående viden om projektet op til offentliggørelsen. Både informanten fra Nordjysk Kommune A og Nordjysk projektejer A peger på, at det ikke er tydeligt for dem, hvorvidt borgerne vidste, at en udvidelse af det eksisterende biogasanlæg ville komme. Informanten fra Nordjysk Kommune A forklarer, at der kan være stor variation i, om borgerne ude ved biogasanlæggets placering har haft en fornemmelse for, at anlægget kunne blive udvidet (Bilag 6, s. 7), mens Nordjysk projektejer A har en lignende oplevelse af, at det ikke er tydeligt, om borgerne har været overraskede over biogasanlæggets udvidelse. Når spurgt, om vedkommende troede, at borgerne vidste, at udvidelsen var på vej, før noget blev offentliggjort, svarer de:

”Ikke sådan mere end som så. Altså, jeg tror heller ikke det er sådan en kæmpe overraskelse for dem, at den kom. Men det jo klart, at så længe der ikke er noget i ansøgning, så er det jo sådan fred” (Bilag 5, s. 4).

Dette citat antyder en passiv tilgang til kommunikation, snarere end et aktivt valg om at overraske og projektejeren har blot afventet det formelle tidspunkt for offentliggørelse. Det understøtter den overordnede pointe, at overraskelsesmomentet ikke nødvendigvis har været anvendt som strategisk værktøj.

Fraværet af en intentionel, strategisk brug af overraskelse stemmer også overens med informanternes generelle ønske om åbenhed og transparens, som belyses i analysen af the charm dilemma. I forlængelse af dette bør det påpeges, at overraskelsesmomentet som taktisk mulighed bliver svækket af, at aktørerne vælger en strategi om transparens. Dette stemmer overens med, som Jasper pointerer, at overraskelsesmomentet kræver, at aktøren bevidst tilbageholder information, hvilket både Nordjysk projektejer B og Nordjysk projektejer A distancerer sig fra i deres egne fortællinger. På baggrund af dette, er det nærliggende at antage, at informanterne i et vist omfang er bevidste om, at valget af specifikke handlinger kan være med til at begrænse aktørernes handlingsrum.

Overraskelsesmomentet er således hovedsageligt fraværende som strategisk redskab i specialets cases. Det kan enten skyldes en præference for transparens eller potentielt en undervurdering af, hvor effektivt et overraskelsesmoment kunne være i håndteringen af lokal modstand. Dog er de også

muligt, at fordi anlægsprojekter, såsom biogasprojekter, skal følge formelle krav og procedurer, er overraskelsesmomentet mindre anvendeligt i sådanne cases, hvor eksempelvis projekterne er nødsaget til at samarbejde med forvaltningen og derfor ikke har komplet kontrol over situationen. Under alle omstændigheder fremstår det klart, at denne del af den strategiske kommunikation har været præget af passivitet snarere end intentionel strategisk handling.

Dette understøttes til dels af informanten fra Syddansk Kommune B, der forklarer, at proceduren er, at annoncere projektet kort efter at have modtaget en ansøgning fra en IED-virksomhed (virksomhed som falder under EU-direktiv (2010/75/EU for industrielle emissioner) (EUR-Lex, 2024). Informanten tilføjer desuden, at der også er en tommelfingerregel om, at der skal køre en VVM-proces, hvis virksomheden har en kapacitet over et hvis niveau, hvilket også vil være offentligt (Bilag 12, s. 5). Informanten mener derfor også, at borgerne ikke umiddelbart havde kendskab til projektet forud for dets annoncering. Dette kunne indikere, at fordi processerne som omgiver denne type anlægsprojekter er håndfaste, vil annonceringen af et projekt ofte være underlagt både formelle procedurer og uformelle normer i forvaltningen. Dette bakker i Syddansk projekter B ligeledes op om:

”Den var nok ikke særlig kendt. Altså, nogen vidste jo godt, at vi havde planer om vi gerne ville have udvidet og forbedret vores anlæg. Men det er klart, at det blev først offentligt kendt, når kommunen udsender det først.” (Bilag 11, s. 4).

Kun Syddansk projekter A udtrykker, at det var bredt offentligt kendt:

”Som vidt jeg er projektet bekendt, så startede det allerede med de første undersøgelser i 2018, uden at jeg er stensikker. Jeg flyttede til en lille by, der ligger her i nærheden i januar 2019, og der blev jeg bekendt med det i februar. Det var almen viden fra mine naboer...” (Bilag 7, s. 4-5).

Hertil forklarer informanten, at virksomheden præsenterede projektet tidligt. Dog bør det nævnes, at specialet ikke er bekendt med, hvornår de formelle ansøgninger til etableringen af biogasanlægget blev indsendt, hvorfor det er svært at sige, om projektet har været annonceret forud for virksomhedens præsentation af projektet til lokalsamfundet.

5.5 Forvaltningens autoritet

Tematikken om forvaltningens autoritet vedrører specifikt de grænser for intervention, som kommunalforvaltningen har ang. sager om biogasanlæg. Formålet med denne tematik er at klarlægge, under

hvilke omstændigheder en kommunal forvaltning selv kan vælge standsning af biogasanlægget. Tematikken bunder i et ønske om at kortlægge, hvordan kommunalforvaltningen som en spiller konkret kan og vil intervenere i et biogasprojekt, der møder modstand. Hensigten er at opnå en bedre indsigt i handlerummet for forvaltningen. Kommunalforvaltningen har nemlig nogle formelle processer og lovmæssige begrænsninger, som denne spiller skal forholde sig til, uagtet deres eget perspektiv og holdninger på VE-anlæg. Derudover kan det sættes i relation til Jaspers teoretisering af spillere, hvor det kan udledes, at kommunalforvaltningen kan spille en dobbeltrolle som modstander og allierede, jf. afsnit 3.4.2. Kortlægningen har derfor også til hensigt at belyse, i hvilket omfang kommunalforvaltningen agerer som en allieret eller som en modstander ifølge projektejerne. Det kan omfatte konkrete kriterier, hensyn standarder, normer og lignende forhold, der markerer eller indikerer, hvornår forvaltningen vurderer, om biogasanlægget bør fortsættes.

Ifølge specialets informanter fra de kommunale forvaltninger er der generelt begrænsninger på forvaltningens muligheder for at gribe ind. Informanten fra Nordjysk Kommune B anerkender f.eks. at der findes nogle stopklodser:

[...] der er nogle stopklodser, og det betyder, at der er nogle naturforhold, og der er nogle vejforhold, som man skal finde en plan for. [...] Og det er de stopklodser, hvis man kan sige det sådan. Hvor vi siger, at der er nogle dårlige naturforhold derude, der er nogle dårlige vejforhold derude. Det kan godt være, at man ikke burde køre videre med det [projektet, red.]. (Bilag 10, s. 10).

Her peger informanten på, at forvaltningens vurdering og evt. forbehold ang. et projekt kan bero på logistiske forhold, f.eks. natur- og vejforhold, som kan gøre projektets gennemførelse u hensigtsmæssig. Samtidig fremhæves det, at forvaltningen, som en del af en politisk styret organisation, ikke har den formelle kompetence til selv at stoppe et projekt. I stedet fremlægges anbefalinger til de politiske beslutningstagere:

“...i en politisk styret organisation som en kommune, så kan politikerne altid sige, at vi gør det alligevel. Altså, det er ikke fordi, de behøver faktisk at gøre, hvad vi siger. Men som forvaltning, så kommer vi med nogle anbefalinger. [...] Vi anbefaler det til politikerne, så de ikke skal gøre det. Men politikerne har altid mulighed for stadigvæk at sige, at det vil de gerne. Modsat kan vi også sige, at det var den bedste placering af det her, den bedste idé i hele verden, så kan politikerne sige nej til det”. (Bilag 10, s. 10).

Yderligere understreger informanten fra Nordjysk Kommune A, at forvaltningen heller ikke har beføjelser til at fastlægge, hvordan projektere skal inddrage lokalsamfundet eller opfylde andre krav, idet dette reguleres af lovgivningen, og kan ikke håndhæves ensidigt af forvaltningen (Bilag 6, s. 9-10). Informanten understreger desuden nødvendigheden af saglighed og professionel afvejning, selv når fristelsen kunne være at anvende den: "...*allerstørste hammer man overhovedet kan finde i værktøjskassen. "Så nu skal I [projektere] bare sådan og sådan"...*" (Bilag 6, s. 24). Dette giver anledning til at argumentere, at kommunalforvaltningen ikke kommer til at reagere på manglende inddragelse af borgere eller klager fra borgere herom, i kraft af, at de ikke har den nødvendige kompetence til dette.

Dog fremgår af informanten fra Nordjysk Kommune A, at projektere er forpligtet til at indsende miljøkonsekvensrapporter og lignende dokumentation til kommunen. Herigennem kan forvaltningen stille krav til grundighed og på den måde indirekte opstille "stopklodser". Alligevel gælder det, at konkrete beslutninger om projektets videreførelse ikke kan træffes ensidigt af forvaltningen, så længe de formelle krav og lovgivningen overholdes (Bilag 6, s. 17-18). Dette princip går igen hos andre informanter, eksempelvis i udtalelser fra Syddansk Kommune A, hvor det fremhæves, at forvaltningen alene kan afslå projekter på baggrund af objektive og målbare forhold som lovgivning, støj- og lugtgrænser (Bilag 8, s. 9-10).

Undren om forvaltnings autoritet undersøges i specialet, da Jaspers teoretisering af spillere understreger, at kommunalforvaltningen kan spille en dobbeltrolle som modstander og allierede, har det været vurderet relevant at undersøge, hvilke handlemuligheder de egentlig har når det kommer til håndtering af lokal modstand. Kommunalforvaltningen har nemlig nogle formelle processer og lovmæssige begrænsninger som de skal forholde sig til, uanset deres eget ønske om et VE-anlæg eller ik, hvorfor det har været relevant at hvad de som forvaltning har haft af autoritet.

5.6 Hensyn til borgere

5.6.1 anbefalinger til politikerne

Dette afsnit afdækker forvaltningens rolle ift. politikerne i kommunerne, hvilket giver en forståelse for dynamikken ift. forvaltningens sagsbehandling af den lokale modstand. Der vil i afsnittet være fokus på, om den lokale modstand har betydning for deres anbefalinger til politikerne og hvordan disse anbefalinger kan se ud. Derudover er afsnittet kun gældende for kommunalforvaltningen, da de ret unikt både har interaktioner med politikerne, borgerne og projekterne. Dette tema er fremtrædende blandt flere af informanterne fra kommunalforvaltningen, og har kunnet bidrage med en

kvalificering af procedurene hos kommunalforvaltningerne. Proceduren er at informanterne sender deres anbefalinger til politikerne, som er funderet i deres faglige vurderinger og kriterier, men at modstanden kan have indirekte effekt på disse anbefalinger, hvis borgernes indsigelser er fagligt valide (Bilag 10, s. 10; Bilag 6, s. 6-7; Bilag 12, s. 9; Bilag 8, s. 10). Derudover ses det, at kommunalforvaltningen har en tendens til at gøre brug af det, der bliver kaldt en hvid bog ift. anbefalingerne til politikerne, som inkluderer klagerne eller en opsummering af klagerne fra borgere. Dette påtales i følgende udtalelse fra informanten fra Nordjysk Kommune B:

”... vores redskab, det er faktisk den hvide bog. Og det er jo så forskelligt, hvor mange indsigelser, der er kommet. [...] Så kan jeg prøve at sige, at jeg kan svare så godt, jeg kan på det, så politikerne det også får det at vide” (Bilag 10, s. 30).

Et andet eksempel er fra informanten fra Syddansk Kommune B:

”... vi laver typisk en hvidbog i forbindelse med sådan en høringsproces, hvor vi så prøver og gruppere og svare [klager, red], og den hvidbog går med i den politiske behandling...” (Bilag 12, s. 9).

Her ses der også, at informanten påpeger vigtigheden af kommunalforvaltningens rolle ift. at handle ud fra sin faglighed, hvilket er en typisk tendens, der ses hos alle informanterne fra kommunerne.

5.6.2 Naughty or Nice?

Naughty or Nice-dilemmaet omhandler overvejelsen om, om spillerne aktivt skal søge at tage højde for modstandernes mål eller modarbejde dem. Denne kodning ses som værende fremtrædende hos de fleste informanter, men der er variation i, hvordan dilemmaet kommer til udtryk i empirien. Ved både Nordjysk projektejer B og Informant fra Nordjysk Kommune B ses der, at de begge har forsøgt at tage højde for modstandernes mål ift. håndteringen af den lokale modstand. Følgende udtalelse viser hvordan Informant fra Nordjysk Kommune B har taget højde for det:

”...Og det var så styringsgruppen fra modstandsgruppen, som jeg har været i dialog med et par gange [...] Jeg prøvede at fortælle over telefonen om alt det, jeg kunne gøre og hjælpe med. Men de syntes egentlig, at det kunne være rigtig fint, hvis de måtte komme ind til et møde, og så kunne jeg prøve gennemgå det, så kunne de tage det videre til de andre (Bilag 10, s. 15).

Her ses et eksempel på, at informanten fra Nordjysk Kommune B forsøger at tage højde for modstandernes mål ved at invitere borgerne ind til et møde for at give information om projektet og for at afhjælpe bekymringer. Informanten specificerer dette yderligere ved at fortælle, at han oplever, at det hjælper, at der kommer en embedsmand som er neutral. Samtidig nævner informanten *”at I behøver ikke være sur på mig”* (Bilag 10, s. 15-16), hvilket kunne tyde på at der ikke kun har været forsøgt at tage højde for modstandernes mål af strategiske grunde, men at der også er tegn på at ville undgå konflikt med borgere. Denne tendens ses også i følgende citat:

”Så de har været super søde [...]. Men de er bare glade for, at jeg vil komme og bruge min tid på at hjælpe dem. Og ligesom imødekommer deres ønske. [...] Jeg tror, at begge parter vil jo gerne det bedste for hinanden, kan man sige.” (Bilag 10, s. 18).

Igen ses det, at informanten forsøger at tage højde for modstandernes mål, men samtidig kan informantens svar også indikere, at dette gøres for at undgå konflikt. Dette ses der også et eksempel på ifm. informantens udtalelser om, at han overbragte nyheden om, at lokationen for biogasanlægget blev droppet (Bilag 10, s. 31) Hos Nordjysk Kommune A også forsøger at imødekomme modstanderes mål, ved at forholde sig til hver enkelt klage:

”...Og det er derfor, det er vigtigt at have de forskellige fagligheder inde, fordi inden for alle de forskellige fagligheder, der ligger der jo nogle gængse metoder til at vurdere eksempelvis trafikbelastning på en vej af en bestemt størrelse eller kryds eller et eller andet [...] Klagerne, de kan jo godt komme på alle mulige andre tidspunkter, end når der bliver arbejdet med en udvidelse. Og der bliver de håndteret sådan konkret hver enkelt klage...” (Bilag 6, s. 11-12).

Her ses det, at kommunalforvaltningen fokuserer mere på deres faglige tilgang til håndteringen af den lokale modstand. Dette fordi informanten beskriver deres behandling af klager i konteksten af deres faglige sagsbehandling af anlægsprojektet. Altså forsøger Nordjysk Kommune A at inkludere andres interesser, men fokuserer dog primært på deres egne mål som forvaltning, som i dette tilfælde er forvaltningens faglighed.

Et andet eksempel på om en spiller har valgt at tage højde for modstanderens mål ses hos Syddansk Kommune B, hvor kommunen har opsat nogle specifikke vilkår for projektejereren ifm. den lokale modstand, som går ud over standardvilkårene. Informanten forklarer:

“...Og det gjorde jo også, jeg fik nogle vilkår i min miljøgodkendelse, som... som ikke er det, der hedder standardvilkår. Simpelt hen for også tilgodese naboerne. [...] Så jeg fik nogle vilkår omkring rapportering til kommunen, hvor jeg en gang i kvartalet de næste 10 år skal tælle samtlige lastbiler og alverdens ting og sager, sende rapporter til kommunen en gang i kvartalet. Og det jo noget, der er kommet ud af den her nabomodstand, der var. Så jeg har jo tællere på alt [...] Så det har haft konsekvenser, i og med, at jeg har fået nogle vilkår, som man ikke vil få i en normal sagsbehandling.” (Bilag 11, s. 9-10).

I citatet ses der at informanten har indordnet sig under de forhold som kommunen har fremsat, selvom det ikke er standardvilkår. Her siger informanten fra kommunalforvaltningen til gengæld:

“Og derfor valgte jeg også både i VVM-tilladelsen og miljøgodkendelsen at sætte en grænse for biomassemængden ind der. Og jeg tror, de følte sig tvunget til at tage imod den, fordi de havde vist, at de ikke kunne overholde det før. Ellers kunne de godt have påklaget det i hvert fald i miljøgodkendelsen, for i princippet, så kan vi ikke sætte det vilkår der, med mindre virksomheder accepterer det.” (Bilag 12, s. 24).

I dette citat ses der at kommunen nævner at virksomheden har muligheden for at påklage disse vilkår, hvilket de i følge informanten ikke har gjort. Derfor må det antages at projektejereren aktivt har valgt at tage højde for modstanderens, som i dette tilfælde er kommunen, mål, fremfor modarbejde dem ved at påklage dem.

5.6.3 The Commitment Dilemma

Dette dilemma omhandler valget om at lave forpligtelser som en strategisk handling eller ej. Dette dilemma er ikke specielt fremtrædende hos informanterne, men informanten fra Syddansk Kommune A nævner dog:

”...Så også møder, som de har lavet til siden borgeren derude, fordi de blev lovet et anlæg, der ikke lugtede og ikke støjede. Det har været nogle uheldige udmeldinger, fordi sådan et anlæg findes jo ikke [...] Så der er blevet sagt og lovet nogle ting, der har været meget uheldige for den senere proces.” (Bilag 8, s. 7).

Dette er specielt interessant, da lokalsamfundet blev lovet et biogasanlæg uden støj- og lugtgener, hvilket informanten selv påpeger ikke er muligt. Vedkommende kalder også disse udmeldinger uheldige, hvilket kan tyde på, at det har haft negative konsekvenser at love noget, som ikke kunne overholdes. Et andet perspektiv på dette dilemma ses hos Syddansk projektejer B:

”Det, der så har vist sig, efter vi har udvidet, det er, at de lugtudfordringer, som vi havde før udvidelsen, de væk nu. Og det var også det, vi hele tiden pointerede gennem udvidelsen “får vi lov og bygge og udvide det her, så får vi valgt nogle nyere og bedre teknologier, og lugten vil blive reduceret. Det var der ingen, der troede på, men det er bare fakta.” (Bilag 11, s. 16).

Her ses det, at der har været et forsøg på at anvende forpligtelse som strategisk interaktion overfor borgere, men at dette ikke hjalp ift. håndteringen af den lokale modstand. Derfor kunne det tyde på, at forpligtelse ikke er en effektiv strategisk interaktion, dels fordi vi ser i eksemplerne, at de ikke har den ønskede effekt overfor lokalsamfundet, og dels fordi det ikke findes at være et bredt anvendt værktøj på tværs af specialets empiri.

5.6.4 The Home-Turf Dilemma

Dette dilemma omhandler, at en spiller har en relation til lokalområdet, og om denne relation påvirker deres strategiske interaktioner, f.eks. begrænser deres strategiske handlemuligheder. Denne kodning kan i den indsamlede empiri kun ses i udtalelserne fra de informanter, repræsenterer projektere. En af problematikkerne informanterne oplever ved dette dilemma er ift. rekruttering, hvilket kan ses i følgende eksempel:

”Jeg ved, der har været stor interesse for at arbejde her fra [By]. Og grunden til, at jeg ikke har rekrutteret flere derfra, det er, hvis det er en fra lokalområdet, så skal jeg være 100% sikker på hans kompetencer. Fordi hvis jeg ansætter en fra lokalområdet, og han ikke har opfyldt de faglige kompetence og er så nødt til at afskedige ham, så er det jo en dårlig historie.” (Bilag 8, 27-28).

Her kan det ses hvordan informanten strategisk fravælger arbejdskraft fra lokalområdet for at undgå at optrappe den lokale modstand, i tilfælde af en afskedigelse af den ansatte fra lokalbefolkningen. Derudover ses der også generelt en mistro til, at informanterne kan bruge deres relation til lokalområdet til deres fordel:

”. Vi [informant og medstiftere, red.] bor jo alle sammen i kommunen. Dem, der laver indsigelser, det er måske nogen, vi kender eller har relation til. Så det der med at være ordentlig og åbent og kommunikere med det der. Det har vi forsøgt. (Bilag 9, s. 5; Bilag 5, s. 21).

Disse oplevelser tyder på, at informanterne ikke ser deres relation til lokalområdet til deres fordel, men samtidig siger de ikke direkte, at det er en ulempe eller et problem. Dog er det tydeligt, at

informanten fra Nordjysk projektejer A har oplevet, at kendskabet og tilknytningen til området har haft betydning for projektejerens handlingsmuligheder, da han oplever at det er folk han kender, at så bliver de nødt til at være transparente i deres kommunikation. Derfor kunne det tyde på, at deres forhold til lokalområdet primært er en ulempe, da det begrænser handlingsmulighederne. En væsentlig betragtning er dog, at det kun er to informanter, der giver udtryk for at have en særlig tilknytning til lokalområdet, hvilket kunne skyldes, at nogle af projekterne i casene er større selskaber. Samtidig gør dette det også udfordrende at konkluderer på, hvorvidt dette anses som værende et strategisk værktøj, som projektere kan anvende.

5.6.5 Whose Goals?

Dette dilemma handler om hvor inklusive en spillers mål skal være ift. andres interesser. Whose Goals? ses primært i udtalelserne fra de informanter, der er projektere, men ses også hos en af de kommunale forvaltninger. Til at starte med udtrykker informanten fra Nordjysk Kommune A følgende:

”Det bliver virkelig sådan et krydspres mellem, at man vil gerne have virksomheder, der udvikler sig. Det er ny teknologi, det er arbejdspladser, det er altså godt for den danske samfundsøkonomi. [...] Så det sådan hensynene på den ene side. Og på den anden side, så står der måske nogle borgere, der siger, ”jamen vi har valgt at bo i et lille lokalsamfund, fordi vi gerne vil have fred og ro”. [...] Og så kommer der lige pludselig en større virksomhed. [...] Så det de der oplevede gener og borgermodstand, som politikerne så skal veje op mod nogle faglige vurderinger.” (Bilag 6 s. 15).

I denne udtalelse ses det, hvordan informanten italesætter den problematik som kommunen står i, når de skal vurdere, hvor inkluderende deres mål skal være. Dette giver et indblik i, at kommunen gerne vil tage højde for både kommunens overordnede klimamål, lokalsamfundet mål og virksomhedens mål.

Whose Goals? ses også hos projekterne, men kommer til udtryk på forskellige måder hos informanterne. Eksempelvis kan det i udtalelserne fra Nordjysk projektejer B, ses at informanten søger at udvise hensyn til lokalsamfundet:

”...der ligger ca. 30 huse inden for en radius af en kilometer, dem kørte jeg rundt og besøgte. Og fortalte omkring, hvad vi gerne ville, og hvad er din bekymring. Er der noget, vi kan gøre omkring projektet, som du synes, er mere acceptabelt for dig [...] Så ud fra en

tanke om, at jo mere åbent vi er kommunikerende, jo mere accept er der af det at vi kan være der.” (Bilag 9, s. 12).

I citatet herover kan det ses, at informanten spørger beboere i lokalområdet om, hvordan projektejerens kan adressere deres bekymringer ifm. projektet, at der øges at tages højde for deres ønsker og mål. I citatet ses der også en bevidst strategisk overvejelse ift., at det at være åben i kommunikationen og entusiastisk om lokalområdets bekymringer kan være med til at skabe accept omkring projektet. Dels overlapper dette eksempel derfor med the charm-dilemmaet. Nordjysk projektejer B nævner desuden, at de er opmærksomme på de indsigelser, som borgerne kommer med, hvorfor de valgte at droppe den første lokation til biogasanlægget (Bilag 9, s. 11-12). Dette er et eksempel på, hvordan en projektejer har taget et forholdsvis ekstremt strategisk valg om at inkludere borgernes mål om at droppe den specifikke placering. Denne handling gør, at det specifikke projekt lokation bliver droppet, hvilket er en ulempe ift. selve etableringen af projektet, men det kunne vise lokalsamfundet en villighed til at inkludere deres mål som en del af deres egne. Et andet eksempel på dilemmaet kan findes i følgende citat fra Nordjysk projektejer A:

”I forbindelse med den her udvidelse er der et stort varmeprojekt, hvor der er to varmeværker, vi skal forsyne med gratis varme for kunder fremad. Så det er jo 1.900 hus, der vil få væsentlig billigere varme, hvis vi får den. [...] Så har vi [...] nedsat en fond, der vil skulle tage én procent af den fremtidige overskud, så det omkring halvanden million om året, der skal [...] doneres i lokalområder her rundt om, for ligesom at forbedre (Bilag 5, s. 31).

Her ses det, hvordan informanten forsøger at inkludere de lokales mål som en del af hans egne, og dermed bruger det til at forsøge at imødekomme den lokale modstand. Informanten kommer med forskellige eksempler på, hvordan de vil prøve at inkludere lokalsamfundet, såsom varmeprojekterne og forbedring af lokalområdet. Et andet eksempel på denne form for inklusion af andres mål, er når virksomhederne tilbyder at købe lokale borgers ejendomme for at undgå den lokale modstand (Bilag 7, s. 37-38). Dette ud fra et argument fra informanten, om nogle af disse borgere selv ønsker at sælge husene, men ikke har kunne lykkedes med det indtil nu.

5.7 Måltyper

Specialet arbejder med fire typer af målsætninger, som spillere kan have: omdømme, indflydelse, viden og profit. Omdømme indbefattede de målsætninger, der omhandler en spillers omdømme, f.eks. at give en bestemt gruppe spillere en bestemt opfattelse af en. Indflydelse omhandlede mål om at

skabe forandring i verden omkring spilleren, eller på anden måde påvirke den, mens viden omhandlede mål om at opnå viden. Profit var en måltype, som specialet har indført for at kunne indfange det mål, som sammensatte spillere i form af virksomheder, typisk har; at skabe en profit på den aktivitet, som de foretager sig. Det kan observeres, at to ud af de fire typer af målsætninger, som der blev redegjort for i afsnit 3, kan findes i den indsamlede empiri. Disse måltyper er primært indflydelse og profit, og en smule omdømme, hvoraf måltypen indflydelse for det meste klart kommer til udtryk i udtalelserne fra de informanter, der repræsenterer kommunalforvaltningerne. Imens kommer måltypen profit kun til udtryk i udtalelserne fra de informanter, der repræsenterer projekterne. Måltypen indflydelse indbefatter de mål, der omhandler at påvirke verden omkring én, hvorunder elementer såsom formål og selvbevidsthed er særligt relevante. Det er derfor ikke overraskende, at denne måltype gør sig særligt relevant for kommunalforvaltningerne, og de mål, som kommunerne i casene har inden for grøn omstilling. Alle fire informanter fra kommunalforvaltningerne fremhæver et eller andet mål om at bidrage aktivt til den grønne omstilling.

F.eks. udtaler informanten fra Syddansk Kommune B, at kommunen har: “... *en klimahandleplan, som bygger på en politisk beslutning om klimaneutralitet i 2030*” (Bilag 12, s. 6), mens informanten fra Syddansk Kommune A udtaler, at: “*Vi vil være blandt Europas førende kommuner ift. grøn omstilling og CO₂-neutralitet*” (Bilag 8, s. 8). Udtalelsen kan dertil ses som et udtryk for måltypen omdømme, hvor det at være førende ift. grøn omstilling, også giver kommunen et positivt omdømme. Det vil sige, at indflydelse, foruden at være et mål i sig selv, også bliver et middel til at opnå et bestemt omdømme.

Informanten fra Nordjysk Kommune A udtaler, at: “...*ligesom så mange andre kommuner, så fylder det at komme i mål med CO₂-reduktioner*” (Bilag 6, s. 9). Informanten specificerer, at der er tale om de nationale mål for CO₂-reduktion, hvor kommunen foruden at følge disse nationale mål, må den: “*også gerne ligge lidt over*” (Bilag 6, s. 9). Foruden disse udtalelser om overordnede målsætninger eller intentioner inden for den grønne omstilling, findes der i den indsamlede empiri forskellige specificeringer eller delmål inden for området. Informanten fra Nordjysk Kommune A fremhæver f.eks., at det er:

“...*et prioriteret mål, at når vi arbejder med grøn omstilling, så vil vi rigtig gerne gøre det i partnerskaber med virksomheder. Faktisk også gerne med eksempelvis borgerenergifællesskaber eller noget lignende*” (Bilag 6, s. 9).

Et andet eksempel er informanten fra Nordjysk Kommune B, der fremhæver, at:

“Som udgangspunkt er det bare en prioritering at få flere VE-projekter. Og vi har lavet noget, der hedder [Navn på Kommunens klimaplan]. Og der står i, at vi skal have flere biogasanlæg” (Bilag 10, s. 8).

Selvom måltypen indflydelse primært kommer til udtryk hos kommunalforvaltningerne, kan måltypen også ses hos nogle af projektejerne. Særligt ses det hos Nordjysk projektejer A, hvor der lægges vægt på at skabe forandring til fordel for: *“den næste generation”* (Bilag 5, s. 4). Ydermere kommenterer informanten følgende:

“Og bruger vi den teknologi, vi har skabt herude, og udruller den til hele Danmark [...] så er potentialet 20 mio. ton CO2-reduktion. Det er altså rigtig meget. Og det er jo det, vi forsøger at lave her. Så vi forsøger jo at løse vores tids største udfordring, der er den her klimaforandring...” (Bilag 5, s. 5).

Der er således tale om ambitiøse hensigter bag virksomhedens mål. To andre projektejere, Nordjysk projektejer B og Syddansk projektejer B, udtrykker også et ønske om at bidrage til den grønne omstilling, om end det er dog ikke lige så fremtrædende som ved Nordjysk projektejer A (Bilag 9, s. 6; Bilag 11, s. 4). Lige med Nordjysk projektejer B kan det diskuteres, hvor meget grøn omstilling, og deraf denne måltype, reelt fylder for virksomheden sammenlignet med de andre måltyper, da informanten også lægger vægt på, at virksomheden er nødt til at være økonomisk robust og udtaler i forlængelse af dette, at

“...Vi prøver at lave en robust virksomhed i vores landbrug. Og det der med grøn omstilling, det er kommet for at blive, så vi har brug for at være i den agenda også. [...] det er jo ikke fordi, at vi synes, vi skal hælde mange millioner ud til det, fordi vi har en ideologi om, at vi skal redde verden” (Bilag 9, s. 7).

Heraf kan det argumenteres, at selvom bidrag til den grønne omstilling nævnes, så er det ikke det mål, som virksomheden vil prioritere over andre. Evt. kunne det være det omdømme, som virksomheden får i kraft af bidrage til den grønne omstilling, som er det vigtigere mål. Dette ville stå i kontrast til udtalelserne fra Nordjysk projektejer A, der vægtede den samfundsmæssige gavn af deres bidrag til den grønne omstilling i samfundet.

Generelt kan man sige, at profitmotivet kun er fremtrædende blandt projektejerne. Det førnævnte eksempel med Nordjysk projektejer B illustrerer dette, da udtrykket “robust virksomhed” kan ses som en illustrativt for, at profit vægtes, i kraft af, at det er nødvendigt for at sikre virksomhedens fortsatte eksistens. Prioriteringen af profit gøres helt tydeligt af informanten, når informanten siger *“så skal det også hænge sammen som business case”* (Bilag 9, s. 7). En lignende observation kan laves ift. Syddansk projektejer B, som forklarer, at formålet med udvidelsen af biogasanlægget var at gøre anlæggets kapacitet større, således at virksomheden kunne blive ved med at være rentabel (Bilag 11, s. 5). Informanten formulerer det som, at de: *“...simpelthen bare blev for små til at eksistere...”* (Bilag 11, s. 5). Også Syddansk projektejer A italesætter profitmotivet direkte i deres svar på spørgsmålet om virksomhedens overordnede mål (Bilag 7, s. 6). Syddansk projektejer A fremhæver dertil, at det er deres mål at styrke den grønne profil af ejeren af virksomhedens moderselskab (Bilag 7, s. 6), hvorefter der er en kombination af profitmotivet og måltypen omdømme.

Endelig er det værd at fremhæve, at både Nordjysk projektejer B og Syddansk projektejer B sætter deres mål i relation til landbruget. Ift. realiseringen af deres mål om profit, forklarer informanten fra Syddansk projektejer B det således:

“Det vi gør, det er, vi hjælper jo landbruget med at omdanne deres husdyrgødning til noget biogødning [...] og så hjælper vi jo industrien og samfundet med at håndtere, kan man sige, fødevarerester og affald...” (Bilag 11, s. 4-5).

Imens sætter informanten fra Nordjysk projektejer B deres mål om profit, og grøn omstilling, i et bredere brancheperspektiv og fremhæver den voksende regulering af landbruget, f.eks. Den Grønne Trepartsaftale og CO₂-afgiften:

“... hvad kan vi gøre for at vi imødekommer det så godt som muligt og hjælper til det? Og har tænkt over, hvad kan ramme vores virksomhed af trusler de næste 10 år? Der kan komme afgift på CO₂ fra vores partners landbrug. Og hvis vi så laver en eller anden virksomhed, som gør det modsatte, så balancerer det lidt vores aftryk på klimaet” (Bilag 9, s. 6-7).

5.8 Valg af mål og vilje til at fortsætte

5.8.1 The Sorcerer's Apprentice

Der er enkelte eksempler på udtalelser, der kan sige at høre under The Sorcerer's Apprentice-dilemmaet i empirien. Dilemmaet omhandler hvordan kapaciteter kan ende med at forme spilleres overvejelser og valg af mål, midler og deraf strategier. Særligt en spillers valg af mål er relevant i denne kontekst, da der er enkelte empiriske eksempler på, hvordan tilgængelige kapaciteter og muligheder former ens valg af mål. Som Syddansk projektejer A forklarer ift. valget af en lokation til nyt biogasanlæg:

“Så når du finder et sted, hvor du har en leverandørforening, du har en kommune, som gerne vil støtte det, du har nogenlunde fornuftige transportforhold, og du har adgang til naturgasnettet, så har du begrænsede muligheder ellers” (Bilag 7, s. 7-8).

De krav der er til kommunal godkendelse, infrastruktur, levering af materiale og tilkobling til naturgasnettet begrænser, hvor et det er muligt at placere et biogasanlæg. Selvom dilemmaet fokuserer på effekten af en spillers kapaciteter på valg af mål, kunne det ud fra dette citat argumenteres for en lignende effekt skabt af den kontekst, som spilleren indgår i. Kapaciteter bliver her til tilstedeværelsen af vilkår, som tillader etableringen eller udvidelsen af biogasanlæg, og derfor kan begrænse, hvad projektejernes mål kan være. En lignende bemærkning kommer fra Syddansk projektejer B ift. valget om at udvide deres anlæg:

“...altså, vi satte os jo ned og kiggede på, inden vi søgte udvidelsen, hvad er der af biomassemuligheder i lokalsamfundet og i området. Det er sådan lidt det, der danner grundlag for, hvor stort skal et biogasanlæg være. Hvad har vi af husdyrgødning? Hvad har vi af produkter?” (Bilag 11, s. 6).

Endelig er der et eksempel fra en kommunalforvaltning ift. valg af mål inden for klimaområdet. Som informanten fra Nordjysk Kommune B forklarer:

“Så på den måde har vi egentlig sagt ja til, at vi gerne vil have et biogasanlæg mere. Og det er også fordi, at vi er en meget landbrugskommune, og vi har meget jord. Og så kan vi få brugt noget af det gylle, som er til overs” (Bilag 10, s. 8).

I det her eksempel kan mere direkte tale om, at tilgængelige kapaciteter former valg af mål, som formuleret i Sorcerer's Apprentice-dilemmaet. Kapaciteten i form af gylle, som en fysisk ressource, har effekt på hvilken type af VE-anlæg, som kommunen vil søge at få placeret inden for kommunens

grænser. Selvom gyllen ikke direkte er ejet af kommunen, men af private landmænd, er det stadig noget, som opfattes som en ressource, som kommunen kan inddrage i sine valg af mål.

5.8.2 The Bad Money Dilemma

Der kan observeres en række forskellige hensyn og overvejelser i empirien, der relaterer til The Bad Money-dilemmaet. Bad Money-dilemmaet omhandler valget mellem at opgive forfølgelsen af mål, og acceptere tabet af ressourcer, eller fortsat at investere ressourcer trods en lav chance for succes. Der kommer forskellige begrundelser, overvejelser og hensyn til udtryk i den indsamlede empiri ift., om og hvor grænsen går for, at den lokale modstand bliver så meget, at projektejer enten ville have følt nødsaget til at opgive projektet, eller faktisk endte med at opgive projektet.

Samlet set taler informanternes udtalelser for, at der skal meget til for at et projekt endegyldigt opgives. Syddansk projektejer A forklarer, at muligheden for at anvende alternative lokationer med de rette forhold, såsom transportforhold og interesse fra kommunen, samt ressourcer, såsom landmænds gylle, er en væsentlig overvejelse ift. om man bør stoppe et biogasprojekt (Bilag 7, s. 7-8). De mange krav til lokationen for et biogasanlæg begrænser mulighederne for valg af lokation. Heraf øges villigheden til at anvende ressourcer til at realisere et bestemt projekt på en bestemt lokalitet, trods den lokale modstand, da der er et begrænset antal alternative lokationer. Ud fra Bad Money-dilemmaet, bliver spilleren derfor presset hen imod fortsat at investere ressourcer i opnåelsen af den valgte placering, da der muligvis ikke er noget alternativ udover at helt opgive realiseringen af målet. Som informanten konkluderer kort efter:

“Når du tager de nævnte aspekter før med i betragtninger siger, hvor mange grunde har vi egentlig til rådighed i hele Danmark? Hvor mange muligheder har vi for det her? Så bliver man nødt til at udnytte de muligheder, man har” (Bilag 7, s. 9).

En anden overvejelse ifm. dilemmaet kommer fra informanten, der repræsenterer Syddansk projektejer B. Her er fokus på antallet af borgere, der står bag den lokale modstand, samt hvor begrundet denne modstand er:

“...den lokale modstand [...] var jo ikke særligt begrundet. Og hvis vi skulle nedlægge en virksomhed, fordi vi havde to, reelt set kun to sæt naboer [...] Skulle de vinde en sag og nedlægge en virksomhed, der er en værdi til cirka 100 millioner, fordi de bare synes det er træls? Det skal man jo ikke. Vi skal jo have lov og udvikle vores virksomhed, hvis vi kan holde os inden for de lov og regler, der er. Og det kan vi” (Bilag 11, s. 7).

Overvejelsen her falder på graden og indholdet af modstanden, som ikke opfattes som en legitim og retfærdig grund til, at projektet skal opgives, selvom modstanden reducerer sandsynligheden for succesfuld målrealisering. Der ligger dermed et normativt element i overvejelsen, som informanten dels kæder sammen med en opfattet ret til at udvikle ens virksomhed inden for gældende lov, og dels kobles sammen med demokratiet som en institution: *“Men nej, vi havde ikke overvejet og stoppe, fordi der var lokal modstand. Det er jo det, der hedder demokrati i det her land, ja”* (Bilag 11, s. 7).

En anden overvejelse, som der hentydes til i svaret af informanten for Syddansk projektejer B, er den økonomiske værdi af virksomheden. Dette hensyn om økonomi er særligt fremtrædende i svaret fra informanten fra Nordjysk projektejer A. Ved spørgsmålet, om den lokale modstand har fået projekt-ejeren til at overveje at lade være med at udvide, svarer informanten nej og begrundet det med deres hidtidige investering i projektet på et trecifret millionbeløb (Bilag 5, s. 12-13). Informanten siger efterfølgende, at: *“Det er lidt igen, når ting bliver så store, så kører toget. [...] Altså, der bliver så meget kapital bundet i dem, og der bliver så meget, ja, økonomien kommer til at tage over”* (Bilag 5, s. 13).

Ud fra informantens udtalelser, kan det siges, at den allerede investerede økonomi i anlægget skaber et momentum for at investere yderligere i anlægget trods evt. lokal modstand. Ud fra Bad Money-dilemmaets termer, fordrer de allerede investerede ressourcer i denne kontekst, at der investeres yderligere ressourcer. I informantens udtalelse udtrykkes der en forståelse af, at denne faktor er alment gældende, og dermed vil andre spillere træffe samme beslutning om at fortsætte, hvis de stod i samme dilemma som projektejerens (Bilag 5, 15). I forlængelse af informantens udtalelse, findes der en central pointe ift., hvad der er kriteriet for succes for projektejeren kontra for de borgere, der søger at forhindre projektets realisering ved at yde modstand:

“Så man kan sige, man kan godt forsinke processen, men hvis du har nogle virksomheder, der gerne vil udvikle dig, det jo svært at slå ned i 30 år i træk. [...] så hele den kamp der sker, helt ærligt, så er det jo kun en spørgsmål om hvornår, ikke om...” (Bilag 5, s. 16).

I kraft af, at godkendelsen ikke kan tages fra en projektejer, når først den er givet, under antagelse af, at den overholdes, fordrer det også, at en spiller fortsat bliver ved med at investere ressourcer i at opnå godkendelsen. Som informanten siger, så skal man: *“kun vinde én gang”* (Bilag 5, s. 18). Selvom sandsynligheden for succes er blevet mindre, og evt. løbende bliver mindre, hvis modstanden

vokser, så taler det for at fortsat at prøve, da man over tid kun skal opnå succes én gang, uanset hvor lang tid det tager.

Endelig skal det kommenteres, at måltypen viden, under temaet måltyper, og Shifting Goals-dilemmaet, under temaet valg af mål og vilje til at fortsætte projektet, ikke har fremgået i den indsamlede empiri.

5.9 Kapaciteter

5.9.1 Fysiske ressourcer - Penge

Når det angår fysiske ressourcer, er der enkelte observationer, særligt ift. penge som en fysisk ressource. Bl.a. er der et eksempel på, hvordan projektudviklere kan anvende penge til at foretage et strategisk træk, der skal neutralisere (potentielle) modstandere af projektet. Specifikt forklarer Nordjysk projektejer A, hvordan

“Så derfor lavede vi jo en model, hvor vi gik ud, tilbød dem, at de kunne få lov at sælge deres hus til os. Til en markedspris, altså det vi har aftalt nu her. Hvis vi fik tilladelsen. (Bilag 5, s. 18-19).

Informanten forklarer videre, at tilbuddet for det meste var velmodtaget, bl.a. fordi borgere, som har villet sælge deres hus i længere tid, men ikke kunne, nu havde en mulighed for dette (Bilag 5, s. 19). Eksemplet illustrerer, hvordan fysiske ressourcer i form af penge muliggør strategiske handlinger, som kan håndtere, i hvert fald noget, af modstanden. Det er også et eksempel på, hvordan mangel på denne type fysiske ressourcer kan begrænse en virksomheds handlingsrum. Syddansk projektejer A forklarer problemet med opkøb, og hvor store krav det kan stille til en spillers ressourcer:

“Og der rammer du jo problemet, hvis du siger til folk, at du gerne vil købe dit hus, for jeg mener, det er værd. [...] Og dem, der er sidst til at sælge, de vil stensikkert have den højeste mulige kvadratmeterpris, de kan presse ud af det. De af vores konkurrenter, der gør det. Jeg ved, at de har en meget aggressiv købsstrategi. Og [Selskab] er jo ikke lille selskaber. Vi har ikke haft små investorer, men der er jo grænse” (Bilag 7, s. 38).

I forlængelse af ovenstående citat, forklarer informanten, at hvorvidt man gør det eller ej, afhænger af hvor villige den pågældende ejerkreds er til at påtage sig risiko (Bilag 7, s. 38-39). Selvom specialet har operationaliseret The Risk-dilemmaet til kun at fokusere på risikoafvejningen ved at starte et projekt i form af placering eller udvidelse af biogasanlæg, er det ud fra informantens udtalelser

nærværende at inddrage dilemmaet i denne sammenhæng også. Dilemmaet er relevant, da der her er tale om potentielt store omkostninger forbundet med brugen af denne strategi, og deraf et potentielt stort økonomisk pres, som kan ramme virksomhedens finanser og kapitalbeholdning. Dertil er der risiko for, at selvom man kan opkøbe nogle ejendomme, er det ikke alle borgere, der vil sælge, hvoraf handlingen ikke vil løse problemet med modstand fuldt ud. I lyset af dilemmaet ville dette tale imod valget af strategien, medmindre der var tale om en spiller med en betydelig mængde penge, såsom et stort selskab. Ud fra informantens udtalelse kunne det tyde, at selv med en betydelig økonomisk ressource, kan risiciene stadig opfattes som at være for stor.

5.9.2 Intelligens ressourcer - Ekspert intelligens

Af de fire typer intelligens-ressourcer, er ekspert intelligens den klart oftest forekommende kapacitetstype i empirien, herunder er det den type intelligens-ressource, som kan udledes af samtlige informanternes udtalelser. Generelt findes ekspert intelligens på to måder i specialets cases; dels en intern, allerede tilgængelig faglighed i organisationen og dels som en ekstern, løbende anskaffet faglighed. Næsten alle eksempler på, når ekspert intelligens er en intern, allerede tilgængelig faglighed i organisationen, er ved kommunalforvaltninger, specifikt Nordjysk Kommune B, Nordjysk Kommune A og Syddansk Kommune B (Bilag 10, s. 3; Bilag 6, s. 7-8; 11; Bilag 12, s. 19-20). Konkret kan ekspert intelligensen tage form af embedsmænd eller hele afdelinger specialiseret inden for et fagområde, hvor miljø, støj, trafik og landbrug nævnes som eksempler af de tre informanter. For et mere konkret eksempel på, hvordan disse forskellige ekspert intelligenser i en kommunalforvaltning anvendes, kan man inddrage en forklaring fra informanten fra Nordjysk Kommune A:

“Så der gør man det, at man simpelthen trækker faglige ressourcer ind fra de forskellige andre fagområder der er. Altså, det kan være trafikplanlægger og vejfolk i forhold til at vurdere, hvordan påvirker den her udvidelse trafikbelastningen. Det kan være nogen fra vores naturafdeling i forhold til at sige, at når der er en udledning fra sådan en virksomhed, eller, altså, om det fysiske anlæg påvirker naturinteresser” (Bilag 6, s. 8).

Dette illustrerer, hvordan ekspert intelligens allerede er tilgængeligt i en kommunalforvaltning og indgår i sagsbehandlingen af projekter, i form af tværfaglige samarbejder mellem ansatte og/eller afdelinger.

Den anden form for ekspert intelligens, som der kan ses i empirien, var i form af en ekstern, løbende anskaffet faglighed. Denne form for ekspert intelligens tager konkret form af en tilkøbt ydelse fra en

ekstern part under projektforsløbet, hvilket er en handling, der primært foretages af projektere, det vil sige Nordjysk projekter B, Nordjysk projekter A, Syddansk projekter B og Syddansk projekter A (Bilag 9, s. 3-4; 17; Bilag 5, s. 3; 11-12; 28; Bilag 11, s. 3; 11; Bilag 8, s. 15). Handlingen nævnes dog også af to af specialets kommuner, specifikt Syddansk Kommune B og Syddansk Kommune A (Bilag 12, s. 4; Bilag 8, s. 18). I kraft af at denne ekspert viden er anskaffet under projektforsløbet, er der heraf også tale om løbende kapacitetsanskaffelse under den strategiske handling. Aktørerne, som spillerne køber sådanne ydelser af, er f.eks. ingeniører til at hjælpe med myndighedsbehandling (Nordjysk projekter B) (Bilag 9, s. 3-4), Derudover er det rådgivere inden for områder såsom kommunikation (Nordjysk projekter B, Nordjysk projekter A), udarbejdelse af tilladelser (Nordjysk projekter A), vurdering af Natura2000-forhold (Syddansk Kommune B) og vurdering af juridiske forhold (Syddansk Kommune A) (Bilag 9, s. 4; Bilag 5, s. 28; 3; Bilag 12, s. 4; Bilag 8, s. 18). Endelig er der en forskningsinstitution til foretagelse af målinger (Nordjysk projekter A) (Bilag 5, s. 12).

Den tilkøbte ekspert intelligens anvendes på forskellige måder til at støtte en spiller i en arena, f.eks. bidrage med faglig viden under et borgermøde (Syddansk projekter A), eller varetage kontakten til byrådsmedlemmerne (Syddansk projekter B) (Bilag 8, s. 15; Bilag 11, s. 11). Heraf kan det beskrives som en vigtig strategisk handling, da det styrker evt. svagheder i deres kapaciteter under den strategiske interaktion.

5.9.3 Intelligens ressourcer - Organiserende intelligens

Der er et par eksempler i empirien på kapacitetstypen organiserende intelligens, specifikt fra de nordjyske kommunalforvaltninger, som fremhæver koordinering af embedsmændene inden for de forskellige fagområder. Informanten fra Nordjysk Kommune B forklarer, at det er informanten selv, som: *“er i den primære dialog mellem de afdelinger”* (Bilag 10, s. 3), hvor de kontakter dem, som har den viden, som de har brug for. Imens forklarer informanten fra Nordjysk Kommune A ift. koordinering på tværs af afdelinger, at: *“Det er typisk den primære sagsbehandler. Og så er det jo med støtte fra ledelsessystemet, hvis der er brug for at rykke rundt på nogle ressourcer til det”* (Bilag 6, s. 8). Koordinering på tværs af afdelinger med forskellige fagligheder kan siges at være et udtryk for organiserende intelligens, da det er med til at sikre den mest effektive udnyttelse af den ekspert intelligens i form af specialiserede faglighed, der er tilgængelig i organisationen. Dels ift. at sikre, at de faglige ressourcer anvendes, når der er brug for dem, og dels, at der rykkes yderligere ressourcer til at sikre optimal anvendelse, når det er nødvendigt.

Der er enkelte andre eksempler på organiserende intelligens. Informanten fra Nordjysk Kommune B, nævner f.eks. DKplan, der er et digitalt værktøj, som kommunen bruger til at producere dokumenter (Bilag 10, s. 20). Investering i anvendelse af et procesværktøj, som DKplan, bidrager til at mindske arbejdsopgaver, så ressourcer i forvaltningen kan bruges andetsteds, hvoraf det også kan ses som under organiserede intelligens, da det bidrager til mere effektiv ressourceanvendelse. På baggrund af informant fra Nordjysk Kommune A, kan det endeligt argumenteres, at inddragelse af ledelsesrepræsentanter til potentielt konfliktfyldte møder, hvor sagsbehandlere ellers måske ville føle sig presset, og: “...komme til at undertrykke sin faglighed...” (Bilag 6, s. 22-23) også kan ses som et eksempel på organiserende intelligens. Dels at man sikrer den bedste anvendelse af den faglighed, der er i organisationen, og dels at man kan koordinere deltagelse i møder mellem forskellige lag af organisationen.

5.9.4 Afledte evner - Empati

Ift. afledte evner, det vil sige de evner, som en spiller har, og er afledt af de forskellige typer af intelligens ressourcen, er der et par eksempler på empati. I kraft af at empati hører under ressource-typen følelsesmæssig intelligens, er tilstedeværelsen af empati også et udtryk for tilstedeværelsen af følelsesmæssig intelligens hos spillerne. Både Nordjysk projektejer A og Nordjysk Kommune B udtrykker forståelse for, at borgere er modstandere pga. frygt for lugtgener, faldende ejendomsværdi og risikoen for helt ikke at kunne sælge deres ejendomme (Bilag 5, s. 24; Bilag 10, s. 24). Dertil er der en udtalelse fra informanten fra Nordjysk projektejer A, der kan ses som empati mod kommunalpolitikere. Informanten udtrykker forståelse for, at kommunalpolitikere ikke ville turde: “lægge navn til” og stemme for et projekt, der gjorde borgere syge, som nogle borgere sagde de blev (Bilag 5, s. 10). Informanten anerkender den svære position, som lokalpolitikere, der ultimativt skal godkende projektet, placeres i, når de spillere, der står bag den lokale modstand, vælger at fokusere på helbreds-effekterne af projektet.

Imens fremhæver informanten fra Nordjysk Kommune A, at de borgere, der gør meget modstand: “...virkelig føler sig berørt, trængt op i et hjørne...” (Bilag 6, s. 31). Heraf konkluderer informanten, at kommunikation baseret på data og faktuelle oplysninger ikke vil få denne gruppe af borgere til at føle sig hørt, hvis ikke det understøtter borgernes holdninger (Bilag 6, s. 31). Dette ville være et eksempel på, hvordan en spillers empati kan bruges til at informere valg af strategi, her ift., hvordan man skal kommunikere til modstandere. Heraf er der også et eksempel på den afledte evne retorik, og hvordan den er påvirket af en spillers evne til at have empati. Konklusionen som informanten når

frem til står i kontrast til den refleksion, som informanten fra Syddansk Kommune B foretager sig. Her udtaler informanten:

“Jeg ikke sikker på, vi har lært, hvordan vi skal håndtere det, fordi det er sådan en ganske særlig gruppe mennesker, som kan skabe så meget rav i det, og det eneste, der er, det er nok bare at overdøve med realer og saglig information...” (Bilag 12, s. 17).

Der er dermed forskellige opfattelser af, hvordan man skal kommunikere til borgerne mellem de to kommuner.

5.9.5 Omdømme som en ressource

Der er en række eksempler i den indsamlede empiri på, at spillere anvender deres omdømme som en ressource. F.eks. forklarer informanten fra Nordjysk Kommune B, at deres omdømme som en neutral embedsmand har en positiv effekt, f.eks. når vedkommende inviterer styringsgruppen af en lokal modstandsgruppe ind på rådhuset:

“Jeg tror også, det hjælper lidt, at der kommer en mand fra forvaltningen faktisk for at fortælle. For jeg er jo ikke malet omkring, om jeg kan lide biogasanlæg eller ej. Jeg kommer ikke som politiker. Jeg er kun som fagperson på det her” (Bilag 10, s. 15-16).

Her bruges omdømme som en ressource til at skabe en positiv kontakt mellem den kommune og borgere, som ikke er præget af de negative følelser, der ville, hvis det var en anden spiller, der stod for disse møder. Senere i interviewet forklarer informanten også, at kommunalforvaltningen og informantens omdømme som neutrale har været med til at deeskalere specifikke konfrontationer med borgere (Bilag 10, s. 18).

Effekten af et omdømme om, at man som embedsmand er neutral og blot følger lovgivning og regler, underbygges yderligere af informanten fra Syddansk Kommune B, der oplever at borgere har tiltro til forvaltningens arbejde og beslutninger, her ifm. tildeling af forureningstilladelser (Bilag 11, s. 13). Informanten fra Syddansk Kommune A beskriver til gengæld en oplevelse af, at det kan variere mellem borgere, om de har tillid til at kommunalforvaltningen er neutrale i deres sagsbehandling og håndtering af klager:

“Jeg har været ude og snakke med et par stykker derude, og den ene har fuld tillid til, at vi gør det rigtigt [...] Og så er der andre, som tænker, at de [kommunen, red.] nærmest ikke har ren mel i posen, altså de er der på virksomhedens vegne, og de passer bare på

virksomheden og påser ikke rigtig naboernes interesser [...] Så det er jo det spændingsfelt, vi agerer i” (Bilag 8, s. 24).

Dette taler til, at selvom kommunalforvaltningen som helhed, kan trække på deres omdømme som politisk neutrale, vil denne ressource ikke have samme effekt på alle borgere.

Ift. effekten af projektejers omdømme, er der et enkelt eksempel på effekten af et negativt omdømme blandt borgere. Informantens udtalelse skal ses i kontekst af, at projektejeren var blevet politianmeldt af kommunen for at bryde miljøbeskyttelsesloven ved at øge mængden af biomasse, uden tilladelse fra kommunen:

“... den [modstanden, red]. blev påvirket af det, fordi det var jo det, der blandt andet var fokus for klagerne, det var jo “jamen de gør jo ikke, som de har lov til”. De gør jo bare, som det passer dem. Så det satte jo lige pludselig virksomheden i en dårlig situation... (Bilag 12, s. 24).

Dog er det værd at bemærke, at selvom projektejeren blev erklæret uskyldige, ændrede dette ikke deres omdømme blandt borgerne. Eksemplet understøtter yderligere effekten som omdømme har. Dels illustrerer det de negative konsekvenser som en fejltagelse fra udviklers side kan have på deres omdømme efterfølgende, her ifm. ansøgningen om en udvidelse af anlægget, og dels at visse strategiske handlinger, såsom indgåelse af en aftale med kommunen, svækkes, når man har et dårligt omdømme.

5.10 Go-Sanjo’s Dilemma

Der fremkommer i empirien enkelte eksempler på omstændigheder og valg, som kan anses som at høre under Go-Sanjo-dilemmaet. Dilemmaet omhandler en spillers valg mellem at anvende de ressourcer og muligheder, der følger med deres formelle position eller anvende de ressourcer og muligheder, der ligger i deres netværk og personlige egenskaber. Det er primært hos udviklere, at der kan findes empirisk evidens for, at spillerne er blevet mødt med Go-Sanjo-dilemmaet. Nordjysk projektejer A udtaler f.eks., at virksomhedens netværk i lokalsamfundet generelt er en fordel ift. at realisere projektet:

“Vi har jo et stort lokalt netværk og opbakning for en stor del. Og der er ingen tvivl om, den kan jeg nemmere få igennem, fordi, ja, når man har kendt hinanden i 35 år, at så går det sådan rimeligt” (Bilag 5, s. 21).

Yderligere påpeger informanten, at foruden at det er givende at have et netværk med lokale borgere, er det også givende at have et netværk med politikere og embedsmænd i kommunen. Dette gør f.eks., at de har en fornemmelse for, hvad udfaldet af en afstemning i byrådet bliver, når noget skal stemmes hjem (Bilag 5, s. 33). Denne dimension af netværk kan udfoldes yderligere ned udtalelser fra Syddansk projektejer B:

“Vi har helt klart trukket på vores netværk. Det har vi. Ellers så var det heller ikke lykkedes [...] Hvis dem i byrådet ikke stemmer for, så kan det vel [være, red.] lige meget [at, red.] overholde alting, for de bestemmer [...] Så hvis ikke vi havde brugt vores kommunikationsrådgiver til at have dialogen med dem i byrådet direkte, så havde de bare lyttet til naboerne [...] og ikke lyttet til fakta. Og så havde vi ikke fået lov at udvide, det havde vi ikke” (Bilag 11, s. 19).

Informantens udtalelse fremhæver en særlig interessant pointe ift. dilemmaet om at anvende mulighederne tilvejebragt af en formelle position og rettigheder kontra mulighederne tilvejebragt af ens netværk og egenskaber. I kraft af at det ultimativt er en politisk beslutning, vil en spiller, der kun bruger ressourcerne og rettighederne indlejret deres formelle position som ansøger til kommunen, altid have risiko for, at deres projekt nægtes politisk godkendelse. Heraf bliver det at have netværk et med de politiske beslutningstagere, samt med forvaltningen og borgere, med henblik på at kunne sikre alliancer og støtte til projektet, vigtige for at kunne øge chancen for projektets godkendelse. Syddansk projektejer B's tilkøb af ekspert intelligens i form af en kommunikationsområder kan siges at illustrerer vigtigheden af at besidde de nødvendige kapaciteter for at kunne opnå disse uformelle netværk. På den måde bliver ekspert intelligens en ressource, der reelt set giver adgang til en anden type ressource i form af personlige netværk, hvoraf den fysiske ressource penge også blive vigtig til at kunne anskaffe intelligens-ressourcen, hvis man ikke allerede besidder den.

Endelig er der et enkelt eksempel fra en kommunalforvaltning, der kan argumenteres for at høre under Go-Sanjo-dilemmaet. I denne kontekst tager personligt netværk form af fagligt netværk til sparring, specifikt et netværk, hvor kommunens miljøsagsbehandlere kan søge faglig sparring:

“Så bruger vi altid vores netværk i de kommunale miljøsagsbehandlere. Altså vi har det der [netværksnavn] [...] Men der er sådan et sagsbehandlernetværk, hvor man kan spørge ud om ting, og det bruger vi også altid” (Bilag 8, s. 18).

Eksemplet illustrerer, at der i praksis ikke nødvendigvis er et klart skel imellem de to valgmuligheder i dilemmaet. Dette ved at der er tale om et personligt netværk, det vil sige en uformel ressource, der dog er formelt organiseret og tilgængeligt for alle af kommunens miljøragsbehandlere, og deraf ikke alene betinget af den enkelte sagsbehandlers egne netværk. Heraf opstår der en formel karakter af netværket.

Afsluttende er der en række koder, som ikke har fundet anvendelse i denne del af analysen. Ift. temaet kapaciteter, er der under ressource-typen intelligens-ressourcer ikke fundet eksempler på anvendelse af strategisk intelligens. Selvom strategisk intelligens ikke optræder i empirien, kunne det argumenteres, at der højst sandsynligt må indgå en eller anden form for strategisk tænkning i realiseringen af sådan et projekt. I projektets empiri optræder den dog ikke. Ift. ressource-typen materiel og mandskab, har der ikke været noget nævneværdigt, forstået som andet løse beskrivelser af antal medarbejdere, der ikke udgjorde et tilstrækkeligt grundlag for kommentering i analysen. Ligeledes har der ikke været noget nævneværdigt for intelligens-ressourcen følelsesmæssig intelligens, udover ift. empati, som også er en selvstændig. Følelsesmæssig intelligent er derfor kun inkluderet i analysen via den afledte evne empati. Også under kapaciteter, er der ift. de afledte evner, kreativitet og bearbejdning af information, ikke fundet noget nævneværdigt for den første og intet for den sidste.

5.11 Realisering og inddragelse

Tematikken om realisering og inddragelse tager afsæt i to centrale dilemmaer fra teorien: The Bystander-dilemmaet og The Fodder-dilemmaet. Formålet med denne tematik er at undersøge, hvorvidt spillerne ifm. lokal modstand har overvejet at inddrage andre parter i deres strategiske handling (The Bystander-dilemmaet), eller om de har prioriteret at mobilisere støtte blandt deres tilskuere eller følgere for at fremme realiseringen af projektet (The Fodder-dilemmaet). Selvom de to dilemmaer ligner hinanden, adskiller de sig i fokus. The Bystander-dilemmaet omhandler spørgsmålet om, hvorvidt en spiller skal inddrage passive aktører i konflikten, altså at aktivere nogen, der ellers ikke var aktiveret i konflikten. The Fodder-dilemmaet relaterer sig derimod til vurdering af, om disse spillere skal betragtes som ressourcer, der kan bidrage aktivt til projektets gennemførelse, bl.a. om man skal anskaffe dem som opbakning.

I analysen af specialets empiri ses der, at enkelte projektejer har stået i The Bystander-dilemmaet, men også at de fleste ikke har valgt at handle strategisk ved at inddrage andre parter i deres forsøg på at realisere deres mål. Dette gælder bl.a. Nordjysk projektejer B og Nordjysk projektejer A (Bilag 9, s. 23; Bilag 5, s. 5-6). Dog har Syddansk projektejer B, som den eneste informant udtalt, at de i deres

håndtering af lokal modstand valgte at inddrage lokale landmænd, som fortalte deres perspektiv om hvordan biogasanlægget var gavnligt og hvordan de var afhængige af anlægget, som en måde at appellere til borgerne på:

“...vi havde et par landmænd involveret til at lige fortælle deres historie, hvorfor de var afhængige af biogasanlægget, i forbindelse med deres husdyrgødning, og hvordan det vil være at udsprede deres gødning direkte fra landbruget, hvor mange gener det vil give for lokalbefolkningen, hvis ikke vi kørte det igennem biogasanlægget [...] Om det hjalp noget, det ved jeg sgu ikke. Vi gjorde et forsøg.” (Bilag 11, s. 20).

På trods af dette eksempel, må det konkluderes, at inddragelse af en tredjepart, såsom interesseorganisationer, lokale virksomheder eller lokale landmænd, generelt ikke har været en udbredt strategisk handling blandt de øvrige informanter. Selv hos den spiller, der faktisk foretog en inddragelse, udtrykkes der tvivl om effekten, hvilket kan indikere en generel usikkerhed om strategiens udbytte i håndteringen af lokal modstand. Dette kunne indikere, at spillerne er bevidste om, at en sådan inddragelse ikke er et effektivt strategisk redskab.

Selvom The Fodder-dilemmaet minder om The Bystander-dilemmaet, er fokus i stedet på, om man skal se andre spillere som en ressource. Dette er også et dilemma, som ikke fremgår så hyppigt blandt informanternes udtalelser. De tilfælde, hvor det ses, har været blandt Nordjysk projektejer A og Informant fra Syddansk Kommune A. Nordjysk projektejer A foretog sig den strategiske handling, at invitere samtlige lokale landmænd til at blive medejere af anlægget, i stedet for at alle laver deres egne gårdstørrelse biogasanlæg:

“...så har vi lavet et setup, hvor at vi skal have over 130 landmænd, komme med ind og blive medejere. Så i stedet for at alle gårde skal bygge hver deres eget biogasanlæg, så samler vi én klump og har fælleseje på den. [...] Og det er en nødvendighed, fordi teknologierne begynder at blive relativt komplicerede på de her store anlæg. Så det ikke noget, hver landmand kan have hjemme i baghaven” (Bilag 5, s. 4).

Hermed anses de lokale landmænd som en ressource for projektet, hvor de både bidrager med opbakning, men også en økonomisk gevinst gennem deres inddragelse.

I casen om Syddansk Biogasanlæg A, har der også været inddragelse af andre parter som en ressource. I dette tilfælde er der tale om projektfolk fra et projekt, som kommunen deltager i. Dette

projekt, som også omhandler bæredygtighed og nedskalering af CO₂-udledning, har ifølge informant fra Syddansk Kommune A lagt en del arbejde i Syddansk Biogasanlæg A (Bilag 8, s. 20). Syddansk Kommune A's samarbejdspartnere har derfor været anset som en ressource i kontekst til deres biogasanlæg.

5.12 Kommunikation

Denne tematik omhandler de strategiske overvejelser, som kommunale forvaltninger og projektere har gjort sig ifm. kommunikationen omkring biogasprojekterne i de udvalgte cases. Det inkluderer bl.a. måden, hvorpå projektmål er blevet italesat og til hvem, med hvilke konsekvenser. Analysen struktureres efter de fire dilemmaer relateret til kommunikation identificeret i teorien.

5.12.1 The Articulation Dilemma

På baggrund af specialets informanter, kan der findes empirisk evidens for, at de møder The Articulation-dilemmaet, altså dilemmaet om hvordan, hvornår og overfor hvem man italesætter sine mål. Eksempelvis udtrykker Nordjysk projekter B fortrydelse over at have delt potentielle planer om fremtiden for projektet med offentligheden, før disse var konkretiseret internt i virksomheden:

“På et tidspunkt kom jeg til at skrive derinde, fordi der var nogen, der spurgte, efter om nu er det her jo kun fase 1, hvad er så fase 2? [...] Så har jeg skrevet, at det kunne godt være et pyrolyseanlæg, det kunne være andre typer [...] Det burde jeg måske ikke have skrevet...”
(Bilag 9, s. 17-18).

Hertil siger informanten, at folk kommer til at fortolke på det man prøver at sige, hvilket giver anledning til at argumentere, at informanten opfatter lokalbefolkningens reaktion på italesættelsen af potentielle fremtidige mål som en problematisk konsekvens for biogasprojektet (Bilag 9, s. 18). Citatet illustrerer derfor, hvordan et forsøg på åbenhed kan føre til utilsigtede misforståelser blandt borgerne og deraf modstand til projektet, som beskrevet i The Articulation-dilemmaet. Lignende overvejelser deles af Syddansk projekter B, der eksplicit undlod at dele fremtidige visioner, før de var blevet konkretiseret, for at undgå offentlig spekulation og modstand:

”...problemet, det er med mennesker, [at, red] hvis ikke du ved, hvad der er fakta, så laver du det selv [...] Og derfor så valgte vi egentlig at vente [med at kommunikere må, red I], til vi havde lavet en, kan man sige, den der foroffentlighed [...] Så der var fakta på det, vi ville. Når så vi havde fakta, så går du informerer “Det er det her, lige præcis det her, vi vil”. Det

med at gå ud og begynde at skrive noget, så gætter folk til, hvad det er, du gerne vil. Og det noget rigtig lort.” (Bilag 11, s. 13-14).

Begge udsagn indikerer en bevidsthed om, at for tidlig og for upræcis kommunikation kan føre til, at offentligheden fylder hullerne ud med egne antagelser. Samtidig er det påfaldende, at Jaspers udlægning af The Articulation-dilemmaet beskriver denne som værende mere absolut end hvad der kan observeres i specialets empiri. Jasper beskriver dilemmaet som et valg mellem enten/eller, mens empirien indikerer, at dilemmaet indeholder et element af timing for, hvornår man kommunikerer hvad. Yderligere er det værd at bemærke, at det syddanske anlæg er veletableret og i gang med en udvidelse, mens det nordjyske anlæg endnu ikke er opført. Dette kan indikere, at projektejers erfaring har betydning for, hvordan aktører håndterer The Artikulation-dilemmaet, da informanten fra Nordjysk projektejer B har haft denne overvejelse på bagkant, mens Syddansk projektejer B, har været bevidst om de potentielle konsekvenser forud for kommunikationen, og derfor fravalgte at kommunikere omkring deres mål, før disse var defineret.

Flere kommunale informanter bekræfter også, at der eksisterer en strategisk overvejelse omkring, hvordan biogasprojekter kan kommunikeres som en del af den grønne omstilling, og derfor som en del af kommunens overordnede mål. Dette bekræfter bl.a. informanten fra Nordjysk Kommune A, som forklarer, at man som kommune er interesseret i at kommunikere, hvordan specifikke projekter passer ind i kommunens overordnede mål for grøn omstilling (Bilag 6, s. 26). Dette kunne tale til, at kommunens italesættelse af projektets bidrag til kommunens overordnede mål, kan skabe en forståelse for, hvorfor et sådant projekt bør realiseres, særligt hvis borgerne også er tilhængere af vedvarende energi. Dette kunne formentligt afhjælpe den lokale modstand til dels. Også informanten fra Syddansk Kommune B forklarer, at hvis han stod i samme situation igen, som da udvidelsen blev aktuel, så ville han italesætte fordelene ved en udvidelse af et biogasanlæg, da udvidelsen i denne case var med til at modernisere biogasanlægget og adresserer nogle af problemerne som lokalområdet oplever, bl.a. lugtgener (Bilag 12, s. 18). Dette kunne være en indikation på, at informanten mener, at havde kommunen italesat dette mål tydeligt overfor borgere, kunne den lokale modstand være afhjulpet i højere grad.

Syddansk projektejer A forklarer, at den lokale modstand mod biogasanlægget, ifølge egen opfattelse, primært bygger på fordomme og ubegrundede antagelser. På baggrund af det, er den mediestrategi, som projektejeren anvender, fokuseret på at formidle en positiv fortælling om biogasanlægget, særligt med vægt på dets bidrag til klimaet (Bilag 8, s. 21). Denne tilgang kan forstås som et udtryk for The

Articulation-dilemmaet, idet der foretages en bevidst overvejelse ift., hvordan formålet med anlægget skal italesættes, og hvordan det klimamæssige aspekt kan fremhæves. Projektejeren bemærker dog samtidig, at denne kommunikationsform ikke har den ønskede effekt på de borgere, der bor tættest på anlægget (Bilag 8, s. 22).

5.12.2 The Audience-Segregation Dilemma

The Audience-Segregation-dilemmaet omhandler overvejsen, om man skal differentiere sin kommunikation til forskellige målgrupper, og er det dilemma indenfor kommunikationstemaet, som der findes mindst evidens for i den indsamlede empiri. Kun to informanter forholder sig eksplicit til dette dilemma. Informanten fra Nordjysk Kommune A peger på, at det kan være vanskeligt at definere, hvem der bør modtage målrettet information, hvilket fører til fravalg af denne strategi (Bilag 6, s. 24):

”Altså vi kan godt trække hvad er det for nogle adresser i et område, men skal man så lave en radius på en kilometer? skal man lave den på to kilometer? Altså, der vil altid være en snitflade på, hvor sætter vi så grænsen, og hvem er det så vi ikke kommunikerer direkte til.”
(Bilag 6, s. 24).

I forlængelse af dette forklarer informanten, at der ligger en overvejelse omkring hvornår en klagesag går fra at være relevant for en specifik gruppe af borger til at være information der er af generel interesse for borgerne, men også dette er kommunen heller ikke afklaret med (Bilag 6, s. 24). Informanten fra Syddansk Kommune B tilkendegiver derimod, at kommunen bevidst har fokuseret kommunikationen mod naboer til anlægget, da en bredere kommunikation ville være for upræcis, selvom der kan findes modstand i et større geografisk område (Bilag 12, s. 14). Dog forklarer informanten, at kommunen, ifm. et borgermøde vedrørende projektet, kommunikerede bredere til borgerne for at undgå utilfredshed.

Det begrænsede omfang af dette dilemma i empirien kan indikere, at de fleste spillere ikke opfatter lokalbefolkningen som differentierede målgrupper, men snarere som en homogen offentlighed. Dette kan skyldes, at modstanden mod projekterne ofte er uformel og flydende, hvor modstandere ikke er organiserede i klart afgrænsede grupper.

5.12.3 The Charm Dilemma

The Charm-dilemmaet, som omhandler, hvorvidt og i hvilket omfang man skal være transparent og imødekommende i sin kommunikation, fremstår som det mest udbredte kommunikationsdilemma i specialets empiri.

Et centralt aspekt er spørgsmålet om transparens, da flere projektejerere og kommuner betoner ønsket om åbenhed. Dette ses på tværs af empirien, hvor bl.a. informanten fra Syddansk projektejer A informerer, at de ikke holder noget tilbage, og at de holder rundvisninger for folk i lokalområdet (Bilag 7, s. 22-23). Et andet eksempel er fra Nordjysk projektejer B, der siger, at det har været deres mål at have en åben og transparent kommunikation med lokalsamfundet: *”Derfor har vi også lavet en Facebookside, hvor vi prøver at skrive omkring, hvad vi gerne vil. Hvad vores planer er, hvorhenne er vi nu.”* (Bilag 9, s. 5). Dette kan anses som et tydeligt eksempel på The Charm-dilemmaet, ift. transparens. Denne strategi vedrørende at være transparent rummer dog også en udfordring, hvilket samme informant også oplevede, da projektejerens tidligere udmeldinger skabte tvivl blandt borgerne, da informationen ikke var endeligt afklaret (Bilag 9, s. 17-18). Der kan derfor være tale om, at projektejeren i et omfang har undermineret sin strategiske handling, da lokalsamfundet potentielt har mulighed for at være modstandere til den næste fase af projektet, allerede forud for, at projektejerne har haft mulighed for at foretage bevidste strategiske handlinger.

Også udtalelserne fra informanten fra Nordjysk Kommune A viser et tydeligt eksempel på, at kommunen forsøger at være transparente omkring projektet, da de fremhæver vigtigheden af en letforståelig formidling af information vedrørende projektet (Bilag 6, s. 25-26). Dette viser et ønske om, at modtagerne forstår det som bliver kommunikeret til dem, hvilket giver anledning til at argumentere, at kommunen har et ønske om at være transparente i deres kommunikation. Også Nordjysk projektejer A forklarer, at det er vigtigt at formidle komplekst materiale, så den gængse borger kan forstå det (Bilag 5, s. 29). Yderligere udtrykker informanten følgende om kommunikationen til borgerne og deres saglighed:

“Vi skal jo sørge for hele tiden at informere og hele tiden forblive saglige. Altså, vi skal jo sørge for hele tiden at fortælle sandheden. At der så kan være andre, der bruger nogle andre kneb, men vi skal jo sørge for hele tiden at have vores på det rene.” (Bilag 5, s. 16).

Denne udtalelse signalerer umiddelbart et stærkt engagement i transparens, men rummer også en latent strategisk overvejelse. Særligt formuleringen: *“...have vores på det rene”* antyder, at ønsket om åbenhed også kan forstås som en måde at sikre sig mod senere kritik. Ved at dokumentere og kommunikere åbent, placerer projektejeren sig i en position, hvor evt. fremtidige anklager om f.eks. misinformation eller fortielse, lettere kan afvises. Dermed kan udtalelsen læses som et udtryk for en form for forebyggende handling i form af transparens. Denne form for strategisk handling falder inden

for rammen af The Charm-dilemmaet, idet projektejereren vælger at fremstå imødekommende, muligvis for at minimere risikoen for modstand eller mistillid på sigt.

Også både projektejer og kommunen fra Syddansk Biogasanlæg B har oplevet The Charm-dilemmaet og dets udfordringer. Kommunen forklarer følgende:

”Der blev spredt meget mere misinformation, altså det var meget mindre reelt, end jeg havde troet. Jeg synes egentlig, vi har holdt en god tone til dem, og informeret dem reelt og åbent, og involveret dem, fordi vi kunne mærke, der var den interesse for dem.” (Bilag 12, s. 16).

Ovenstående citat illustrerer, at informanten, på trods af forsøg på at udvise transparens og imødekomme borgernes ønske om inddragelse, alligevel oplevede lokal modstand, bl.a. i form af spredning af misinformation. Jasper beskriver The Charm-dilemmaet som en situation, hvor aktører opgiver dele af deres strategiske handlemuligheder til fordel for at fremstå åbne i håb om at være mere overbevisende, og på den måde reducere modstand. I dette tilfælde virker det dog til, at denne strategi ikke har haft den ønskede effekt, idet modstanden fortsat var til stede, til trods for transparens.

Der kan argumenteres for tre mulige forklaringer på dette udfald. For det første kan det være, at Jaspers forståelse for dette dilemma ikke er anvendelig i denne kontekst. For det andet kan det skyldes, at kommunen forsøgte at være transparent, men at borgerne ikke opfattede kommunikationen som åben eller ikke oplevede inklusionen af deres ønsker som reelt meningsfuldt. For det tredje er det muligt, at borgerne anvendte den information, som kommunen stillede til rådighed, som led i deres egen strategiske handling, f.eks. ved at manipulere udvalgte oplysninger.

I forlængelse af dette er det interessant, at projektejereren fra samme case forklarer, at de havde overvejelser med hensyn til at lave en hjemmeside omkring projektet, hvor de kunne kommunikere og informere lokalsamfundet, men ultimativt fravalgte det af frygt for, hvordan dette kunne blive brugt imod dem (Bilag 11, s. 13-14). Dette er således et tydeligt eksempel på The Charm-dilemmaet, hvor spilleren aktivt valgte muligheden om, at bevare en del af deres strategiske handlingsrum til fordel for ikke at appellere til lokalsamfundet gennem en hjemmeside, der kunne have højnet projektejerens transparens. Hertil er projektejerens frygt for, hvordan det ville kunne blive brugt imod dem interessant ift. ovenstående undren, om det at være transparent, kunne styrke modstanden ved at videregive nyttig information til spillernes modstandere.

5.12.4 The Sincerity Dilemma

The Sincerity-dilemmaet omhandler hvorvidt man skal konstruere et image, der afviger fra ens faktiske værdier, men samtidig allokere ressourcer til at opretholde dette image. Dilemmaet kan observeres meget tydeligt i enkelte udsagn. Projektejeren fra Nordjysk projejejer B forklarer følgende:

”Vi prøver at lave en robust virksomhed i vores landbrug. Og det der med grøn omstilling, det er kommet for at blive, så vi har brug for at være i den agenda også. Men det er jo ikke fordi, at vi synes, vi skal hælde mange millioner ud til det, fordi vi har en ideologi om, at vi skal redde verden” (Bilag 9, s. 7).

Citatet viser, at informanten i noget omfang har en forståelse for, at mens biogasprojektet søsættes som en del af en “business case”, der giver mening for landbruget, kan der være et dertilhørende image angående at bidrage til den grønne omstilling. Mens citatet ikke viser en direkte anvendelse af det at promovere et specifikt image, gøres det klart, at informanten har en bevidsthed om, at dette er en mulighed. I forlængelse af dette er det også interessant, at informanten fortæller, at de ikke føler et behov for at promovere sig:

”Vi har ikke noget behov for at promovere os. Vi har ikke noget behov for at være synlige. Vi vil gerne være en relativt anonym spiller, men stå på mål for det, vi laver [...] Altså det der med at være i medierne, det har vi egentlig ikke brug for [...] Dem der lever i stille, de lever godt.” (Bilag 9, s. 18).

Dels kan dette tolkes som et aktivt fravalg af at promovere et bestemt image til offentligheden for at opnå en bredere accept, som beskrevet i The Sincerity-dilemmaet, men dels kan det også tolkes, som et ønske om at være ubemærket for at undgå offentlig bevågenhed og derfor potentielt spare spilleren for en del af den lokale modstand. Dette kan derfor også til dels ses som et aktivt fravalg af at være charmerende, som beskrevet i The Charm-dilemmaet.

Lignende svar kan findes hos Nordjysk projektejer A, som når spurgt ind til, hvordan deres kommunikation er med til at skabe et image, forklarer, at de ikke før har følt et stort behov for at skabe et image gennem deres kommunikation:

”[I, red.] min optik, når det vi laver giver så meget mening for i klimaet, så har jeg sådan... det har jeg ikke nødvendigvis behov for at skal få fortalt [til lokalsamfundet, red]. Og det er

jo selvfølgelig, for jeg tænker, det er jo indlysende, det her. Så det kunne vi godt have været bedre til.” (Bilag 5, s. 27-28).

Citatet viser, at informanten ikke oplevede et behov for at promovere et bestemt image, fordi der i vedkommendes optik ikke er en afstand mellem, hvordan de er, og det som omverdenen, i informantens optik, bør opfatte dem som. Dog viser senere udsagn fra Nordjysk projektejer A, at man har hyret en ekstern kommunikationskonsulent, hvilket kan indikere en bevægelse mod en mere proaktiv imageopbygning og fortæller også, at dette var et behov der opstod pga. den massive lokale modstand (Bilag 5, s. 28). Dette illustrerer, hvordan spillere kan skifte position i The Sincerity-dilemmaet over tid, afhængig af omstændighederne og strategiske behov. Dette er også med til at eksemplificere, hvordan projektere kan handle strategisk ifm. lokal modstand og i mødet med The Sincerity-dilemmaet.

Også informanten fra Syddansk Kommune A anerkender, at fordi biogasprojektet i kommunen passer ind i deres overordnede planer for grøn omstilling, samt et specifikt projekt, som kommunen deltager i, bidrager projektet til deres image som en grøn kommune (Bilag 8, s. 13).

5.13 Trusler

Følgende analytiske afsnit dækker tematikken trusler. Tematikken dækker over de tre trusselstyper, fornærmelser, afsavn og handlingsbegrænsning, som en spiller kan opfatte imod dem, mens reaktioner dækker over de to reaktioner moralske chok og beskyldninger, som en spiller kan have. Der skal gøres opmærksom på, at disse begreber bliver belyst med udgangspunkt i informanternes perspektiv, hvorfor trusler nødvendigvis må komme fra andre spillere, og reaktioner på truslerne må komme fra informanterne. Dette ville dog kunne være omvendt, havde specialet belyst samme strategiske interaktion fra de andre spilleres perspektiv.

5.13.1 Fornærmelser

Truslen fornærmelser omhandler specifikke trusler mod en spillers omdømme, og vil derfor involvere udtalelser eller handlinger, der har en skadelig effekt på en spillers omdømme. Et eksempel på fornærmelser i specialets empiri findes ifm. Nordjysk Kommune A's udtalelse om, hvordan borgere, der ikke føler sig hørt, kan anklage kommune for at have en skjult agenda:

”Altså borgere, der oplever sig generet, og som så får et svar, der siger ”jamen det kan godt være, at du generet af det, men det er faktisk helt fuldstændig på den rigtige side af dansk lovgivning”. [...] de føler jeg jo ikke set eller hørt. Og når de ikke føler sig set eller

hørt, jamen så bliver det tit og ofte oversat til, jamen så er der nok noget, vi [kommunen, red.] holder skjul, eller kommunen ikke vil gøre noget. Altså der sker der en eller anden psykologisk reaktion, som hvis man ikke bliver imødekommet, så ryger man op i konflikttrappen” (Bilag 6, s. 31).

Det fremgår af citatet, at lokal modstand kan involvere fornærmelser imod kommunalforvaltningen, hvilket er en tydelig trussel imod kommunens omdømme som professionel, retscaffen og neutral spiller, hvorfor det, hvis denne opfattelse bliver yderligere spredt og accepteret blandt borgerne, formentligt kan have konsekvenser for kommunens virke i lignende og andre sammenhænge med borgerkontakt. Samtidig giver citatet anledning til at argumentere, at fornærmelser kan bruges til at eskalere en konflikt, idet informanten beskriver, at det er med til at *“gå et trin op af konflikttrappen”*. Dette er en særligt interessant betragtning, når dette ses ifm. informantens udlægning af, at borgerne ikke føler sig hørt, og beskriver en situation, hvor borgerne, relativt klart og direkte, får at vide, at biogasanlægget er inden for rammerne af gældende lovgivning. På baggrund af dette er det nærliggende at argumentere, at borgerne føler et begrænset handlingsrum i konflikten, hvoraf eskalering af konflikten er en udvej. Disse fornærmelser har givet anledning til, at kommunen reagerer på fornærmelsen med beskyldninger om, at borgerne er mistroiske og for kun at være modtagelige over for information, der bekræfter dem i deres forudindtagede position (Bilag 6, s. 30-31). Dette kan ses som kommunens forsøg på strategisk at begrunde borgernes fornærmelse vedrørende kommunens professionalisme og neutralitet. En anden beskyldning, som informanten udlægger, omhandler, at det er ganske få borgere der klager til kommunen, men at de til gengæld klager hyppigt (Bilag 6, s. 27; 28). Denne beskyldning kan også ses som en måde hvorpå informanten strategisk forsøger at fjerne vægt og væsentlighed fra borgernes fornærmelse mod kommunen, ved at understrege, at sådanne fornærmelser og klager ikke er et udpræget problem. Dette er med til at negligere borgernes udtalelser.

Udtalelserne fra Nordjysk Kommune A er tilsvarende med en oplevelse fra Syddansk Kommune A, der også beretter om, at kommunens omdømme trues af påstande om, at kommunen ikke er sandfærdige eller neutrale, og at de handler efter virksomhedens interesse, uden hensyn til lokalsamfundet:

”Og så er der andre, som tænker, at de nærmest ikke har ren mel i posen, altså de er der på virksomhedens vegne, og de passer bare på virksomheden og påser ikke rigtig naboernes interesser” (Bilag 8, s. 24).

I den forbindelse beskylder kommunen også borgerne for at være en mindre gruppe af borgere der klager meget (Bilag 8, s. 25). Mens denne beskyldning, som i tilfældet med Nordjysk Kommune A, kan ses som et forsøg på at strategisk negligere borgernes fornærmelse af kommunen, er det også nærliggende at antage, at dette bare er et typisk aspekt ved lokal modstand. Dette fordi beskyldningen af, at det kun er en mindre, meget engageret gruppe af borgere der klager, optræder på tværs af flere informanternes udtalelser (Bilag 12, s. 12; 20; Bilag 11, s. 7; Bilag 7, s. 8). Dog beskylder informanten også borgerne for til tider at være usaglige, når de klager over lugtgener (Bilag 8, s. 29-30), hvilket kan give anledning til at argumentere, at kommunen til dels beskylder informanterne for at fjerne en del af vægten fra disses udtalelser.

Endvidere kan der ses et andet fremtrædende eksempel på fornærmelse ifm. Nordjysk projektejer A, der forklarer, at virksomheden er blevet udstillet som sundhedsfarlig for lokalområdet grundet dennes udledning, hvilket informanten fortæller ikke har rod i virkeligheden. Hertil forklarer informanten:

”...man prøver sådan nogle forskellige ting, så får man trukket det her kort med “vi bliver syge... af... udledningen fra den her skorsten”. Og der kan man så bare sige 1-0. Den vandt de. Det skal jeg satme love for, at den går igennem så. Fordi så, der ingen politikere, og det er fair nok, der er jo ingen, der tør og lægge navn til, hvis du siger, at du bliver syg af det der. Og så bliver man lidt skakmat som virksomhed. [...] Det er lidt ligesom, og så bliver man så beskyldt meget hårdt for “hvorfør har I ikke testet for det?” Det er jo lidt ligesom at spørge, altså, er du blevet testet for at have en svulst i hovedet? Det er man jo nødvendigvis ikke, hvis man ikke har en mistanke om, at det er der.” (Bilag 5, s. 9-10).

Her ses det, hvordan virksomhedens omdømme trues af borgernes beskyldning om, at udledningen fra biogasanlægget er sundhedsskadelig, hvilket er en betydelig trussel og et tydeligt eksempel på anvendelse af fornærmelse. Informanten nævner desuden, at modstanderne ”vandt”, hvilket tyder på, at vedkommende ser fornærmelsen som en strategisk handling og ikke som en reel anke fra borgerne. Informanten anerkender også, at der ikke er noget, som de kan gøre for at afværge truslen, før den har skadet virksomhedens omdømme. Konsekvensen af at borgerne har truet virksomhedens omdømme er, at virksomheden har fået et undersøgelsespåbud (Bilag 5, s. 11-12) og er blevet omtalt negativt i medierne i et stort omfang (Bilag 5, s. 10), og forklarer, at dette har krævet flere ressourcer og været en belastning for virksomheden (Bilag 5, s. 12). Dette har ifølge informanten medført en række overvejelser ang. strategiske handlinger som modsvar på konsekvenserne af denne trussel:

”... vi kan stævne dem juridisk. Altså med falske påstande, og det ene og det andet, det må du jo ikke. Du må ikke bare beskylde en anden for noget [...] og med de kæmpe tab, der er, som vi lider pga. falske beskyldninger [...] altså det er flere millioner vi kunne kræve i erstatning af dem hver især [...] men igen, hvis vi gør det, det er fint at vi har ret til det, og formentlig også... kunne retten give os ret i det, men hvad synes naboerne så, hvis vi bare tromler?” (Bilag 5, s. 27).

Her beskriver informanten de økonomiske tab, som virksomheden har lidt som følge af denne trussel, og uddyber nogle af overvejelserne om, hvordan man kunne håndtere det ved brug af søgsmål, i stedet for f.eks. selv at gå til medierne. Dette viser en tydelig afvejelse af fordele og ulemper mellem en strategisk handling. Mens denne overvejelse tilsyneladende har medført, at informanten fravalgte den strategiske handling, ses der dog eksempler på, at informanten reagerer på fornærmelsen med både moralsk chok og beskyldninger. Hos Nordjysk projektejer A ses det nemlig, at informanten har oplevet moralske chok ifm. nyhedsmediernes dækning af borgernes fornærmelse vedrørende den angivne sundhedsfare:

”[...]. Nå, så blev vi rigtig hårdt ramt af den. [...] Og det er [Regionalt Nyhedsmedie], der er den kæmpe udfordring. Fordi [Regionalt Nyhedsmedie], bare til mit eget hoved, det er et medie, som jeg sådan havde rimelig tillid til.[...] så det må vi jo rimelig kunne regne med, det der kommer deri. Det er jo ikke Ekstra Bladet.” (Bilag 5, s. 10).

Informantens oplevelse af at være blevet overrasket over, at et ellers tillidsvækkende medie rapporterer det, der ifølge ham er misinformation, er en tydelig indikation på moralsk chok. Dette ses ligeledes på, at informanten nu har fået mistillid til det pågældende medie, som informanten før havde tillid til. Ifm. ovennævnte situation, beskriver informanten også, at de blev nødt til at midlertidigt stoppe udvidelsen (Bilag 5, s. 10-11), hvorfor ovennævnte situation med medierne også må ses som et eksempel på en trussel mod informantens handlingsrum.

Endvidere findes det, at informanten fra Nordjysk projektejer A fremlægger en række beskyldninger mod borgerne, bl.a. om at de er uvidende og ikke har nok information, at de ofte er ældre, som ikke går op i klimaet, trods deres ansvar, samt at de er modstandere pga. kedsomhed og mangel på fællesskab, og endeligt pga. jalousi og opmærksomhed (Bilag 5, s. 8; 2; 5; 6; 21; 26). Disse mere kortfattede beskyldninger mod borgerne indikerer både frustration over situationen, men giver også anledning til at argumenterer, at informanten har et behov for at forsvare, hvorfor borgernes udlægning af

sundhedsfaren ikke er reel, hvoraf dette må ses som en strategisk italesættelse af truslen mod projektejerens omdømme. En mere interessant og væsentlig beskyldning, som informanten fremstiller, er beskyldningen om, at borgerne faktisk gør sig selv syge pga. den sindstilstand og de følelser, som borgerne får pga. deres personlige reaktion på udvidelsen:

”Men det værste er [...] at de begynder også at bilde sig selv ind, at de bliver syge, og de får en reelt frygt for det. Og de får sgu en frygt for, at hvis det der, hvis det der kommer op og stå, så bliver mit liv bare dårligt. Og det ender med, at [...] den psykiske påvirkning hos dem, det slider enormt hårdt. [...] Så kunne det være meget nemmere som menneske og bare affinde sig med det. Sige, jamen det er da sgu da træls, men nå, det er så sådan, det er. Fordi det er kampen, der slider folk ihjel.” (Bilag 5, s. 9).

På baggrund af citatet er det tydeligt, at informanten tillægger ansvaret for borgernes mulige, oplevede sygdom på borgerne selv, hvorfor også dette må opfattes som et eksempel på beskyldninger. Det bør pointeres, at mens informanten italesætter denne beskyldning, er informanten fortsat kritisk overfor, hvorvidt denne oplevede sygdom faktisk er reel, eller om dette bare er et strategisk greb brugt af projektejerens modstandere (Bilag 5, s. 11).

Lignende er Syddansk projektejer A også blevet truet på deres omdømme af anklager om, at projektet vil forringe lokalområdets livskvalitet via lugtgener:

“Der blev jo berettet inde på den gruppe, der hedder biogas [By], nej tak, eller sådan noget, at i 15 kilometers radius, der vil området være ubeboeligt, fordi der vil være konstant lugt.” (Bilag 7, s. 21).

Ligesom der ses ved Nordjysk projektejer A, argumenterer Syddansk projektejer A også, at det er ”skræmmehistorier”, der ikke bunder i sandheden (Bilag 7, s. 21-22). Dette indikerer også en form for beskyldning, hvor informanten dog mere implicit fremstiller, at borgerne ikke er sandfærdige i deres fremstilling af generne ved biogasanlægget. Ligeledes kommenterer informanten også, at dette er sådanne historier, som de som projektejere ønsker, at borgere glemmer, hvilket kan indikere at truslen på virksomhedens omdømme kan have betydelige konsekvenser for dem. Dette baseret på virksomhedens interesse i at fortælle den gode historie frem for borgernes opfattelse af, at nærområdet bliver ubeboeligt (Bilag 7, s. 21-22).

5.13.2 Afsavn

Trusselstypen, afsavn, skal forstås som handlinger, der har negativ effekt eller, potentialet til dette, på en spilleres sikkerhed, helbred og/eller velvære, og kan særligt ses hos udtalelserne fra informanterne, der repræsenterer kommunalforvaltninger. Denne kodning ses specielt udtrykt ved informanternes oplevelse af, hvordan den lokale modstand har påvirket medarbejdernes helbred:

“Vi har haft undervejs i den her proces med nogle af borgerhenvendelserne, hvor vi simpelthen har været nødt til at snakke med sagsbehandleren om “jamen, kan du blive ved med at være i det her”, fordi det er tæt på personangreb, noget af det der, man bliver udsat for”
(Bilag 6, s. 30).

Citatet viser, at borgeres hårde behandling af kommunens medarbejdere potentielt udgør en trussel i form af afsavn, da behandlingen kan siges at udgøre en trussel mod deres velvære og helbred. Syddansk Kommune B illustrerer også denne form af trusselstypen, hvor en medarbejder: *“...havde så været ude og stå på et af de der møder [områdemøder, red.], hvor hun bare blev angrebet af de der mennesker og var aggressiv”* (Bilag 12, s. 13). Fra begge citater kan det ses, at den lokale modstand truer medarbejdernes helbred, specifikt via borgernes tone og opførsel, som kan være præget af fornærmelser og beskyldninger i en sådan grad, at det er begyndt at påvirke medarbejdernes helbred. Informanten udtrykker også, at ifm. denne hårde tone og borgernes kommunikation med kommunen, har vedkommende oplevet et moralsk chok:

“Der blev spredt meget mere misinformation, altså det var meget mindre reelt, end jeg havde troet. [...] den måde, de trommede omgivelserne op på, den information, der blev sendt ud, det var, ja, det synes jeg simpelthen ikke var i orden. Det var under bælttestedet, så” (Bilag 12, s. 16).

Citatet viser en tydelig reaktion på borgernes trussel mod forvaltningens ansattes helbred og velvære, hvorfor reaktionen med moralsk chok følger Jaspers teoretisering herom. På baggrund af dette er det også nærliggende at antage, at udtalelsen kunne udvise et forsøg på at fremkalde sympati, hvilket kunne indstille til støtte af kommunalforvaltningen.

Derudover illustrerer Syddansk Kommune B en anden form af denne trusselstype rettet mod kommunen fra borgere. Her er det den samlede arbejdsmængde, og særligt det pres, som den store mængde af klager skaber, der udgør truslen mod medarbejdernes velvære:

“Og der blev klaget over alle ting. Og den klage, hvis man kan sige det sådan, at der var ikke noget galt med tilsynet, og der var heller ikke noget galt med afgørelsen og sådan noget. Men du har hele tiden det der pres omkring, hvad du gør, og det bliver lidt voldsomt” (Bilag 12, s. 13).

Citatet illustrerer, hvordan denne høje arbejdsmængde, og særligt det pres og stress, der bliver skabt af klagemængden, trods dens ubegrundethed, kan være en trussel mod medarbejdernes helbred. Dette er særligt pga. det søgelys, som medarbejderne oplever at være i pga. den store mængde klager, og heraf det spørgsmålstejn, der bliver sat ved kvaliteten og/eller udfaldet af deres arbejde. Ultimativt fører det til at en kollega af informanten: *“...gik ned med stress oven på det her. Det blev personligt”* (Bilag 12, s. 12). Som en reaktion på denne trussel i form af afsavn, kan det siges, at informanten under interviewet indirekte beskylder borgerne om, at de er uvidende om forvaltningens arbejde:

“...man blev bedt om at forklare, hvorfor en bekendtgørelse så ud, som den gjorde. Og så siger man “det ikke os, der er lovgivere. Vi skal sørge for, at det bliver overholdt, men det ikke os, der laver dem”. Lige nu, det her kunne jeg så godt forklare dem, hvorfor man havde taget formaldehyd ud af gasmotorbekendtgørelsen. Men så sagde man også bare “det er ikke noget, du kan forvente, for det ikke vores arbejde. Det er vores arbejde at sikre, at de her bekendtgørelser bliver overholdt...” (Bilag 12, s. 12).

Det kunne siges, at informanten, ved at vælge at fremhæve specifikt det her aspekt omkring, at kommunen skal korrigere borgeres ukorrekte forståelse af kommunalforvaltningens opgaver, indirekte beskylder de såkaldte “superklagere” (Bilag 12, s. 12) for at være uvidende ang. kommunens arbejde. En alternativ tolkning kunne være, at der er tale om en indirekte beskyldning om, at borgere ikke stiller spørgsmål til forvaltningen i god tro. Det skal dog siges, at denne argumentation er betinget af, i hvilken grad man mener, at man med rimelighed kan forvente, at borgere ved, hvad kommunalforvaltningen kan svare på eller ej.

5.13.3 Handlingsbegrænsning

Følgende del af analysen omhandler trusselstypen handlingsbegrænsning, hvor der er enkelte eksempler på denne trusselstype. Denne trusselstype indbefatter en spillers opfattede trusler imod deres handlekraft forstået som handlekraft og mulighed for at påvirke verden. Dette ses bl.a. i en udtalelse fra Syddansk projektejer A, som nævner:

”Jamen, selvfølgelig har det jo det. Kommunen har jo ført en masse tilsyn. Og i det tilsyn, jamen, i de tilsyn har de været rigtig gode til at spørge ind til vores almindelige arbejdsgange, og gerne ville have en indflydelse derpå.” (Bilag 7, s. 14).

Her ses det, at informanten føler, at kommunen forsøger at få indflydelse på vedkommendes arbejdsgange. Dette kan argumenteres at være projektejerens opfattelse af en trussel i form af handlingsbegrænsning fra kommunen imod dem, specifikt en trussel mod deres mulighed for at kunne organisere deres arbejdsgang efter eget ønske. Informanten uddyber også, at kommunen blander sig i *”det tekniske”* ved vedkommendes arbejde og fører et meget skærpet tilsyn, hvilket for informanten føles som en underminering af deres faglighed (Bilag 7, s. 14). Informanten siger også følgende:

”Nu snakker jeg bare om branchen generelt og hvad jeg hører på vandrørerne [...] Men der er nogle kommuner, hvor man får indtrykket fra dem man snakker med, at der ikke bliver ført meget tilsyn. [Kommune, hvor biogasanlægget er placeret] er nogle af dem, der er aller aller skrappet.” (Bilag 7, s. 11).

Dette kan ses som et eksempel på, at informanten som reaktion på truslen i form af handlingsbegrænsning fra kommunen reagerer ved at foretage en beskyldning imod kommunen. Specifikt at kommunen fører for strengt tilsyn, bl.a. ved at have en høj detaljegrad i deres tilsynsførelse (Bilag 7, s. 12). Informanten beskriver konsekvenserne af dette som, at virksomheden står med store regninger efter hvert tilsyn, hvilket også kan ses som en trussel mod biogasanlægget på grund af den økonomiske byrde, der følger med tilsynene (Bilag 7, s. 9-10). Her ville der være tale om en trussel i form af afsavn, da pres på virksomhedens kapitalbeholdning kan være en trussel mod dens finansielle robusthed.

Et andet eksempel kommer fra Syddansk Kommune B, hvor informanten udtaler, at politikerne blandede sig i informantens arbejde ved at igangsætte en proces, som informanten mente ikke var klar, da der manglende en løsning på en problemstilling (Bilag 12, s. 15). Dette endte ultimativt med at forværre procesforløbet, da det blev forlænget. Det kan argumenteres, at politikerne her har udgjort en trussel imod informantens mulighed for at styre deres opgaveløsning, som så er blevet realiseret, ved at påtvinge starten af en proces før tid. Ultimativt førte politikernes indblanding til frustration hos politikerne selv over den forlængede proces:

“Og det gav en lang proces, som de [politikere, red.] egentlig [...] følte sig irriteret over, men som egentlig var foranlediget, at de ikke gav os lov til at bestemme, hvornår processen skulle sættes i gang” (Bilag 12, s. 15).

Citatet illustrerer dertil en reaktion fra informanten i form af en beskyldning imod politikerne om at have ansvaret for den forlængede proces, som realiseringen af politikernes trussel imod informantens handlekraft medførte som konsekvens. Konsekvenser som, ifølge informanten, at forvaltningen blev beskyldt for at have ansvaret for forløbet (Bilag 12, s. 15).

Endelig er der et eksempel fra empirien, som kan fremhæves for at illustrere det relative aspekt af teoriens trusselsbegreb, specifikt at en spillers opfattet trussel imod dem er en anden spillers reaktion. Eksemplet kan ses hos Syddansk biogasanlæg B, hvor begge informanter italesætter samme begivenhedsforløb og derfor er det muligt at analysere begivenheden fra begge aspekter. Begivenheden ses ved, at projektejereren er blevet pålagt særlige vilkår i deres miljøgodkendelse ift. deres biomasse-mængde (Bilag 11, s. 9; Bilag 12, s. 24). Her ses der, at Syddansk Kommune B har lavet en beskyldning mod projektejereren ift. at de ikke overholder mængden af biomasse, hvilket har gjort at kommunen har lavet særlige vilkår ift., at virksomheden skal monitorere mængden af transporter (Bilag 12, s. 24). Dette har gjort at projektejereren har lidt en trussel om handlingsbegrænsning ved, at de ikke kan udføre deres arbejde som vanligt, da de er underlagt de særlige vilkår om monitorering (Bilag 12, s. 9-10). Denne monitoreringsproces ses at have stor betydning for informanten, da det er en lang periode, hvor vedkommende skal udføre det, og at det er en meget omfattende proces. Dermed er beskyldningen både en handling fra kommunens side og en opfattet trussel om handlingsbegrænsning fra projektejers side, der så bliver realiseret til en reel handlingsbegrænsning.

6. Diskussion

I det følgende afsnit diskuteres specialets resultater, primært ift. anvendelsen af Jaspers teori, herunder evt. teoretiske mangler, der kunne udbygges, samt inden for emnet lokal modstand. Endelig er der en kort betragtning ang. observationer af udtryk for NIMBY-fænomenet i empirien.

6.1 Betragtninger vedrørende specialets teori

Ifm. analysen er der opstået en række overvejelser om anvendeligheden af Jaspers teori, hvilket særligt hans fokus på individet i den teoretiske udlægning har givet anledning til. Selvom Jasper anerkender og beskriver sammensatte spillere, herunder politisk styrede organisationer og virksomheder, kan det argumenteres, at størstedelen af hans begrebsapparat til en udpræget grad tager udgangspunkt i det individuelle, personlige perspektiv, hvilket har skabt udfordringer i specialets analyse, som netop beskæftiger sig med sammensatte spillere.

Et tydeligt eksempel ses ifm. begrebet moralske chok, som beskriver trusler mod individets verdenssyn. Ud fra Jaspers beskrivelse af SIP, er det uklart, hvordan eller om sådanne chok kan erfares af organisationer. Et relevant eksempel er nødvendigheden af at konstruere en ny måltype (jf. afsnit N), i form af profitmotivet, for bedre at kunne indfange et type motiv, som private virksomheder, projekterne, formentligt ville have. Denne forventning kan siges at være bekræftet på baggrund af den indsamlede empiri, hvor profitmotivet fremgår hos næsten alle projektere. Ift. Jaspers teori, taler dette umiddelbart for formuleringen af ny måltype, der bedre kan indfange sammensatte spillers mål, specifikt private virksomheder, eller for en tilpasning af en af de eksisterende måltype til at kunne indfange det.

Også i Jaspers strategiske dilemmaer viser udgangspunktet i individer sig for at være problematisk. I analysen af The Home-Turf-dilemmaet fremstod det uklart, om lokal tilknytning skal forstås som individets eller organisationens tilknytning til lokalsamfundet. Dette gav anledning til analytisk usikkerhed, da flere informanter repræsenterede organisationer med lokal forankring, men uden selv at have lokal tilknytning og omvendt.

Lignende problemer opstod i Go-Sanjo-dilemmaet, hvor det forblev uklart, om det er individets eller organisationens netværk, der er relevante for en analyse af strategisk interaktion. I begge tilfælde har specialet ligestillet informantens tilknytning og netværk med organisationens tilknytning og netværk. Dog kunne det argumenteres, at det ville være mere hensigtsmæssigt, hvis det teoretisk blev specificeret, hvilke spillere, der indgår i den sammensatte spiller, som var særligt relevante ift. besvarelsen af sådanne dilemmaer ud fra en sammensat spillers perspektiv. Ift. Go-Sanjo-dilemmaet, tager Jaspers teoretisering af kapaciteter hensyn til sammensatte spillers kapaciteter bl.a. ved at nedbryde sammensatte spillere i de enkelte (grupper af) simple spillere, der kontrollerer de kapaciteter, som den sammensatte spiller besidder. Dog er det uhensigtsmæssigt for en undersøgelse at skulle kortlægge fordelingen af kapaciteter blandt spillere i en organisation, og opnå adgang til disse, blot for at kunne

behandle organisationens oplevelse f.eks. Go-Sanjo-dilemmaet. I den forstand mangler der en mere realiserbar måde at afdække sammensatte spillere som en “samlet” aktør ift. f.eks. netværk eller mere personbåren egenskaber såsom empati. Disse udfordringer med at anvende Jaspers, primært individfokuseret teori på at afdække handlinger af større organisationer, aktualiseres yderligere i specialets empiri, særligt i relation til RET-aktørbegrebet, hos kommunalforvaltningerne og projektejere. I forlængelse af ovenstående kan Jaspers teori kritiseres for at være utilstrækkelig ift. institutioner som, kommuner, da strategiske dilemmaer forudsætter, at aktører reelt står overfor et valg.

I specialets empiri kan det ses, at kommunalforvaltningerne ud fra teoriens perspektiv har begrænsede handlemuligheder, da de primært handler i overensstemmelse med lovmæssige forpligtelser og ift. deres faglige normer. Det afdækkes, at der i den specifikke, lokale håndtering var små forskelle der kunne observeres, hvilket kunne tyde på, at kommunalforvaltninger har et vis handlerum ift. procedure, selvom de stadig handler i overensstemmelse med gældende love og regler. Samlet set åbner det dog for en bredere diskussion af kommunalforvaltninger som en type spiller, og hvordan denne teoretisering af denne bestemte aktør taler sammen med teoretiseringen af RET-aktører, som blev defineret i specialets litteraturreview, jf. afsnit 2, og som var specialets udgangspunkt. Ifølge van de Grift & Cuppen (2022) inkluderer begrebet RET-aktører, foruden det, der svarer til specialets projektejere, også kommunalforvaltninger. I definitionen af Walker et al. (2011), som van de Grift & Cuppen henviser til, indgår kommunalforvaltningen dog ikke direkte som en del af definitionen, hvilket kan lede til en diskussion om, hvorvidt kommunalforvaltninger egentlig bør indgå i definitionen. Ud fra specialets observationer, kunne det i hvert fald argumenteres, at kommunalforvaltningers inklusion i RET-aktørbegrebet vil være afhængig af den konkrete teoretisering, der anvendes til at anskue kommunalforvaltninger som en aktør. Ud fra specialets konklusioner, er Jaspers teori måske mindre hensigtsmæssig til at anskue kommunalforvaltninger som en RET-aktør, da de har et begrænset handlingsrum, hvilket indsnævrer valgmulighederne, som kommunalforvaltningerne har inden for de forskellige strategiske dilemmaer.

6.2 Empirisk afdækning af teorien via forskningsinterview

Allerede i specialets opstart opstod der en vis diskussion i specialegruppen omkring adgangen til nødvendige og relevante oplysninger fra informanter, som kunne belyse specialets forskningsspørgsmål. Det blev overvejet, om det ville være muligt at anskaffe personer, der ikke blot havde indsigt i emnet, men som også ville være villige og i stand til at tale åbent og reflekteret om deres erfaringer og overvejelser. Da specialet omhandler projektudvikleres og kommunalforvaltningers strategiske

overvejelser og valg ang. håndteringen af lokal modstand mod biogasprojekter, var bekymringen, at det kunne blive svært at få informanter til at udtale sig i detaljer om disse overvejelser Bl.a. fordi nogle af projekterne stadig er i proces, hvoraf projektejer stadig aktivt søger at projektet realiseret. Her kunne det tænkes, at projektejer ville være tilbageholdende med sine perspektiver af frygt for, at deres udtalelser kunne påvirke deres mulighed for at få projektet vedtaget.

I praksis viste det sig dog, at informanterne både var imødekommende og åbne i interviewene. De bidrog villigt med refleksioner og eksempler, også inden for de tematikker, som på forhånd var antaget til at være vanskelige at italesætte. Denne åbenhed kan forklares på flere måder. Måske skyldes det, at de udvalgte informanter tilfældigvis var særligt dialogvillige, eller måske har specialegruppen overvurderet, hvor følsomt fokuset på strategiske valg og overvejelser egentlig opleves i virkeligheden. Det leder til en forsigtig konklusion om, at den empiriske afdækning af SIP inden for dette emne om lokal modstand, ud fra specialets oplevelse i hvert fald, ikke hæmmes i en åbenlys grad af, at det er strategiske overvejelser og valg, som undersøges. Det er derfor værd at overveje, om antagelser om “betændte” og sensitive emner såsom dette, i nogle tilfælde, kan stå i kontrast til den faktiske virkelighed i feltet, hvor aktører netop kan have en interesse i at dele erfaringer og perspektiver. Det blev f.eks. sagt af en informant under kontakten med specialegruppen, at de deltog i dette af hensyn til det forskningsmæssige bidrag, dog under betingelse af anonymisering. Heraf kunne konkluderes, at en forsvarlig udførelse af anonymisering er tilstrækkeligt til at muliggøre empirisk undersøgelse af SIP inden for dette felt.

6.3 Observationer af NIMBY-fænomenet i empirien

Endelig er det værd at kommentere på en observation, der fremgår i empirien. Flere af informanterne giver i løbet af interviewene udtryk for opfattelser af borgere og lokal modstand, der kan karakteriseres som NIMBY’isme. Nordjysk projektejer B og Syddansk Kommune A talesætter begge en opfattelse af, at borgere bliver modstandere af VE-anlæg, når det er hensigten at placere dem tæt på deres hjem. Specialet har ikke inddraget dette i analysen i kraft af, at NIMBY’isme som en forklaring på lokal modstand mod f.eks. VE-anlæg i litteraturen er blevet afvist, jf. litteraturreviewet. Det er dog alligevel iøjnefaldende, at de normative syn og opfattelser bag NIMBY-konceptet kan findes blandt informanterne fra både projektejerne og kommunalforvaltningerne. Det kan diskuteres, hvad implikationen af dette er. En ukorrekt forståelse af, hvorfor borgere gør modstand mod f.eks. biogasprojekter kunne argumenteres at være problematisk, da strategiske handlinger truffet af projektere eller kommunalforvaltningen ville tage udgangspunkt i en forsimplet, hvis ikke decideret

forkert, forståelse af borgere som modstandere. I værste tilfælde ville dette kunne føre til strategiske interaktioner, hvor f.eks. projektere ikke får realiseret deres mål om at placere et biogasanlæg, da deres valg og overvejelser er funderet i en misvisende forståelse af deres modstandere, i form af lokale borgere, hvilket set fra et samfundsmæssigt perspektiv ville svække den grønne omstilling i Danmark.

7. Konklusion

I dette speciale er projekteres og kommunalforvaltningers strategiske overvejelser og handlinger i mødet med lokal modstand til biogasprojekter blevet undersøgt. Dette er blevet gjort med besvarelse af problemformuleringen:

Hvordan træffer projektere og kommunalforvaltninger valg i de strategiske dilemmaer, som de møder ifm. med lokal modstand til etablering eller udvidelse af biogasanlæg?

Problemformuleringen er blevet besvaret ved brug af den kvalitative indholdsanalyse af interviewdata fra interviews med projektere og kommunalforvaltninger fra fire danske cases, hvor biogasprojekter mødte lokal modstand. Endvidere har Strategic Interaction Perspective (SIP) tjent som den analytiske ramme for at belyse aktørernes strategiske valg og overvejelser, samt de strategiske dilemmaer, som de blev mødt af.

Specialet finder, at projekterne og kommunalforvaltningerne håndterer lokal modstand indenfor en række forskellige arenaer, der spænder fra fysiske borgermøder til onlineplatforme som sociale medier. Der kan derfor ikke findes en specifik arena, som aktørerne bruger mest, men snarere et samspil mellem flere, som både borgere, projektere og kommunalforvaltninger navigerer. Valget og prioriteringen af arenaer afhænger bl.a. af tilstedeværelsen af politiske beslutningstagere.

Ift. opfattelsen af borgere fremgår det, at projektere i højere grad end kommunalforvaltningen frivilligt engagerer sig strategisk med borgere. Risiko for økonomiske og tidsmæssige tab påvirker graden af dialog. Flere projektere har en forventning om modstand til sådanne projekter, mens andre undervurderer dens betydning. Alt imens begrænser kommunalforvaltningers neutrale rolle dennes mulighed for strategisk handlen ift. borgernes modstand. Også kommunalforvaltningens hensyn til borgere styres primært af formelle procedurer og faglighed, men den kan også påvirke handlinger indirekte. Relationen til lokalområdet vurderes sjældent som strategisk fordelagtig, men inklusion af andres mål ses i varierende grad hos begge typer informanter i et forsøg på at handle strategisk overfor den lokale modstand.

Projektejere er hovedsageligt drevet af profit, mens kommunalforvaltningen har realisering af målsætninger inden for grøn omstilling som mål. Aktørers kapaciteter og lokale forhold præger både målformulering og -realisering, og projektejers beslutning om at fortsætte et projekt trods modstand beror bl.a. på praktiske forhold såsom mulige lokationer. Kapaciteter tager primært form af faglig ekspertviden, evt. tilkøbt under forløbet med henblik på at kunne anvende de tilkøbte ressourcer til at navigere arenaer og interaktioner mere hensigtsmæssigt.

Analysen viser også brugen af uformelle netværk, f.eks. til lokale politikere og borgere. Dog kan det ses, at aktørerne generelt ikke inddrager andre aktivt i projekternes gennemførelse, men der ses dog enkelte forsøg på mobilisering.

Derudover viste analysen, at den kommunale forvaltning ikke engagerede sig særlig aktivt i brugen af kommunikationsstrategier og hovedsageligt formidlede information om sagsbehandlingen, potentielt grundet disses mere snævre handlingsrum sammenlignet med projektejere. I tilfældet med projektejerne var der en mere aktiv og bevidst brug af kommunikation som en strategisk reaktion på lokal modstand, hvor særligt det at være transparent fremstod som et typisk anvendt redskab, dog med varierende grad af succes.

Endelig viser analysen, at den mest udtalte trussel, som projektejere og kommunalforvaltninger opfatter imod dem, er trusler imod deres omdømme, primært fra borgere i form af fornærmelser. Derudover opfattes borgeres behandling af kommunale medarbejdere som en trussel mod deres helbred, dels pga. aggressiv opførsel og dels pga. arbejdsbyrden fra klagemængden. Reaktionerne indebærer ofte delegitimering af modparter gennem anklager om uvidenhed, usaglighed eller urimelighed.

Resultaterne af specialet bidrager til forskningen inden for lokal modstand og håndteringen heraf, med et specifikt bidrag til forskningen af lokal modstand ifm. biogasanlæg, og specifikt med fokus på projektejeres og kommunalforvaltningers perspektiv. Gennem analysen af de udvalgte cases peger konklusionerne på en række centrale dilemmaer, som disse aktører står overfor, når de træffer beslutninger ifm. lokal modstand. Denne viden er relevant i en bredere samfundsmæssig kontekst, hvor lokal modstand ofte udgør en hindring for den grønne omstilling. Øget forståelse for projektejer og kommunalforvaltningers navigering i situationer med lokal modstand kan styrke arbejdet med at opnå den nødvendige lokale accept og dermed bidrage til den grønne omstilling.

Teoretisk bidrager specialet med empiriske overvejelser til teoriudviklingen af SIP. Det bemærkes, at SIP er mindre oplagt at anvende på organisationer og virksomheder kontra individ-aktører. Derudover observeres det, at teorien er mindre relevant for kommunalforvaltningen som en aktør, da den er bundet af lovgivningen og derfor ikke altid kan handle frit ifm. de strategiske dilemmaer.

Videre forskning kan med fordel anvende samme teoretiske ramme inden for lokal modstand og vedvarende energi. Et muligt næste skridt kunne være at fokusere mere dybdegående på et eller to strategiske dilemmaer. Dette vil give mulighed for en mere nuanceret analyse af aktørers overvejelser, samt en mere præcis vurdering af fordele og ulemper ved de valg, der træffes i konkrete situationer. Denne tilgang vil desuden kunne bidrage med mere teoriudviklende empiri, da man i højere grad kan afdække kompleksiteten i det enkelte dilemma.

En anden overvejelse til videre forskning kunne være at lave en mere dybdegående undersøgelse af enkelte cases, enten med fokus på flere aktører omkring en case, samt evt. et fokus på flere individ-aktører internt i organisationerne. Ved at gå i dybden med en case, gives der rum for at en detaljeret forståelse af de strategiske valg og overvejelser, som spillere gør sig, samt interaktionen imellem dem, hvilket igen kan bidrage til videreudviklingen af teorien og samt bidrage med mere dybdegående perspektiv på fordele og ulemperne i de strategiske valg.

8. Litteraturliste

Liste over biogasanlæg i Danmark. (2024). <https://ens.dk/energikilder/produktion-af-biogas>

Aitken, M. (2010). Wind Power and Community Benefits: Challenges and Opportunities. *Energy Policy*, 38(10), 6066–6075. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2010.05.062>

Andersen, L. B., Binderkrantz, A. S. & Hansen, K. M. (2020a). Forskningsdesign. I: K. M. Hansen, L. B. Andersen & S. W. Hansen (Red.), *Metoder i statskundskab* (3 udg., s. 69–96). Hans Reitzels Forlag.

Andersen, L. B., Laustsen, L. & Cecchini, M. (2020b). Forskningskriterier. I: K. M. Hansen, L. B. Andersen & S. W. Hansen (Red.), *Metoder i statskundskab* (3 udg., s. 97–121). Hans Reitzels Forlag.

Bakkaloglu, S. & Hawkes, A. (2024). A Comparative Study of Biogas and Biomethane With Natural Gas and Hydrogen Alternatives. *Energy & Environmental Science*, 17(4), 1482–1496. <https://doi.org/10.1039/D3EE02516K>

Bjørnholt, B. & Jakobsen, M. L. (2020). Kvalitativ analyse: kodning. I: K. M. Hansen, L. B. Andersen & S. W. Hansen (Red.), *Metoder i statskundskab* (3 udg., s. 212–227). Hans Reitzels Forlag.

Borch, K., Kirkegaard, J. K. & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12). <https://doi.org/10.3390/en16124662>

Borsky, S. & Raschky, P. A. (2015). Intergovernmental Interaction in Compliance With an International Environmental Agreement. *Journal of the Association of Environmental and Resource Economists*, 2(2), 161–203. <https://doi.org/10.1086/679666>

Bourdin, S., Colas, M. & Raulin, F. (2020). Understanding the Problems of Biogas Production Deployment in Different Regions: Territorial Governance Matters Too. *Journal of Environmental Planning and Management*, 63(9), 1655–1673. <https://doi.org/10.1080/09640568.2019.1680158>

- Christidis, T., Lewis, G. & Bigelow, P. (2017). Understanding Support and Opposition to Wind Turbine Development in Ontario, Canada and Assessing Possible Steps for Future Development. *Renewable Energy*, 112(November 2017), 93–103.
<https://doi.org/10.1016/j.renene.2017.05.005>
- Clark, T., Foster, L., Sloan, L. & Bryman, A. (2021). *Bryman's Social Research Methods* (6 udg.). Oxford University Press.
- CONCITO. (2018). *Lokal accept og udvikling af vindmølleprojekter. Opsamling på Wind2050-projektet*.
https://concito.dk/files/dokumenter/artikler/lokal_accept_og_udvikling_af_vindmoelleprojekter_maj2018.pdf
- Consilium. (2024, 16. december). *Hvordan EU gør energien grønnere*. Sidst besøgt: 4. marts 2025, fra: <https://www.consilium.europa.eu/da/policies/how-the-eu-is-greening-energy/>
- Consilium. (2025, 17. marts). *Fit for 55*. Sidst besøgt: 6. maj 2025, fra: <https://www.consilium.europa.eu/da/policies/fit-for-55/>
- DBI. (2023, 30. august). *Forskningsprojekt skal håndtere borgermodstand mod Power-to-X*. Sidst besøgt: 23. maj 2025, fra: <https://brandogsikring.dk/nyhed/2023/projekt-skal-imoede-gaa-borgermodstand-mod-power-to-x>
- Devine-Wright, P. (2009). Rethinking NIMBYism: The role of place attachment and place identity in explaining place-protective action. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 19(6), 426–441. <https://doi.org/10.1002/casp.1004>
- Dobers, G. M. (2019). Acceptance of Biogas Plants Taking Into Account Space and Place. *Energy Policy*, 135(110987). <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2019.110987>
- Energistyrelsen. (s.d.). *Produktion af biogas*. Sidst besøgt: 6. maj 2025, fra: <https://ens.dk/energikilder/produktion-af-biogas>
- Energistyrelsen. (2024, 4. oktober). *Etablering og drift af biogasanlæg*. Sidst besøgt: 17. april 2025, fra: <https://veprojekter.dk/anlaeg/biogasanlaeg>

- Enserink, M., Van Etteger, R., Van den Brink, A. & Stremke, S. (2022). To Support or Oppose Renewable Energy Projects? A Systematic Literature Review on the Factors Influencing Landscape Design and Social Acceptance. *Energy Research & Social Science*, 91(102740). <https://doi.org/10.1016/j.erss.2022.102740>
- EUR-Lex. (2024, 4. august). Document 32010L0075. *Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/75/EU af 24. november 2010 om industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening) (omarbejdning) (EØS-relevant tekst)*. Sidst besøgt: 27. maj 2025, fra: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX%3A32010L0075>
- Experimentarium. (2010, 9. maj). *Biogas*. Sidst besøgt: 26. maj 2025, fra: <https://www.experimentarium.dk/klima/biogas/>
- Flyvbjerg, B. (2020). Fem misforståelser om casestudiet. I: S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder. En grundbog* (3 udg., s. 621–670). Hans Reitzels Forlag.
- FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. (s.d.). *FN's 17 verdensmål*. Sidst besøgt: 6. maj 2025, fra: <https://www.verdensmaalene.dk/maal>
- Forenede Nationer. (s.d.). *Vedvarende energi: Klimaets game changer*. Sidst besøgt: 6. maj 2025. marts 2025, fra: <https://unric.org/da/vedvarende-energi-klimaets-game-changer/>
- Gheyle, N. & Rone, J. (2023). 'The Politicisation Game': Strategic Interactions in the Contention Over TTIP in Germany. *German Politics*, 32(3), 517–537. <https://doi.org/10.1080/09644008.2022.2042517>
- Hansen, S. W., Andersen, L. B. & Hansen, K. M. (2020). At lave undersøgelser inden for statskundskab. I: K. M. Hansen, L. B. Andersen & S. W. Hansen (Red.), *Metoder i statskundskab* (3 udg., s. 23–46). Hans Reitzels Forlag.
- Harrits, G. S., Pedersen, C. S., Halkier, B. & Møller, A. M. (2020). Indsamling af interviewdata. I: K. M. Hansen, L. B. Andersen & S. W. Hansen (Red.), *Metoder i statskundskab* (3 udg., s. 180–211). Hans Reitzels Forlag.

- Hoberg, G. (2019). *The Resistance Dilemma: How Resistance to Renewable Energy Infrastructure Is Frustrating Climate Solutions* [Ikke-færdiggjort manuskript]. University of British Columbia. <https://www.wpsanet.org/papers/docs/hoberg2019.pdf>
- Hoogstraaten, M. J., Frenken, K. & Boon, W. P. C. (2020). The Study of Institutional Entrepreneurship and Its Implications for Transition Studies. *Environmental Innovation and Societal Transitions*, 36(September 2020), 114–136. <https://doi.org/10.1016/j.eist.2020.05.004>
- Horsbøl, A., Andersen, P. V. K., Hansen, S. B., Christiansen, E. & Lindhardt, S. (2021). Samskabelse i grøn omstilling – nye roller og udfordringer for frontpersonalet. *Forskning og Forandring*, 4(1), 23–40. <https://doi.org/10.23865/fof.v4.1996>
- Ingemann, J. H., Kjeldsen, L., Nørup, I. & Rasmussen, S. (2018). *Kvalitative undersøgelser i praksis. Viden om mennesker og samfund*. Samfundslitteratur.
- Jasper, J. M. (2006). *Getting Your Way. Strategic Dilemmas in the Real World*. University of Chicago Press.
- Jasper, J. M. (2015). Introduction. Playing the Game. I: J. M. Jasper & J. W. Duyvendak (Red.), *Players and Arenas. The Interactive Dynamics of Protest* (s. 9–32). Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.1515/9789048524235>
- Jobert, A., Laborgne, P. & Mimler, S. (2007). Local Acceptance of Wind Energy: Factors of Success Identified in French and German Case Studies. *Energy Policy*, 35(5), 2751–2760. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2006.12.005>
- Juliani, T. & Pearson, P. (2020, 24. september). *Is Biogas a “Green” Energy Source?* World Wildlife Fund. Sidst besøgt: 26. maj 2025, fra: <https://www.world-wildlife.org/blogs/sustainability-works/posts/is-biogas-a-green-energy-source>
- Karlsson, N. P. E., Halila, F., Mattsson, M. & Hoveskog Maya. (2017). Success Factors for Agricultural Biogas Production in Sweden: A Case Study of Business Model Innovation. *Journal of Cleaner Production*, 142(Part 4), 2925–2934. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.10.178>

- King, B. G. & Jasper, J. M. (2022). Strategic Interactions and Arenas. A Sociological Perspective on Strategy. *Strategic Organization*, 20(4), 810–820.
<https://doi.org/10.1177/14761270221134285>
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. (s.d.[a]). *Parisaftalen*. Sidste besøgt: 4. marts 2025, fra: <https://www.kefm.dk/eu-og-globalt-samarbejde/parisaftalen>
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. (s.d.[b]). *En ambitiøs og bindende klimalov*. Sidst besøgt: 6. maj 2025, fra: <https://www.kefm.dk/klima/klimalov->
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet. (2021). *Grøn gasstrategi. Gassens rolle i den grønne omstilling*.
<https://www.kefm.dk/Media/637752443829967205/Regeringens%20gr%C3%B8nne%20gasstrategi.pdf>
- Klusdens, N., Alkemade, F. & Höffken, J. (2024). Beyond a Checklist for Acceptance: Understanding the Dynamic Process of Community Acceptance. *Sustainability Science*, 19(3), 831–846. <https://doi.org/10.1007/s11625-024-01468-8>
- Landdistrikternes Fællesråd. (2024). *Guide til inddragelse og lokal forankring i den grønne omstilling*. https://landdistrikterne.dk/wp-content/uploads/2025/01/YIMBY-ONLINE-VERSION_FINAL_WEB.pdf
- Landeta-Manzano, B., Arana-Landín, G., Calvo, P. M. & Heras-Saizarbitoria, I. (2018). Wind Energy and Local Communities: A Manufacturer's Efforts to Gain Acceptance. *Energy Policy*, 121(October 2018), 314–324. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2018.05.034>
- le Maitre, J. I. (2024). Price or Public Participation? Community Benefits for Onshore Wind in Ireland, Denmark, Germany and the United Kingdom. *Energy Research & Social Science*, 114(103605). <https://doi.org/10.1016/j.erss.2024.103605>
- Lybæk, R., Andersen, J. & Christensen, T. B. (2014). The Role of Municipalities, Energy Companies and the Agricultural Sector in Denmark as Drivers for Biogas: Trends in the Current Development. *The Journal of Transdisciplinary Environmental Studies*, 13(2), 24–40. <http://www.journal-tes.dk/>

- Lybæk, R. & Kjær, T. (2015). Municipalities as Facilitators, Regulators and Energy Consumers for Enhancing the Dissemination of Biogas Technology in Denmark. *International Journal of Sustainable Energy Planning and Management*, 8(2015), 17–30.
<https://doi.org/10.5278/ijsepm.2015.8.3>
- Magnani, N. (2021). Civil Society and Conflicts Over Renewable Energies Beyond the NIMBY Syndrome. I: N. Magnani & G. Carrosio (Red.), *Understanding the Energy Transition. Civil Society, Territory and Inequality in Italy* (s. 27–52). Palgrave Macmillan.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-83481-4>
- Niang, A., Torre, A. & Bourdin, S. (2022). How Do Local Actors Coordinate to Implement a Successful Biogas Project? *Environmental Science & Policy*, 136(October 2022), 337–347. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2022.06.019>
- Nielsen, M. B. (2022). Identifying Challenges and Drivers for Deployment of Centralized Biogas Plants in Denmark. *Sustainability*, 14(13(8021)). <https://doi.org/10.3390/su14138021>
- Nielsen, M. B., Lybæk, R. & Kjær, T. (2022). Successfully Navigating the Project Lifecycle for Deployment of Centralized Biogas Projects—The Case of Solrød Biogas. *Energies*, 15(16(5879)). <https://doi.org/10.3390/en15165879>
- Nørgaard, A. D. & Tybirk, K. (2014). *Scandinavian Biogas Handbook. Aspects of Planning a Biogas Plant*. Implement.
- O’Neil, S. G. (2021). Community Obstacles to Large Scale Solar: NIMBY and Renewables. *Journal of Environmental Studies and Sciences*, 11, 85–92.
<https://doi.org/10.1007/s13412-020-00644-3>
- Papazu, I. (2017). Nearshore Wind Resistance on Denmark’s Renewable Energy Island: Not Another NIMBY Story. *Science & Technology Studies*, 30(1), 4–24.
<https://doi.org/10.23987/sts.60523>
- Pellizzone, A., Allansdottir, A., De Franco, R., Muttoni, G. & Manzella, A. (2017). Geothermal Energy and the Public: A Case Study on Deliberative Citizens’ Engagement in Central Italy. *Energy Policy*, 101(February 2017), 561–570. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2016.11.013>

- Puecker, C. & Steger, T. (2023). Protecting the Last Wild River in Europe From Hydropower Development in Albania: An Environmental Movement Strategy in a Flawed Democracy. *Case Studies in the Environment*, 7(1).
<https://doi.org/10.1525/cse.2023.2018088>
- Rådet for Grøn Omstilling. (s.d.). *Yes in my backyard. Tværs hen over landet tager mennesker initiativ til at omstille deres lokalsamfund. Erfaringer og perspektiver fra den borgerdrevne del af energiomstillingen*. <https://rgo.dk/wp-content/uploads/YIMBY-rapport-2.pdf>
- Segreto, M., Principe, L., Desormeaux, A., Torre, M., Tomassetti, L., Tratzi, P., Paolini, V. & Petracchini, F. (2020). Trends in Social Acceptance of Renewable Energy Across Europe—A Literature Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(24 (9161)). <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph17249161>
- Soland, M., Steimer, N. & Walter, G. (2013). Local acceptance of existing biogas plants in Switzerland. *Energy Policy*, 61(October 2013), 802–810.
<https://doi.org/10.1016/j.enpol.2013.06.111>
- Tænketanken Demokratisk Erhverv. (2025, 3. februar). *Fra modstander til medejer: Nyt samarbejde skal styrke lokal opbakning til grøn omstilling*. Sidst besøgt: 23. maj 2025, fra: <https://demokratiskerhverv.dk/2025/02/fra-modstander-til-medejer-nyt-samarbejde-skal-styrke-lokal-opbakning-til-groen-omstilling/>
- van de Grift, E. & Cuppen, E. (2022). Beyond the Public in Controversies. A Systematic Review on Social Opposition and Renewable Energy Actors. *Energy Research & Social Science*, 91(102749). <https://doi.org/10.1016/j.erss.2022.102749>
- Verhoeven, I. (2021). Contentious Governance Around Climate Change Measures in the Netherlands. *Environmental Politics*, 30(3), 376–398.
<https://doi.org/10.1080/09644016.2020.1787056>
- Verhoeven, I., Spruit, S., van de Grift, E. & Cuppen, E. (2022). Contentious Governance of Wind Energy Planning: Strategic Dilemmas in Collaborative Resistance by Local

- Governments and Citizen Action Groups. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 24(6), 653–666. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2021.2023354>
- Walker, G., Devine-Wright, P., Barnett, J., Burningham, K., Cass, N., Devine-Wright, H., Speller, G., Barton, J., Evans, B., Heath, Y., Infield, D., Parks, J. & Theobald, K. (2011). Symmetries, Expectations, Dynamics and Contexts. A Framework for Understanding Public Engagement with Renewable Energy Projects. I: P. Devine-Wright (red.), *Renewable Energy and the Public. From NIMBY to Participation* (s. 1–14). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781849776707>
- Wolsink, M. (2006). Invalid Theory Impedes Our Understanding: A Critique on the Persistence of the Language of NIMBY. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 31(1), 85–91. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1475-5661.2006.00191.x>
- Wu, D., Zhou, D., Zhu, Q. & Wu, L. (2024). An Investigation Into the Role of Residents' Cognitive Preferences in Distributed Renewable Energy Development. *Applied Energy*, 372(123814). <https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2024.123814>
- Yildiz, Ö. (2014). Financing Renewable Energy Infrastructures via Financial Citizen Participation – The Case of Germany. *Renewable Energy*, 68(August 2014), 677–685. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2014.02.038>
- Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications. Design and Methods* (6 udg.). SAGE Publications.
- Zemo, K. H., Panduro, T. E. & Termansen, M. (2019). Impact of Biogas Plants on Rural Residential Property Values and Implications for Local Acceptance. *Energy Policy*, 129(June 2019), 1121–1131. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2019.03.008>
- Zhang, X. (2024). A Dynamic Game of Strategic Carbon Taxation and Energy Pricing with Green Technology Innovation. *Dynamic Games and Applications*, 14(4), 1027–1055. <https://doi.org/10.1007/s13235-023-00541-8>
- Zoellner, J., Schweizer-Ries, P. & Wemheuer, C. (2008). Public Acceptance of Renewable Energies: Results From Case Studies in Germany. *Energy Policy*, 36(11), 4136–4141. <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2008.06.026>

